

Gmina Wilkowice

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WILKOWICE

TOM I

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

/PROJEKT/

SPIS TREŚCI:

ROZDZIAŁ I USTALENIA OGÓLNE	6
ROZDZIAŁ II INFORMACJE O GMINIE I GMINACH SĄSIEDNICH	7
ROZDZIAŁ III UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENÓW.....	10
ROZDZIAŁ IV UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGU JEGO OCHRONY	18
ROZDZIAŁ V UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY	19
ROZDZIAŁ VI UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	21
ROZDZIAŁ VII STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	34
ROZDZIAŁ VIII REKOMENDACJE I WNIOŚKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM, GRANICE KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH OKREŚLONE PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY.....	46
ROZDZIAŁ IX WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	46
ROZDZIAŁ X ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	63
ROZDZIAŁ XI POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	65
ROZDZIAŁ XII STAN PRAWNY GRUNTÓW	115
ROZDZIAŁ XIII WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	115
ROZDZIAŁ XIV WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	115
ROZDZIAŁ XV WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH, UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH, WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	118
ROZDZIAŁ XVI STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	122
ROZDZIAŁ XVII ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	127
ROZDZIAŁ XVIII WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	128
ROZDZIAŁ XIX WNIOŚKI.....	129

SPIS TABEL

Tabela 1 Użytkowanie gruntów w Gminie Wilkowice	11
Tabela 2 Wykaz obowiązujących planów miejscowych na terenie gminy.....	12
Tabela 3 Zestawienie przeznaczenia terenów według obowiązujących planów miejscowych na terenie gminy. 13	
Tabela 4 Zestawienie przeznaczeń podstawowych na terenie gminy w oparciu o inwentaryzację urbanistyczną.	15
Tabela 5 Pomniki przyrody na terenie gminy Wilkowice.	25
Tabela 6 Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na obszarze gminy Wilkowice.	35
Tabela 7 Wykaz obiektów sakralnych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.	36
Tabela 8 Wykaz świeckich obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.	37
Tabela 9 Wykaz obiektów małej architektury ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.	43
Tabela 10 Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.	45
Tabela 11 Ludność według płci	46
Tabela 12 Gęstość zaludnienia.	47
Tabela 13 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych.	48
Tabela 14 Procentowy udział ludności wg ekonomicznych grup wiekowych.....	49
Tabela 15 Przyrost naturalny.....	50
Tabela 16 Migracje ludności.....	52
Tabela 17 Obiekty handlowe.....	58
Tabela 18 Pracujący.....	60
Tabela 19 Bezrobotni zarejestrowani.	60
Tabela 20 Zasoby mieszkaniowe.	61
Tabela 21 Podmioty gospodarki narodowej wg rejestru REGON.	67
Tabela 22 Podmioty gospodarki narodowej wg PKD.	68
Tabela 23 Prognoza demograficzna dla gminy Wilkowice do 2052 r., wraz z podziałem na poszczególne grupy wiekowe.	73
Tabela 24 Zestawienie powierzchni użytkowych i zabudowy budynków na terenie gminy w podziale na klasy obiektów – stan istniejący na 2022 r. (według danych BDOT):.....	76
Tabela 25 Zestawienie powierzchni użytkowych budynków na terenie gminy w podziale na typy zabudowy – stan istniejący na 2022 r. (według danych BDOT):.....	77
Tabela 26 Zestawienie powierzchni zabudowy budynków na terenie gminy w podziale na typy zabudowy – stan istniejący na 2022 r. (według danych BDOT):.....	77
Tabela 27 Zestawienie powierzchni terenu według funkcji na terenie gminy.....	79
Tabela 28 Zestawienie powierzchni terenu według funkcji na terenie gminy.....	79
Tabela 29 Użytkowanie gruntów.	80
Tabela 30 Zasoby mieszkaniowe.	84
Tabela 31 Zmiany średniej powierzchni mieszkań ukończonych przez deweloperów oraz inwestorów indywidualnych w latach 2003 – 2014 w Polsce.	90
Tabela 32 Zmiany średniej powierzchni mieszkań w latach 2004 – 2018 w Polsce.....	90
Tabela 33 Zasoby mieszkaniowe – stan istniejący 2021r. według inwentaryzacji urbanistycznej oraz agregacji danych BDOT.	91
Tabela 34 Wskaźniki i standardy urbanistyczne dla infrastruktury społecznej w zakresie usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych na perspektywę 2052r. r.*)	96
Tabela 35 Dla placówek oświatowych przyjmuje się wielkości:	96
Tabela 36 Zapotrzebowanie w zakresie edukacji i wychowania dla mieszkańców nowej zabudowy.....	96
Tabela 37 Zalecane perspektywiczne wskaźniki zatrudnienia placówek podstawowej opieki zdrowotnej.....	97
Tabela 38 Zalecane wskaźniki programowo-powierzchniowe dla terenów zieleni i rekreacji przydomowej oraz ogólnodostępnych kompleksów zieleni, wypoczynku i sportu.....	98
Tabela 39 Zapotrzebowanie terenów rekreacji i sportu.....	98
Tabela 40 Zapotrzebowanie na osiedlowe usługi podstawowe.	99

Tabela 41 Zestawienie powierzchni w podziale na funkcje w obszarze o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.....	102
Tabela 42 Zestawienie powierzchni obszarów potencjalnie możliwych do zabudowy w ramach obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na funkcje podstawowe.....	103
Tabela 43 Przełożenie powierzchni obszarów potencjalnie możliwych do zabudowy w ramach obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej na powierzchnię użytkową	103
Tabela 44 Zestawienie powierzchni terenów przeznaczonych do zurbanizowania w podziale na podstawowe funkcje wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	107
Tabela 45 Przełożenie powierzchni terenów przeznaczonych do zurbanizowania w podziale na podstawowe funkcje wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na powierzchnię użytkową.....	107
Tabela 46 Bilans zapotrzebowania na powierzchnię użytkową w perspektywie roku 2052r. z uwzględnieniem rezerw wynikających ze stanu istniejącego i planów miejscowych.....	110
Tabela 47 Bilans zapotrzebowania na powierzchnię zabudowy w perspektywie roku 2052r.. z uwzględnieniem rezerw wynikających ze stanu istniejącego i planów miejscowych.....	111
Tabela 48 Porównanie powierzchni wynikających z zapotrzebowania powierzchni terenów dla nowej zabudowy na perspektywę rok 2052r. a ustaleniami kierunkowymi studium.....	112

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba ludności Wilkowic w latach 1996 – 2021.....	46
Wykres 2 Procentowa struktura wieku.....	47
Wykres 3 Struktura wieku z podziałem na płeć.....	47
Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych.....	50
Wykres 5 Przyrost naturalny.....	51
Wykres 6 Mieszkania oddane do użytku w latach 2001-2021.....	61
Wykres 7 Podmioty gospodarki narodowej ogółem w latach 2010 - 2021.....	67

SPIS SCHEMATÓW UWARUNKOWAŃ

Schemat 1 Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	14
Schemat 2 Inwentaryzacja urbanistyczna	16
Schemat 3 Baza turystyczna i obiekty usługowe	59
Schemat 4 Typ zabudowy istniejącej	78
Schemat 5 Istniejące użytkowanie terenu według ewidencji gruntów (stan na 2022r.)	81
Schemat 6 Istniejące zagospodarowanie według inwentaryzacji urbanistycznej (stan na 2022r.)	82
Schemat 7 Obszary zurbanizowane według inwentaryzacji urbanistycznej z podziałem na podstawowe przeznaczenia (stan na 2022r.)	83
Schemat 8 Obszar o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej na tle inwentaryzacji urbanistycznej przeznaczenia (stan na 2022r.)	104
Schemat 9 Obszar potencjalnie możliwy do zabudowy w ramach obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (stan na 2022r.)	105
Schemat 10 Potencjalna kontynuacja funkcji zabudowy w obszarze potencjalnie możliwym do zabudowy w strukturze funkcjonalno-przestrzennej (stan na 2022r.)	106
Schemat 11 Obszary przeznaczone do zurbanizowania wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	108
Schemat 12 Obszar przeznaczony do zurbanizowania w podziale na podstawowe funkcje wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	109
Schemat 13 Tereny zagrożone osuwaniem mas ziemnych.....	117

SPIS RYSUNKÓW UWARUNKOWAŃ:

Rysunek nr 1 – Struktura przestrzenna, system komunikacji i infrastruktury technicznej

Rysunek nr 2 – Stan ładu przestrzennego i ochrona dziedzictwa kulturowego

Rysunek nr 3 – Stan środowiska, w tym ochrona przyrody

ROZDZIAŁ I USTALENIA OGÓLNE

1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice”, w granicach wyznaczonych na rysunkach studium, zgodnie z uchwałą nr XLV/379/2018 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 lutego 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice.

Studium sporządzono dla obszaru w granicach administracyjnych gminy, dla terenu o powierzchni ok. 34,3 km² (dane UG z 2023r.).

Zakres studium jest zgodny z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Ujawnione na podstawie porównania (z różnych źródeł informacyjnych) dane o powierzchniach i liczbie ludności są rozbieżne w granicy dopuszczalnego błędu i nie mają znaczenia dla podejmowanych w studium rozstrzygnięć.

2. ZAKRES I STRUKTURA TOMU I

Tom I - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego zawiera informacje dotyczące stanu gminy wraz z wytycznymi do części Kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Tom I zawiera:

- Informacje gminie Wilkowice i gminach sąsiednich (Rozdział II),
- Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu (Rozdział III),
- Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony (Rozdział IV),
- Wnioski z diagnozy przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy (Rozdział V),
- Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (Rozdział VI),
- Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (Rozdział VII),
- Rekomendacje i wnioski zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych (Rozdział VIII),
- Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia, oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Rozdział IX),
- Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia (Rozdział X),
- Potrzeby i możliwości rozwoju gminy (Rozdział XI),
- Stan prawny gruntów (Rozdział XII),
- Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych (Rozdział XIII),
- Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych (Rozdział XIV),
- Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych, udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz występowanie terenów górniczych, wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych (Rozdział XV),
- Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami (Rozdział XVI),
- Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych (Rozdział XVII),
- Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej (Rozdział XVIII).

ROZDZIAŁ II

INFORMACJE O GMINIE I GMINACH SASIEDNICH

3. INFORMACJE O GMINIE

Gmina Wilkowice to gmina wiejska, położona w południowej części województwa śląskiego w powiecie bielskim. Powierzchnia gminy wynosi ok. 34,3 km², co stanowi 7,49% powierzchni powiatu.

Gmina graniczy:

- od północy i zachodu z gminą Bielsko-Biała,
- od strony południowej z gminami: Szczyrk, Buczkowice, Łodygowice,
- od wschodu z gminą Czernichów,
- od strony północno-wschodniej z gminą Kozy.

Do gminy Wilkowice należą 3 sołectwa:

- Bystra,
- Mieszna,
- Wilkowice.

W 2021 roku gminę zamieszkiwały 13 381 osoby (stan na 31.12.2021 na podstawie danych GUS), z czego 51,4% stanowiły kobiety, a 48,6% mężczyźni.

Przez Wilkowice przebiega droga ekspresowa S1 oraz linia kolejowa nr 139 relacji Katowice – Zwardoń.

Zgodnie z podziałem Polski na jednostki fizycznogeograficzne (opisane przez Jerzego Kondrackiego w „Geografii regionalnej Polski”), gmina Wilkowice położona jest na obszarze Europy Zachodniej w megaregionie Karpaty, Podkarpackie i Nizina Panońska. Biorąc pod uwagę rozróżnienie na prowincje, przedmiotowa gmina znajduje się w obrębie prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, natomiast według podziału na podprowincje – na obszarze podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie. Północna część sołectwa Bystra przynależy do makroregionu Pogórze Zachodniobeskidzkie i mezoregionu Pogórze Śląskie. Pozostała część gminy mieści się w makroregionie Beskidy Zachodnie i mezoregionach: Kotlina Żywiecka, Beskid Śląski (sołectwa Bystra i Mieszna) oraz Beskid Mały (sołectwo Wilkowice).

Walorem gminy Wilkowice jest ich malownicze położenie oraz wysoka wartość przyrodnicza. Obszar gminy częściowo objęto formami ochrony przyrody, takimi jak parki krajobrazowe i Natura 2000 – obszary siedliskowe. Sieć szlaków turystycznych oraz bogata baza noclegowa umożliwiają rozwój turystyki.

Gmina Wilkowice wchodzi w skład Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Subregionu Południowego Województwa Śląskiego AGLOMERACJA BESKIDZKA z siedzibą w Bielsku-Białej, założonego 28 października 2019 roku. Zgodnie ze statutem stowarzyszenia na najbliższe lata zaplanowano m.in. realizację wspólnych przedsięwzięć z zakresu: transportu publicznego, budowy spójnej i bezpiecznej sieci tras rowerowych, ochrony środowiska, ochrony dziedzictwa kulturowego, turystyki.

4. INFORMACJE O GMINACH SĄSIEDNICH

4.1 Od strony północnej i zachodniej gmina Wilkowice graniczy z miastem Bielsko-Biała, które posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Bielska-Białej, zatwierdzone uchwałą nr XLVI/1085/2022 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 23 czerwca 2022 roku.

Obszar pogranicza gmin Wilkowice i Bielsko-Biała częściowo objęty jest:

- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla zespołu sportowo-rekreacyjnego w rejonie ul. Ochota w Bielsku-Białej, zatwierdzonym uchwałą nr LXI/1976/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 29 sierpnia 2006 roku;

- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego stoki Dębowca i Szyndzielni w Bielsku-Białej, zatwierdzonym uchwałą nr LIX/1359/2010 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 31 sierpnia 2010 roku;
- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, wprowadzającym zakaz zabudowy, w celu ochrony terenów zieleni w Bielsku-Białej, zatwierdzonym uchwałą nr XLIV/1074/2014 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 26 sierpnia 2014 roku;
- zmianą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podjętą w celu uwzględnienia granic obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia powodziowego, zatwierdzoną uchwałą nr V/56/2019 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 26 lutego 2019 roku;
- zmianami miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Bielska-Białej w zakresie mieszkalnictwa, zatwierdzonymi uchwałą nr LXII/838/98 Rady Miejskiej Bielska-Białej z dnia 16 czerwca 1998 roku.

Obszar stykowy po stronie miasta Bielska-Białej obejmuje tereny leśne oraz tereny zabudowy mieszkaniowej w obrębach ewidencyjnych Mikuszowice Krakowskie i Mikuszowice Śląskie.

- 4.2** Położona na południowy – zachód od Wilkowic, gmina miejska Szczyrk, posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczyrk, zatwierdzone uchwałą nr LIX/406/2023 Rady Miejskiej w Szczyрку z dnia 10 lutego 2023 roku.

Obszar pogranicza gmin Wilkowice i Szczyrk częściowo objęty jest:

- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice w zachodniej części gminy, obejmującej część Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego w miejscowościach Bystra i Mieszna (obręby ewidencyjne Bystra Krakowska, Mieszna), zatwierdzonym uchwałą nr XXIV/227/2020 Rady Gminy Wilkowice z dnia 9 grudnia 2020 roku;
- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miasta Szczyrk, obejmującym swym zasięgiem tereny położone w granicach administracyjnych miasta, zatwierdzonym uchwałą nr XXXIX/226/2006 Rady Miejskiej w Szczyрку z dnia 5 kwietnia 2006 roku, zmienionym uchwałami:
 - nr VII/20/2011 Rady Miejskiej w Szczyрку z dnia 29 marca 2011 r.,
 - nr LVIII/389/2018 Rady Miejskiej w Szczyрку z dnia 13 listopada 2018 r.,
 - nr XXIV/165/2020 Rady Miejskiej w Szczyрку z dnia 30 listopada 2020 r.,
 - nr XXXIV/246/2021 Rady Miejskiej w Szczyрку z dnia 6 września 2021 r.

Obszar stykowy po stronie gminy Szczyrk obejmuje tereny leśne i zieleni nieurządzonej.

- 4.3** Od południa gmina Wilkowice graniczy z gminą wiejską Buczkowice, która posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Buczkowice, zatwierdzone uchwałą nr XI/91/19 Rady Gminy Buczkowice z dnia 30 października 2019 roku.

Obszar pogranicza gmin Wilkowice i Buczkowice objęty jest:

- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Sołectwa Buczkowice, zatwierdzonym uchwałą nr XXXVI/272/17 Rady Gminy Buczkowice z dnia 20 grudnia 2017 roku, zmienionym uchwałami: nr XLV/324/18 Rady Gminy Buczkowice z dnia 29 sierpnia 2018 r. oraz nr XIV/115/20 Rady Gminy Buczkowice z dnia 29 stycznia 2020 r.,
- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Sołectwa Rybarzowice, zatwierdzonym uchwałą nr XXXIV/226/13 Rady Gminy Buczkowice z dnia 27 listopada 2013 roku, zmienionym uchwałą nr XVII/130/16 Rady Gminy Buczkowice z dnia 27 kwietnia 2016 r.

Obszar stykowy po stronie gminy Buczkowice obejmuje tereny zabudowy mieszkaniowej w rejonie rzeki Żylicy oraz tereny zieleni nieurządzonej.

4.4 Od strony południowo – wschodniej gmina Wilkowice graniczy z gminą wiejską Łodygowice, która posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łodygowice, zatwierdzone uchwałą nr XXV/288/2013 Rady Gminy Łodygowice z dnia 25 czerwca 2013 roku.

Obszar pogranicza gmin Wilkowice i Łodygowice objęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Łodygowice – sołectwa Łodygowice, zatwierdzonym uchwałą nr XXXIV/373/2018 Rady Gminy Łodygowice z dnia 26 lipca 2018 roku.

Obszar stykowy po stronie gminy Łodygowice obejmuje teren zabudowy mieszkaniowej (w rejonie ulic Piłsudskiego i Wierzbowej), tereny leśne i zieleni nieurządzonej.

4.5 Położona na wschód od Wilkowic gmina wiejska Czernichów, posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernichów, zatwierdzone uchwałą nr XXII/173/2017 Rady Gminy Czernichów z dnia 3 marca 2017 roku.

Obszar pogranicza gmin Wilkowice i Czernichów objęty jest:

- miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Czernichów, zatwierdzonym uchwałą nr IX/85/2002 Rady Gminy w Czernichowie z dnia 9 października 2002 roku, zmienionym uchwałami:
 - nr VI/58/2003 Rady Gminy Czernichów z dnia 20 maja 2003 r.,
 - nr XXI/147/2008 Rady Gminy Czernichów z dnia 18 marca 2008 r.,
 - nr XXI/146/2008 Rady Gminy Czernichów z dnia 18 marca 2008 r.,
 - nr XXVI/193/2008 Rady Gminy Czernichów z dnia 4 września 2008 r.,
 - nr XXVII/204/2008 Rady Gminy Czernichów z dnia 22 października 2008 r.,
 - nr XXXVII/274/2009 Rady Gminy Czernichów z dnia 28 lipca 2009 r.,
 - nr XXXVII/271/2009 Rady Gminy Czernichów z dnia 28 lipca 2009 r.,
 - nr XXXVII/273/2009 Rady Gminy Czernichów z dnia 28 lipca 2009 r.,
 - nr XXXVII/272/2009 Rady Gminy Czernichów z dnia 28 lipca 2009 r.,
 - nr XXVIII/279/2013 Rady Gminy Czernichów z dnia 27 maja 2013 r.,

Obszar stykowy po stronie gminy Czernichów obejmuje głównie tereny leśne i zieleni nieurządzonej. Na niewielkiej części (w rejonie ulicy Bielskiej) znajdują się tereny zabudowy mieszkaniowej.

4.6 Od północnego – wschodu gmina Wilkowice graniczy z gminą wiejską Kozy, która posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozy, zatwierdzone uchwałą nr XXX/205/13 Rady Gminy Kozy z dnia 20 czerwca 2013 roku.

Obszar pogranicza gmin Wilkowice i Kozy objęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Kozy, zatwierdzonym uchwałą nr IX/52/15 Rady Gminy Kozy z dnia 24 września 2015 roku.

Obszar stykowy po stronie gminy Kozy obejmuje tereny leśne.

ROZDZIAŁ III
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA,
ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENÓW

5. IDENTYFIKACJA STANU ISTNIEJĄCEGO

Identyfikacja istniejącego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenów dla potrzeb Studium została przeprowadzona z uwzględnieniem aktualnego stanu ewidencji użytków gruntowych oraz aktualnej inwentaryzacji urbanistycznej terenów.

6. UŻYTKI GRUNTOWE

Użytki gruntowe wykazane w ewidencji, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. 2021 poz. 1390 z późn. zm.), z pominięciem użytków niewystępujących w ewidencji w granicach gminy Wilkowice, zostały podzielone na następujące grupy:

- grunty rolne, w tym:
 - R – grunty orne,
 - S – sady,
 - Ł – łąki trwałe,
 - Ps – pastwiska trwałe,
 - Br – grunty rolne zabudowane,
 - Lzr – grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych,
 - Wsr – grunty pod stawami,
 - W – grunty pod rowami,
 - N – nieużytki;
- grunty leśne, w tym:
 - Ls – lasy
 - Lz – grunty zadrzewione i zakrzewione;
- grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:
 - B – tereny mieszkaniowe,
 - Ba – tereny przemysłowe,
 - Bi – inne tereny zabudowane,
 - Bp – zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy,
 - Bz – tereny rekreacyjno – wypoczynkowe,
 - dr – drogi,
 - Tk – tereny kolejowe
 - Ti – inne tereny komunikacyjne
 - Tp – grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych;
- grunty pod wodami, w tym:
 - Wp – grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi,
 - Ws – grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi;
- tereny różne Tr.

Powierzchnie poszczególnych użytków gruntowych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Użytkowanie gruntów w Gminie Wilkowice.

L.p.	Użytki gruntowe	Powierzchnia w m ²	Udział w całości gminy	
1	ogólna powierzchnia gminy	34 294 947,00	100,00	
2	grunty rolne	10 097 088,00	29,00	
3	w tym:	R – grunty orne	6631257,00	19,23
		S – sady	252807,10	0,73
		Ł – łąki trwałe	658599,10	1,91
		Ps – pastwiska trwałe	2094606,00	6,07
		Br – grunty rolne zabudowane	368765,80	1,07
		Wsr – grunty pod stawami	804,16	0,00
		W – grunty pod rowami	24377,95	0,07
		N – nieużytki	65870,73	0,19
4	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	18 180 230,80	52,71	
5	w tym:	Ls – lasy	17505327	50,76
		Lz – grunty zadrzewione i zakrzewione	670300,3	1,94
		Lzr - grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych,	4603,53	0,01
6	grunty zabudowane i zurbanizowane	5 949 779,59	17,53	
7	w tym:	B – tereny mieszkaniowe	3 140 505,00	9,11
		Ba – tereny przemysłowe	206 911,80	0,60
		Bi – inne tereny zabudowane	488 729,40	1,42
		Bp – zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	55 541,64	0,16
		Bz – tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	147 996,20	0,43
8	w tym tereny komunikacyjne:	dr – drogi	1 684 680,00	4,88
		Tk – tereny kolejowe	21 0637,30	0,61
		Ti - inne tereny komunikacyjne	2 402,99	0,01
		Tp - grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	12 375,26	0,04
9	grunty pod wodami	2 56 470,55	0,74	
10	w tym:	Wp – grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	255 356,10	0,74
		Ws – grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	1 114,45	0,00
11	tereny różne	Tr -tereny różne	5 607,74	0,02

źródło: opracowanie własne na podstawie powierzchni użytków gruntowych pozyskanych z mapy ewidencyjnej

7. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE TERENÓW

Na potrzeby studium sporządzono inwentaryzację urbanistyczną, w której dokonano klasyfikacji użytkowania terenów. Dotychczasowe przeznaczenie terenów zostało określone na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej oraz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, którymi objęty jest obszar całej gminy. Poniżej zamieszczono wykaz planów miejscowych obowiązujących na terenie gminy Wilkowice.

Tabela 2 Wykaz obowiązujących planów miejscowych na terenie gminy.

L.p.	Nr uchwały i data podjęcia	Przedmiot regulacji
1.	Uchwała Nr XLV/451/2010 Rady Gminy Wilkowice z dnia 17 września 2010 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice dla terenów położonych w części Bystrej i Miesznej od ul. Szczyrkowskiej w kierunku zachodnim do granic parku krajobrazowego Beskidu Śląskiego
2.	Uchwała Nr XVIII/134/2012 Rady Gminy Wilkowice z dnia 23 marca 2012 r.	w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice w centralnej części gminy
3.	Uchwała Nr XXIII/177/2012 Rady Gminy Wilkowice z dnia 25 lipca 2012 r.	w sprawie: zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice we wschodniej części gminy (obejmującą obszar od ul. Prostej i Wyzwolenia w kierunku ul. Żywieckiej i torów kolejowych do granic gminy)
4.	Uchwała Nr XLI/337/2013 Rady Gminy Wilkowice z dnia 27 listopada 2013 r.	w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki numer 3672/3 zlokalizowanej w miejscowości Wilkowice, przy ulicy Żywieckiej
5.	Uchwała Nr XLI/338/2013 Rady Gminy Wilkowice z dnia 27 listopada 2013 r.	w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu zlokalizowanego w miejscowości Mieszna w rejonie ulicy Dębowej
6.	Uchwała Nr XLIV/366/2018 Rady Gminy Wilkowice z dnia 31 stycznia 2018 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice obejmującego obszar od ul. Żywieckiej w kierunku wschodnim do ul. Prostej oraz od ul. Wyzwolenia w kierunku północnym do granic administracyjnych Gminy
7.	Uchwała Nr XLV/378/2018 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 lutego 2018 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice w centralnej części gminy w miejscowości Wilkowice (obręb Wilkowice), przy ul. Grabecznik
8.	Uchwała Nr XLVII/394/2018 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 kwietnia 2018 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice w zachodniej części gminy w miejscowości Bystra (obręb Bystra Śląska), w rejonie ul. Niecałej i ul. Szczyrkowskiej
9.	Uchwała Nr IX/81/2019 Rady Gminy Wilkowice z dnia 19 czerwca 2019 r.	w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice dla terenów położonych w części Bystrej i Miesznej od ul. Szczyrkowskiej w kierunku zachodnim do granic Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego
10.	Uchwała Nr XVIII/181/2020 Rady Gminy Wilkowice z dnia 27 maja 2020 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu Gminy Wilkowice, dla terenów położonych we wschodniej części gminy, zlokalizowanych w miejscowości Wilkowice (obręb ewidencyjny Huciska) pomiędzy ul. Żniwną a granicą administracyjną Gminy Wilkowice
11.	Uchwała Nr XXIV/227/2020 Rady Gminy Wilkowice z dnia 09 grudnia 2020 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice w zachodniej części gminy, obejmującego część Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego w miejscowości Bystra i Mieszna (obręby ewidencyjne Bystra Krakowska, Mieszna)
12.	Uchwała Nr XLVI/432/2022 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 września 2022 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice w zachodniej części gminy, obejmujący część terenu Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego w miejscowości Bystra (obręby ewidencyjne Bystra Krakowska, Bystra Śląska)

źródło: opracowanie własne na podstawie BIP Gminy Wilkowice

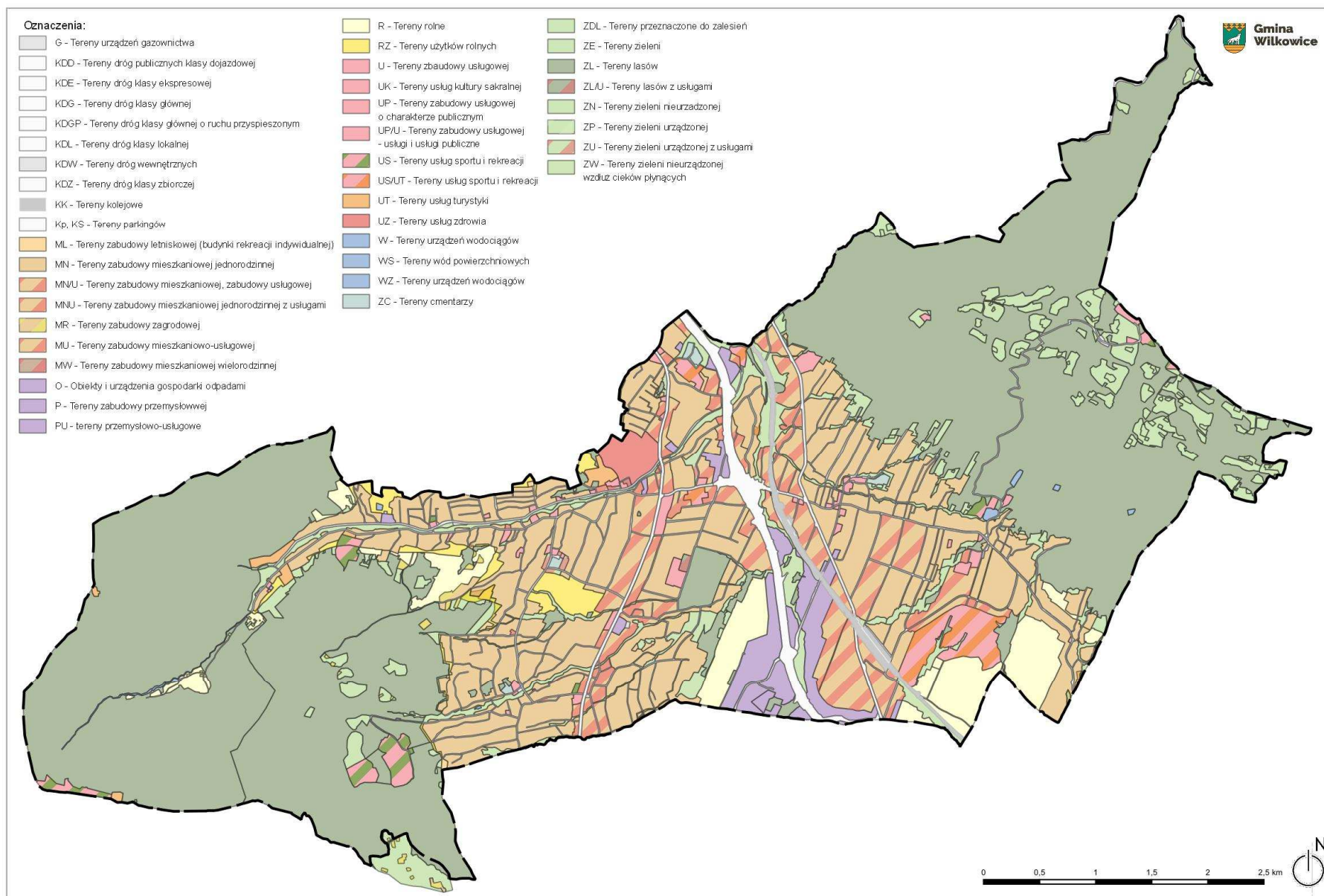
Tabela 3 Zestawienie przeznaczenia terenów według obowiązujących planów miejscowych na terenie gminy.

Lp.	Przeznaczenie terenu wg obowiązujących planów miejscowych	Powierzchnia terenu (ha)	Udział w powierzchni ogólnej (%)
1	KD – drogi publiczne	17,57355	0,5
2	KDD – teren dróg publicznych dojazdowych	33,04107	1,0
3	KDE – teren dróg publicznych ekspresowych	40,54865	1,2
4	KDG– teren dróg publicznych głównych	9,526511	0,3
5	KDGP– teren dróg publicznych głównych przyśpieszonych	9,416052	0,3
6	KDL– teren dróg publicznych lokalnych	22,14114	0,6
7	KDW– teren dróg wewnętrznych	19,38453	0,6
8	KDZ– teren dróg publicznych zbiorczych	1,451943	0,0
9	KK – teren kolei	19,71142	0,6
10	MN – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	646,0339	18,7
11	MN/U – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami	191,9982	5,6
12	MR– teren zabudowy zagrodowej	7,25471	0,2
13	MU– teren zabudowy mieszkaniowo-usługowej	28,93337	0,8
14	O– teren składowiska odpadów	1,936595	0,1
15	PU – teren produkcyjno-usługowy	78,11454	2,3
16	R – teren upraw polowych	127,9806	3,7
17	RZ – teren upraw polowych z zakazem zabudowy	37,42876	1,1
18	U – teren usług	19,77022	0,6
19	UK – teren usług kultu religijnego	2,124732	0,1
20	UP – teren usług publicznych	5,526723	0,2
21	US – teren usług sportu	28,66948	0,8
22	US/UT – teren usług sportu i turystyki	41,08058	1,2
23	UT – teren usług turystyki	10,17364	0,3
24	UZ – teren usług zdrowia	17,00787	0,5
25	W – teren wodociągów	3,116943	0,1
26	ZC – teren cmentarzy	4,797081	0,1
27	ZDL – teren zieleni leśnej	6,014689	0,2
28	ZE – teren zieleni	15,97071	0,5
29	ZL – teren lasów	1750,901	50,7
30	ZL/U – teren lasów z usługami	1,110214	0,0
31	ZN – teren zieleni naturalnej	165,597	4,8
32	ZP – teren zieleni urządzonej	1,823201	0,1
33	ZU – teren zieleni z usługami	3,939189	0,1
34	ZW – teren zieleni przywodnej	70,84617	2,1
35	ZW/W – teren zieleni przywodnej i wód powierzchniowych	6,26014	0,2

źródło: opracowanie własne

Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice przedstawiono na poniższym schemacie.

Schemat 1 Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

źródło: opracowanie własne

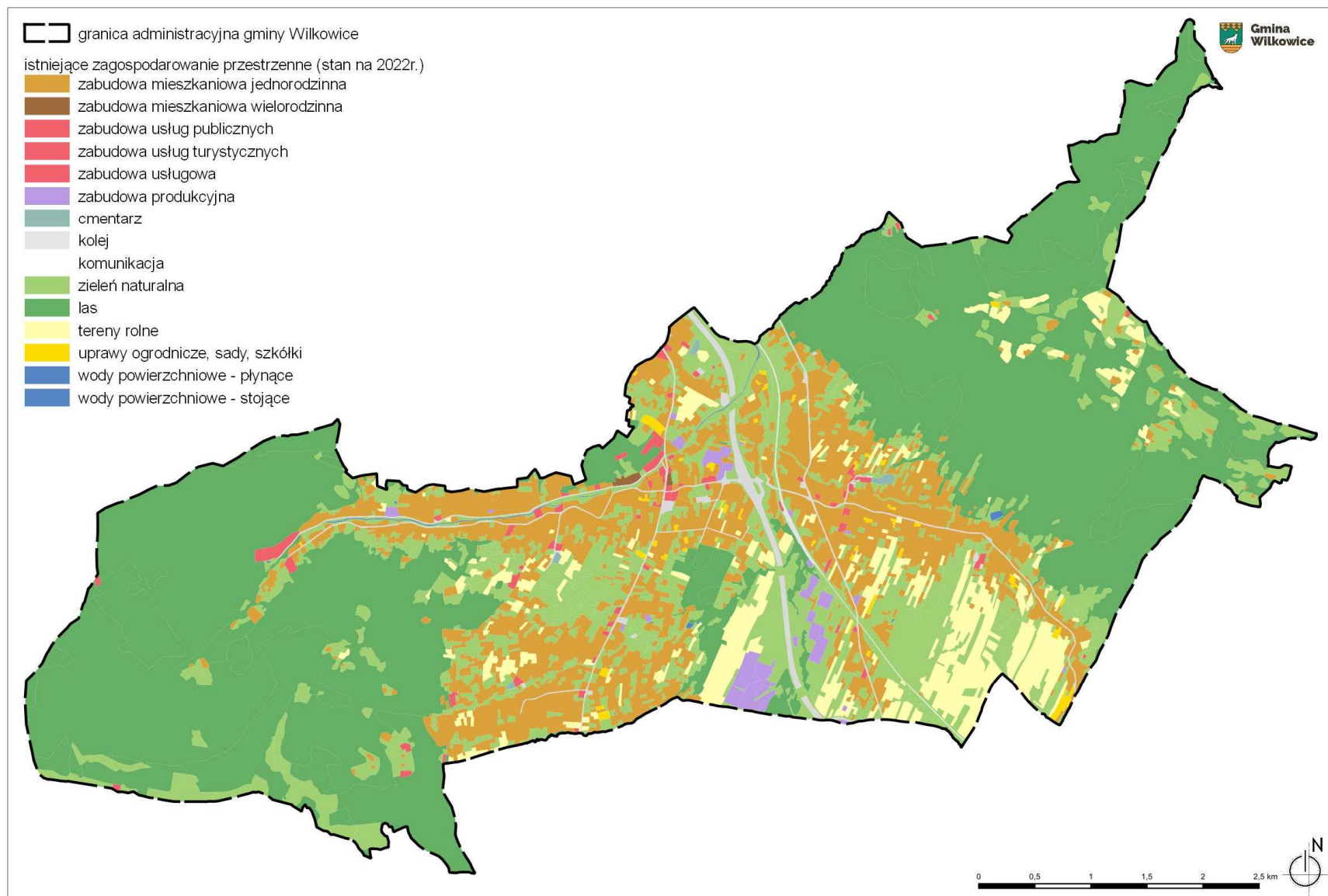
Na potrzeby studium sporządzono również identyfikację urbanistyczną obszaru gminy, w której dokonano klasyfikacji użytkowania terenów w oparciu o skategoryzowane użytki gruntowe. Na tej podstawie wyznaczono obszar zurbanizowany i obszar niezurbanizowany stanu istniejącego. W identyfikacji wyodrębniono następujące kategorie użytkowania terenów:

Tabela 4 Zestawienie przeznaczeń podstawowych na terenie gminy w oparciu o identyfikację urbanistyczną obszaru gminy.

Lp.	Funkcja	powierzchni terenu (m ²)	Udział w ogólnej powierzchni zabudowy (%)
1	cmentarz	30418,35	0,09
2	kolej	47982,29	0,14
3	komunikacja	445638,28	1,30
4	komunikacja, place	51396,42	0,15
5	las	17931875,18	52,29
6	składowisko odpadów	14484,19	0,04
7	tereny rolne	2148425,27	6,26
8	uprawy ogrodnicze, sady, szkółki	145339,5	0,42
9	wody powierzchniowe - płynące	26388,28	0,08
10	wody powierzchniowe - stojące	13165,37	0,04
11	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	6029798,21	17,58
12	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	22129,25	0,06
13	zabudowa produkcyjna	309695,39	0,90
14	zabudowa usług publicznych	123368,83	0,36
15	zabudowa usług turystycznych	94025,54	0,27
16	zabudowa usługowa	83301,2	0,24
17	zieleń naturalna	6777516,31	19,76
	Razem:	34294947,86	100,00

źródło: opracowanie własne

Schemat 2 Identyfikacja urbanistyczna

źródło: opracowanie własne

8. DOTYCHCZASOWE UZBROJENIE TERENU

Inwentaryzacja stanu istniejącego w zakresie infrastruktury technicznej została przeprowadzona z wykorzystaniem mapy zasadniczej oraz odpowiedzi właścicieli i dysponentów poszczególnych rodzajów infrastruktury technicznej na obszarze Wilkowic, uzyskanych po zawiadomieniu o przystąpieniu do sporządzenia Studium.

Dotychczasowe uzbrojenie terenów obejmuje sieci i obiekty infrastruktury technicznej energetyki, gazownictwa, wodociągów, kanalizacji oraz teletechniki.

Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów infrastruktury technicznej, stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami są jedną z wytycznych dla określenia kierunków przeznaczenia terenów oraz zasięgu planowanych terenów zurbanizowanych.

ROZDZIAŁ IV
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGU
JEGO OCHRONY

9. IDENTYFIKACJA STANU ISTNIEJĄCEGO

Oceny stanu ładu przestrzennego (rozumianego zgodnie z treścią ustawy, jako: „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczne, gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”) dokonano dla całego obszaru gminy na podstawie analizy: lokalizacji elementów przestrzennych w skali gminy, sposobów formowania struktury przestrzennej, przeznaczeń i funkcji terenów (budynków), stosunku terenów zainwestowanych do niezainwestowanych i intensywności zainwestowania terenów, sąsiedztwa, przebiegu dróg, sytuacji planistycznej, w tym obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Krajobraz obszaru gminy jest bardzo urozmaicony dzięki zróżnicowanej rzeźbie terenu i dużym jego pofałdowaniem. Występują obszary cenne przyrodniczo, które zostały objęte formami ochrony przyrody.

Wilkowice charakteryzują się stosunkowo niskim poziomem urbanizacji. Struktura przestrzenna ukształtowana jest głównie warunkami zróżnicowanej rzeźby terenu oraz w wyniku rozwoju zabudowy wzdłuż układu komunikacyjnego – gminę przecinają dwa szlaki komunikacyjne o funkcji tranzytowej: droga ekspresowa S1 relacji Pyrzowice – granica państwa ze Słowacją oraz linia kolejowa nr 139 relacji Katowice-Zwardoń.

Najbardziej zwartą i intensywną zabudową charakteryzuje się obszar, który można uznać za centrum gminy – położony w kotlinie, na pograniczu sołectw Wilkowice i Bystra. W jego zasięgu zlokalizowana jest przewaga obiektów usługowych, w tym usług publicznych. Pozostałe tereny zurbanizowane tych sołectw, charakteryzujące się stosunkowo zwartą zabudową i przewagą budynków mieszkaniowych, rozciągają się wzdłuż dróg: wojewódzkiej nr 942 oraz powiatowych i gminnych. Z kolei tereny sołectwa Mieszna charakteryzują się rozproszoną zabudową jednorodzinną przemieszaną z zabudową zagrodową oraz letniskową.

Ze względu na warunki ukształtowania terenu, wysoki stopień lesistości i występowanie terenów chronionych rozwój zabudowy w zachodnich i wschodnich obszarach gminy nie jest dopuszczony. Największy odsetek zabudowy w gminie stanowią budynki mieszkaniowe, głównie jednorodzinne. Uzupełnieniem zabudowy mieszkaniowej są drobne usługi i rzemiosło oraz obiekty publiczne.

W środkowej i południowej części gminy – wzdłuż drogi ekspresowej, występuje koncentracja przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych. Struktura gminy pod względem funkcjonalnym jest uporządkowana.

Cechą charakterystyczną struktury przestrzennej gminy jest wysoki stopień lesistości (ponad 50%). Występowanie lasów jest związane z istnieniem pięter roślinnych sięgających od 400 do 1150 m n.p.m.. Kompleksy leśne zajmują część wschodnią i zachodnią gminy, co razem z przebiegiem pasm górskich stanowi naturalne granice gminy.

Przebieg drogi S1 oraz linii kolejowej nr 139 zapewniają gminie dużą dostępność komunikacyjną z ośrodkami sąsiednimi oraz całą aglomeracją śląską i granicą państwa. Wewnętrzna sieć dróg zapewnia obsługę terenów zabudowanych.

W związku z tym, że plany miejscowe obowiązują na całej powierzchni gminy, rozwój zagospodarowania przestrzennego odbywa się w sposób zaplanowany i stosunkowo uporządkowany. Zestawienie zasięgów terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych ze stanem istniejącym, wskazuje na dużą presję na przeznaczenia znacznych terenów pod zabudowę mieszkaniową kosztem terenów rolnych i terenów zieleni. Presja ta, w znaczącym stopniu wywołwana jest zmianą struktury społecznej gminy, w której coraz mniej mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa, a coraz większy udział stanowią mieszkańcy pracujący w sąsiadującym dużym ośrodku miejskim – Bielskiem-Białą.

10. WYMOGI OCHRONY ŁADU PRZESTRZENNEGO

Wymogiem ochrony ładu przestrzennego jest przyjęcie polityki przestrzennej zmierzającej do wytworzenia dobrze zaplanowanego terenu zurbanizowanego oraz utrzymania istniejących terenów otwartych – terenów rolnych i terenów zieleni, oraz stworzenie strefy buforowej dla obszarów leśnych objętych ochroną.

Z uwagi na specyficzną strukturę przyrodniczą gminy konieczne jest aby rozwój przestrzenny odbywał się z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. W obecnie obowiązujących miejscowych planach zauważalne jest rozmieszczenie terenów usługowych oraz produkcyjnych pomiędzy terenami mieszkaniowymi. Rozwój zabudowy powinien zatem postępować z zachowaniem efektywności ciągów komunikacyjnych i infrastruktury technicznej, w sposób niekolidujący ze sobą oraz z utrzymaniem zwartych obszarów zabudowy.

Studium winno zagwarantować niedopuszczanie do powstawania konfliktów przestrzennych związanych z kierunkami przeznaczenia terenu czy intensywnością jego zagospodarowania. Z uwagi na rozległość terenów przeznaczonych pod zabudowę (w obowiązujących planach miejscowych), spełnieniem wymogów ochrony ładu przestrzennego jest w tym wypadku dokładne rozplanowanie poszczególnych funkcji terenów oraz odpowiednie kształtowanie wskaźników zabudowy i zagospodarowania, w tym dążenie do zachowania jak największej powierzchni biologicznie czynnej w terenach zabudowanych. Pozostałe wymogi ochrony ładu przestrzennego to ustalenie odpowiednich zasad kształtowania zabudowy i elementów zagospodarowania terenu, pozwalających na ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz wpływanie na charakter nowopowstającej zabudowy, a tym samym kształtowanie przyjaznego i komfortowego obszaru zamieszkania.

ROZDZIAŁ V

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY

11. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY

Gmina Wilkowice posiada aktualny dokument strategiczny – Strategię Rozwoju Gminy Wilkowice do roku 2030 (Uchwała Nr LII/478/2023 Rady Gminy Wilkowice dnia 1 marca 2023 r.). W strategii uwzględniono diagnozę społeczną, gospodarczą i przestrzenną w kontekście perspektywicznym, czyli w celu określenia wezwań strategicznych i identyfikacji obszarów kryzysowych. Wnioski z diagnoz załączono poniżej:

- wzrasta zainteresowanie gminą jako miejscem zamieszkania (wysoki wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców, jeden z największych w powiecie bielskim współczynnik ilości mieszkań na 1 mieszkańca oraz nowych mieszkań na 1 mieszkańca, duża dostępność do energii elektrycznej, gazu oraz instalacji wodno-kanalizacyjnej),
- struktura ludności oraz ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego wskazują na pogłębiający się proces starzenia społeczeństwa,
- mieszkańcy gminy mają zapewniony dostęp do podstawowej (ośrodki zdrowia) i ponadpodstawowej (szpitale) opieki medycznej,
- gmina wykazuje tendencję spadkową w zakresie pomocy społecznej udzielanej mieszkańcom, wdrożone zostały programy rozwiązywania problemów społecznych, działa Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- analiza wskaźników z zakresu bezpieczeństwa pokazuje, że Wilkowice są gminą o niskim wskaźniku przestępczości,
- potencjał działalności publicznych i niepublicznych przedszkoli w zakresie zapewniania miejsc wychowania przedszkolnego dla Wilkowic i dla okolicznych gmin – liczba dzieci

- objętych wychowaniem przedszkolnym jest wyższa niż liczba dzieci zamieszkujących gminę,
- w zakresie edukacji – w szkołach podstawowych jest mniejsza liczba uczniów niż pokazują to dane dla Polski, województwa śląskiego czy powiatu bielskiego,
 - w zakresie bazy kulturalnej, sportowej i społecznej – w gminie prężnie działają Gminny Ośrodek Kultury „Promyk”, Gminna Biblioteka Publiczna i Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji; wydarzenia kulturalne i sportowe wpływają na rozwój i jakość życia społeczności, stanowią również atrakcję turystyczną; w diagnozie wskazuje się to jako potencjał do wykorzystania w niwelowaniu skutków ujemnego przyrostu naturalnego i przyciąganiu do gminy rodzin z dziećmi,
 - w zakresie zaangażowania społecznego i w sprawy publiczne – odnotowano znacznie większy udział w wyborach w latach 2018-2020 w stosunku do poprzednich lat,
 - w zakresie działalności sektora organizacji pozarządowych – w gminie ilość działających organizacji pozarządowych rośnie, jednak wskaźnik ich ilości jest znacznie niższy od poziomu kraju czy województwa
 - w zakresie środowiska przyrodniczego – klimat, krajobraz górski oraz uwarunkowania przyrodnicze, w tym położenie części gminy w obszarze parków krajobrazowych, sieci ECUNET -Polska oraz Natura 2000 wpływają na atrakcyjność turystyczną gminy,
 - w zakresie gospodarki rolnej - zmniejszająca się powierzchnia uprawianych gruntów rolnych, niekorzystne warunki klimatyczne i fizyczno-geograficzne (erozja gruntów ornych) stanowią ograniczenie dla produkcji rolniczej,
 - w zakresie sieci komunikacyjnej – układ drogowy jest dobrze rozwinięty, opiera się o drogę krajową (S1), wojewódzką (942) oraz powiatowe i gminne,
 - w zakresie mieszkalnictwa – współczynniki ilości mieszkań na 1 mieszkańca oraz nowych mieszkań na 1 mieszkańca są najwyższe wśród gmin wiejskich powiatu bielskiego, co stanowi potencjał Wilkowic jako miejsca zamieszkania,
 - w zakresie infrastruktury i gospodarki odpadami – gmina podnosi jakość oferowanych usług, modernizuje i rozbudowuje istniejące sieci; działalność w zakresie zbierania odpadów wymaga działań podnoszących świadomość ekologiczną i promującą postawy ekologiczne,
 - w zakresie działalności gospodarczej i struktury zatrudnienia – korzystnie w porównaniu z jednostkami nadrzędnymi wypada liczba podmiotów zarejestrowanych w gminie w rejestrze REGON; najwyższy udział wśród podmiotów gospodarczych mają firmy do 9 osób; wydzielony na obszarze Wilkowic obszar Strefy Aktywności Gospodarczej daje możliwość lokalizacji w gminie większych firm, szczególnie zatrudniających ponad 50 osób, co wpływa na atrakcyjność inwestycyjną gminy,
 - w zakresie struktury zatrudnienia – wskaźnik ilości osób pracujących na 1000 mieszkańców jest niższy niż odnotowany dla Polski, województwa śląskiego i powiatu bielskiego; wpływ na wielkość wskaźnika może mieć zanotowana migracja emerytów – osoby w wieku poprodukcyjnym decydują się na zamieszkanie w obszarze gminy,
 - w zakresie bezrobocia – wśród grup osób bezrobotnych, które wymagają największego wsparcia największą stanowią kobiety i osoby powyżej 50 roku życia,
 - w zakresie finansów gminy – w analizowanych latach 2015-2019 budżet gminny stopniowo wzrastał, choć dochód własny na mieszkańca jest niższy niż dla Polski czy województwa; podatek dochodowy od osób fizycznych stanowi znaczną część dochodów własnych gminy i jest wyższy niż w sąsiadujących jednostkach administracyjnych; dostrzegalna jest możliwość zwiększenia udziału podatku u osób prawnych w dochodach własnych gminy.

ROZDZIAŁ VI
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU
ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI
ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY
I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

12. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska zostały opracowane na podstawie Programie ochrony środowiska dla Gminy Wilkowice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 oraz „Opracowaniu ekofizjograficznym podstawowym, sporządzonym na potrzeby opracowań z zakresu planowania przestrzennego w gminie Wilkowice” (kwiecień 2009) i „Aktualizacji opracowania ekofizjograficznego dla czterech terenów położonych w granicach administracyjnych Gminy Wilkowice” (maj 2011).

Charakterystyka siedliskowo-florystyczna

Obszar Wilkowic położony jest zgodnie z regionalizacją geobotaniczną Polski w Prowincji Karpackiej, Dziale Zachodniokarpackim, Krainie Karpat Zachodnich, Podkrajnie Zachodniobeskidzkiej, Okręgu Beskidu Żywieckiego oraz na trzech podokręgach: Beskidu Śląskiego, Kotliny Żywieckiej oraz Beskidu Małego. Szata roślinna została w znacznym stopniu przekształcona w wyniku antropogenicznej działalności człowieka. Eksploatacja lasów, a następnie preferowanie w gospodarce leśnej świerka, doprowadziło do prawie całkowitego zaniku grądów występujących pierwotnie w piętrze pogórza, zmniejszenia powierzchni zajmowanych przez dolnoreglowe lasy bukowe oraz wzrostu arealu borów jodłowo-świerkowych, oraz świerczyn. Wypasane na terenie gminy polany i łąki kośne również są w większości pochodzenia sztucznego. Część polan, zbyt intensywnie wypasanych, porośla z czasem roślinnością zubożałą florystycznie tzw. psią trawką. Najlepiej zachowane i największe leśne zespoły znajdujące się na terenie gminy, będące częścią lasów Beskidu Śląskiego i Małego mają ogólnokrajowe znaczenie dla zachowania i ochrony zasobów roślin oraz zwierząt dziko żyjących.

Zbiorowiska leśne stanowią ponad 50% powierzchni gminy. Porastają głównie wschodnią i zachodnią część Wilkowic. Skupiają się w dwóch dużych kompleksach obejmujących głównie piętro regla dolnego w pasmach Beskidu Śląskiego (Grupa Klimczoka) oraz Małego (rejon Magurki Wilkowickiej). Na terenie **Beskidu Śląskiego** wyróżniono 9 zespołów leśnych. W obrębie piętra pogórza i regla dolnego występuje: żyzna buczyna karpacka (*Dentario glandulosae-Fagetum*), kwaśna buczyna górską (*Luzulo luzuloidis-Fagetum*), nadrzeczna olszyna górską (*Alnetum incanae*), podgórski łęg jesionowy (*Carici remotae-Fraxinetum*), jaworzyna górską z miesięcznicą trwałą (*Zwornario-Aceretum*), jaworzyna karpacka (*Sorbo-Aceretum*) oraz dolnoreglowy bór jodłowo-świerkowy (*Abieti-Piceetum montanum*) i dolnoreglowa świerczyna na torfie (*Bazzanio-Piceetum*). W reglu górnym występuje zachoniokarpacka świerczyna górnoreglowa (*Plagiothecio-Piceetum tatricum*). Obszary leśne **Beskidu Małego** obejmują niemal wyłącznie siedliska lasu dolnoreglowego. Podobnie jak w przypadku kompleksu Beskidu Śląskiego, wśród naturalnych fragmentów zespołów leśnych najczęściej spotykane są: żyzna buczyna karpacka, kwaśna buczyna karpacka, dolnoreglowy bór jodłowo-świerkowy oraz lasy jodłowe i świerkowo-jodłowe. W niewielu miejscach zachowały się płyty zespołu jaworzyny górskiej. W części gminy obejmującej fragment **Kotliny Żywieckiej** lasy charakteryzują się dużym rozproszeniem.

Największą część gminy Wilkowice porastają: żyzna buczyna karpacka, kwaśna buczyna górską oraz bór jodłowo-świerkowy. Żyzna buczyna karpacka porasta głównie stokowe gleby brunatne do wysokości 1150 m. n. p. m, jej drzewostan składa się z buku (*Fagus sylvatica*) oraz jodły (*Abies alba*), jej warstwa runa jest bardzo bogata, a jej charakterystycznymi gatunkami są: żywiec gruczołowaty (*Dentaria glandulosa*) i paprotnik (*Brauna Polystichum braunii*). W miejscach wilgotnych dużą rolę w obrębie żyznej buczyny karpackiej odgrywa czosnek niedźwiedzi (*Allium ursinum*). Kwaśna buczyna górską wykształca się na glebach kwaśnych zajmując rozległe co najmniej kilkuhektarowe powierzchnie. W drzewostanie dominuje buk, a w runie: kosmatka gajowa (*Luzula luzuloides*), kosmatka olbrzymia (*Luzula sylvatica*), konwalijska dwulistna (*Maianthemum bifolium*), narecznica szero-kolistna (*Dryopteris dilatata*), zacyłka oszczepowata

(*Phegopteris connectilis*), cienistka (zachyłka) trójkątna (*Gymnocarpium dryopteris*), borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*). Dolnoregłowy bór świerkowy-jodłowy porasta mało żyzne i kwaśne gleby wyższych partii regła dolnego. Drzewostany składają się ze świerka (*Picea abies*) i w mniejszym stopniu z jodły, buku i jaworu (*Acer pseudoplatanus* L.), a runo z: borówki czarnej (*Vaccinium myrtillus*), narecznicy szerokolistnej (*Dryopteris dilatata*), śmiałka pogiętego (*Deschampsia flexuosa*), szczawika zajęczego (*Oxalis acetosella*), wietlicy samiczej (*Athyrium filix-femina*). W dobrze rozwiniętej warstwie mszystej występują: płaszczęce (*Plagiothecium denticulatum* i *Plagiothecium laetum*), widłoząb miotłowy (*Dicranum scoparium*), widłoząbek jednoboczny (*Dicranella heteromalla*), płozik różnolistny (*Lophocolea heterophylla*).

W otoczeniu rzek i potoków rosną kompleksy nadrzecznych zarośli wierzbowych i zalewnych łąk, zarośla nadrzeczne oraz zbiorowiska roślinności wynurzonej z nurtu rzeki. Wzdłuż cieków wodnych w Wilkowicach występują zbiorowiska leśne takie jak: nadrzeczna olszyna górską, podgórski łąg jesionowy oraz nadrzeczne narośla wierzbowe.

Łąki w Wilkowicach stanowią największy kompleks wśród roślinności półnaturalnej. Występowanie zbiorowisk łąkowych związane jest głównie z dolinami potoków. Wśród zespołów łąkowych i zaroślowych wyróżnić można: łąki świeże (*Arrhenatheretalia elatioris*) i pastwiska, łąki wilgotne, pastwiska z życią trwałą (*Lolium perenne*) i grzebieniłą pospolitą (*Cynosurus cristatus* L.), ziołorośla nadrzeczne. Zbiorowiska zaroślowe występują wśród lasów, na większych spłaszczeniach terenowych o ubogiej formacji roślinnej charakterystycznej dla łąk grądowych powstałych na zakwaszonych glebach, w naturalnych obniżeniach terenowych zwykle podmokłych o bogatszym składzie gatunkowym. Występują także na zboczach dolin większych cieków i na obrzeżach pól. Zbiorowiska ziołoroślowe porastają obrzeża cieków wodnych. Charakterystyczną rośliną występującą na terenie łąk, polan, wyrębów, mieszanych zagajnikach, przydrożach i in. jest naparstnica purpurowa (*Digitalis purpurea*).

Zbiorowiska ruderalne charakteryzują się dominacją gatunków obcego pochodzenia i rozwijają się w niestabilizowanych warunkach środowiska ze znacznymi powierzchniami pozbawionymi pokrywy roślinnej. Wąskie pasy roślinności ruderalnej towarzyszą ciągom komunikacyjnym, zabudowie i nieużytkom. Zbiorowiska składają się z m.in.: bylicy pospolitej (*Artemisia vulgaris*), trzcinnika piaskowego (*Calamagrostis epigeios*), szczawiu tępolistnego (*Rumex obtusifolius*), podbiału pospolitego (*Tussilago farfara*).

Kępy zakrzewień i zadrzewień śródpolnych również są charakterystycznymi zbiorowiskami roślinnymi na terenie gminy o szczególnym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności obszaru. Zajmują naturalne obniżenia i skarpy. Zadrzewienia i zakrzewienia, podobnie jak tereny leśne wpływają na bioróżnorodność, równowagę ekologiczną, zatrzymują wodę i hamują erozję, są miejscem lęgowym wielu gatunków zwierząt: owadów, ssaków i ptaków, pełnią funkcje korytarzy ekologicznych oraz istotną rolę w krajobrazie gminy.

Wśród terenów zieleni urządzonej Wilkowic wyróżnić należy zielen parkową, zielen towarzyszącą obiektom publicznym, cmentarzy i prywatnych podmiotów. Występuje także zielen przyuliczna i przydrożna. Spośród charakterystycznych dla Wilkowic terenów zieleni wyróżnia się:

- Gminny park w Wilkowicach zlokalizowany w pobliżu centrum gminy. Cały park obejmuje siedlisko grądu subkontynentalnego, zróżnicowanego ze względu na wilgotność i żyzność podłoża na grąd: wysoki, typowy i niski. Wśród drzewostanu dominują: lipa drobnolistna (*Tilia cordata* Mill.), dąb szypułkowy (*Quercus robur*), klon jawor (*Acer pseudoplatanus* L.), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) oraz olsza czarna (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.), a w mniejszym stopniu występują również: brzoza gruczołowata (*Betula glandulosa*), dzika czereśnia (*Prunus avium* L.), klon zwyczajny (*Acer platanoides* L.), świerk pospolity, modrzew europejski (*Larix decidua* Mill.) i topola czarna (*Populus nigra* L.). Spośród krzewów występują: leszczyna (*Corylus*), czeremcha zwyczajna (*Padus avium* Mill.), dziki bez czarny (*Sambucus nigra* L.), jarzębina (*Sorbus aucuparia* L.), wierzba iwa (*Salix caprea* L.) i głóg jednoszyjkowy (*Crataegus monogyna* Jacq.), a spośród gatunków runa: zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*), podagrycznik pospolity (*Aegopodium podagraria*

L.), ziarnopłon wiosenny (*Ficaria verna* Huds.) i gajowiec żółty (*Galeobdolon luteum* Huds.). Na terenie parku występują gatunki roślin podlegające ochronie prawnej, takie jak: czosnek niedźwiedzi, lilia złotogłów (*Lilium martagon* L.), pióropusznik strusi (*Matteuccia struthiopteris* (L.) Todaro), barwnik pospolity (*Vinca minor* L.) oraz bluszcz pospolity (*Hedera helix* L.).

- Lasek Wilkowicki położony w pasie Bramy Wilkowickiej, oddzielającej Beskid Śląski i Beskid Mały. Jest popularnym miejscem spacerów dla mieszkańców naszej Gminy. Na jego terenie występuje kilka typów siedliskowych lasów, takich jak: bór mieszany las grądowy, las łęgowy i inne. Występują także rzadkie gatunki roślin takie jak: liczydło górskie (*Streptopus amplexifolius* Rich.), ciemiężycza zielona (*Veratrum lobelianum* Bernh.), goryczka trojeściowa (*Gentiana asclepiadea* L.) czy żurawiec falisty (*Atrichum undulatum* Web.et. Mohr.).

Na obszarze Wilkowic występują rośliny objęte całkowitą i częściową ochroną gatunkową. Gatunki objęte całkowitą ochroną to: śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis* L.), podrzeń żebrowiec (*Struthiopteris spicant*). Gatunki objęte ochroną częściową to: pierwiosnek wyniosły (*Primula elatior* (L.) Hill.), marzanka wonna (*Galium odoratum*), kopytnik pospolity (*Asarum europaeum* L.), bluszcz pospolity (*Hedera helix* L.), kalina koralowa (*Viburnum opulus* L.). Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska dnia 14 sierpnia 2001 roku w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie, na analizowanym obszarze ochronie podlegają: dolnoregłowy las świerkowo-bukowy z domieszką jodły, nadpotokowa olszyna górską, źródlika, żyzna buczyna karpacka.

Fauna

Występowanie zwierząt uzależnione jest od dostępnych siedlisk oraz sposobów użytkowania terenu. Obszar Wilkowic w dużej mierze porośnięty jest kompleksami leśnymi, które stanowią siedlisko wielu gatunków zwierząt. Na terenie gminy wyróżnić można trzy główne typy siedliskowe: lasy, tereny otwarte (uprawy rolnicze, nieużytki, łąki) oraz siedliska wodne. Szczególne znaczenie mają tu siedliska związane z obszarami objętymi ochroną poprzez Obszary Natura 2000 (Obszary Beskid Śląski oraz Beskid Mały).

Wśród dużych ssaków na terenie gminy występują: jeleń (*Cervus*), dzik (*Sus scrofa*), sarna (*Capreolus capreolus*) i wilk (*Canis lupus*). Występują także ssaki pospolite takie jak: zając (*Lepus*), lis (*Vulpes vulpes*), kuna leśna (*Martes martes*) i łasica (*Mustela nivalis*), rzadziej borsuki (*Meles meles*). Z najmniejszych drapieżników występują ryjówki: górską (*Sorex alpinus*) i aksamitną (*Sorex areneus*) oraz rzęsorka rzeczka (*Neomys fodiens*). Wśród gryzoni najczęściej spotykana jest wiewiórka (*Sciurus vulgaris*). W dyrektywie siedliskowej obszarów Natura 2000 wymieniono także gatunki często występujące na obszarze takie jak: niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*), nocek duży (*Myotis myotis*), podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*), ryś (*Lynx*), wydra (*Lutra lutra*).

Spośród gatunków płazów na obszarze Wilkowic występują: salamandra plamista (*Salamandra salamandra*), kumak górski (*Bombina variegata*), kumak nizinny (*Bombina bombina*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*), traszka karpacka (*Lissotriton montandoni*), traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), traszka górską (*Triturus alpestris*), traszka zwyczajną (*Triturus vulgaris*), żaba jeziorkowa (*Pelophylax lessonae* syn. *Rana lessonae*), żaba trawną (*Rana temporaria*), żaba wodną (*Rana kl. esculenta*), ropucha zieloną (*Bufo viridis*), ropucha szarą (*Bufo bufo*). Gatunki te związane są przede wszystkim z terenami podmokłymi, wodami i oczkami wodnymi.

Gady reprezentowane są przez żmiję zygzakowatą (*Vipera berus*), jaszczurkę żyworodną (*Zootoca vivipara*) oraz jaszczurkę zwinkę (*Lacerta agilis*).

Na obszarze gminy występują duże ptaki drapieżne takie jak: myszołów (*Buteo buteo*) i jastrząb (*Accipiter gentilis*). Spośród kuraków wyróżnić można: głuszca (*Tetrao urogallus*) oraz jarząbka (*Tetrastes bonasia*).

13. OCHRONA PRAWNA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

Na znacznej części Gminy Wilkowice występują punktowe i obszarowe formy ochrony przyrody:

- Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego wraz z otuliną,
- Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną,
- Obszar Natura 2000 – Specjalne Obszar Ochrony Siedlisk „Beskid Śląski” (PLH240005) – zlokalizowany wzdłuż zachodniej granicy gminy, w paśmie Klimczok-Szyndzielnia-Kozia Góra,
- Obszar Natura 2000 – Specjalne Obszar Ochrony Siedlisk „Beskid Mały” (PLH240023) – zlokalizowany przy wschodniej granicy gminy, w paśmie Czupła i Magurki,
- pomnik przyrody nieożywionej – Jaskinia "Wietrzna Dziura", położona w Beskidzie Małym, w masywie Magurki,
- pomniki przyrody ożywionej (ujęte w tabeli nr 5).

Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego wraz z otuliną obejmuje zachodnią część gminy. Został utworzony Rozporządzeniem Nr 10/98 Wojewody Bielskiego z 16 czerwca 1998 r. Powierzchnia Parku wynosi 38 620 ha, a jego otuliny 22 285 ha. Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną obejmuje część wschodnią. Został utworzony Rozporządzeniem Nr 9/98 Wojewody Bielskiego z 16 czerwca 1998 r., jego powierzchnia wynosi 25 770 ha, a powierzchnia jego otuliny 22 758 ha. Obszary parków obejmują naturalne i mało przekształcone przez człowieka ekosystemy lasów i pól uprawnych, razem ze znajdującymi się zabytkami kultury materialnej. Tereny parków są chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe. Celem ich utworzenia było zachowanie, popularyzacja i upowszechnienie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania. W celu zapewnienia warunków dla właściwych form ochrony i kształtowania środowiska, przy równoczesnym rozwoju funkcji dydaktyczno-naukowych, turystycznych i rekreacyjnych, na terenie obu Parków i ich otulin obowiązuje stosowanie następujących ogólnych zasad i kierunków działania:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- ochrona środowiska i krajobrazu przed zakłóceniami stosunków wodnych, degradacją gleb i szaty roślinnej, zanieczyszczeniami powietrza, zakłóceniami harmonii w krajobrazie
- czynna ochrona środowiska poprzez: likwidację lub ograniczenie na terenie Parku działalności gospodarczej szkodliwej dla środowiska, prawidłową politykę przestrzenną oraz utrzymanie, odnawianie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

Na terenie gminy znajdują się siedliska kluczowe o unikatowej wartości. Obszary te są elementem sieci NATURA 2000 ze względu na występowanie siedlisk chronionych (Dyrektywa Siedliskowa). Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO) wydzielono w paśmie Czupła i Magurki w Beskidzie Małym oraz w paśmie Klimczok-Szyndzielnia-Kozia Góra w Beskidzie Śląskim.

- Obszar Beskidu Małego, o kodzie PLH240023 obejmuje wschodnią część gminy. Ma on znaczenie przyrodnicze ze względu na największy i najlepiej wykształcony kompleks kwaśnych buczyn górskich (Luzulo luzuloidis-Fagetum) w Karpatach. Występuje także zespół świerczyny górnoreglowej (Plagiothecio-Piceetum) (w piętrze regla dolnego - unikatowy fenomen synchorologiczny w Karpatach), jaworzyna miesięcznicowa (Lunario-Aceretum), świerczyna na torfie (Bazzanio-Piceetum). Na obszarze stwierdzono łącznie obecność 15 siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ponadto, jest to miejsce występowania 2 gatunków mchów z załącznika II tej Dyrektywy, z tym, że stanowisko jednego z nich - bardzo rzadkiego mchu (*Buxbaumia viridis*) - wymaga potwierdzenia. Dla obszaru nie ustanowiono planu zadań ochrony oraz planu ochrony.
- Obszar Beskidu Śląskiego, o kodzie PLH240005 obejmuje zachodnią i północno-zachodnią część gminy. Obszar o dużym znaczeniu dla zachowania różnorodności biologicznej. Zidentyfikowano tu 17 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Stwierdzono tu 21 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na obszarze występuje fauna typowa dla puszczy karpackiej. Odnaleziono też liczne

stanowiska rzadkich i zagrożonych roślin oraz bezkręgowców. Jest tu jedno z 4 stanowisk tojadu morawskiego w Polsce i jeden z 4 rejonów występowania tocji karpackiej.

W obszarze gminy istnieje 6 pomników przyrody ożywionej, które wyszczególniono w tabeli nr 5. Pomnikiem przyrody nieożywionej jest jaskinia „Wietrzna Dziura”, położona w Beskidzie Małym, w masywie Magurki w odległości około 1km na wschód od schroniska PTTK. Ochrona cennych obiektów przyrodniczych odbywa się zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody. Dla obszarów Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego oraz Parku Krajobrazowego Beskidu Małego obowiązują Rozporządzenia nr 9/98 Wojewody Bielskiego z dnia 16 czerwca 1998 roku w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, Rozporządzenia nr 23/98 zmieniającego rozporządzenie w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, Uchwała nr XVII/229/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Beskidu Małego – część położona w województwie małopolskim uwzględniającego zakres planu dla obszaru Natura 2000 Beskid Mały PLH 240023, oraz Rozporządzenia nr 10/98 z dnia 16 czerwca 1998 roku w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego. Dla pomników przyrody obowiązują: uchwały Rady Gminy Wilkowice w sprawie ustanowienia pomników przyrody oraz decyzja PWRN w Katowicach z 10.11.1962 r. Nr RL-op-b/42/62. Dla obszarów Natura 2000 obowiązują: dla obszaru Beskid Mały (PLH240023) obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Mały (PLH240023) (Dz.Urz. Woj. Śląskiego z 2022 poz. 8679), natomiast dla obszaru Beskid Śląski (PLH240005) plan zadań ochronnych jest w opracowaniu.

Tabela 5 Pomniki przyrody na terenie gminy Wilkowice.

L.p.	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód [cm]	Nr działki ewidencyjnej	Lokalizacja
1.	Decyzja PWRN w Katowicach z 10.11.1962 r. Nr RL-op-b/42/62.	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	192	510/2	Rośnie na posesji przy ul. Klimczoka 209
2.	Nr VII/58/2007 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 maja 2007 r.	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	320	5533/1	Rośnie na terenie parku gminnego
3.	Nr VII/58/2007 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 maja 2007 r.	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	276	5533/1	Rośnie na terenie parku gminnego
4.	UCHWAŁA Nr VII/58/2007 Rady Gminy Wilkowice z dnia 28 maja 2007 r.	Klon jawor (Jawor) - <i>Acer pseudoplatanus</i>	261	5533/1	Rośnie na terenie parku gminnego
5.	Nr LIII/440/2018 Rady Gminy Wilkowice z dnia 31 października 2018 r.	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	408	1900/9	Rośnie w Bystrej w gminie Wilkowice, obręb Bystra Krakowska
6.	Nr LIII/441/2018 Rady Gminy Wilkowice z dnia 31 października 2018 r.	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>	484	47/4	Rośnie w Bystrej w gminie Wilkowice, obręb Bystra Krakowska

źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (crfo.gdos.gov.pl)

Przez teren gminy przebiegają korytarze ekologiczne:

- Korytarz ichtiologiczny „rzeka Biała” (R-9) o znaczeniu regionalnym, biegnący wzdłuż rzeki Białej;
- Korytarz ornitologiczny „Lasy Beskidu Śląsko-Żywieckiego” o znaczeniu ponadregionalnym, obejmujący całą zachodnią część gminy;

- Korytarze teriologiczne o znaczeniu ponadregionalnym dla ssaków kopytnych i drapieżnych: „Beskid Śląski” i „Beskid Mały”, obejmujące kolejno zachodnią oraz wschodnią część gminy;
- Korytarz chiropterologiczny o znaczeniu lokalnym, biegnące wzdłuż granic Parków Krajobrazowych na zachodzie i wschodzie gminy,
- Korytarze spójności obszarów chronionych Beskid Śląski, kod GKPd-14 i Beskid Mały, kod KPd-14, obydwa o znaczeniu krajowym.

Powyższe korytarze stanowią część Korytarza Południowego biegnącego od Bieszczadów poprzez Góry Słonne, Pogórze Przemyskie, Pogórze Dynowskie, parki krajobrazowe: Czarnorzecko-Strzyżowski, Pasma Brzanki, Ciężkowicko-Rożnowski i Wiśnicko-Lipnicki, następnie przechodzącego przez Beskid Wyspowy, Gorce, Beskid Makowski, Beskid Żywiecki, Beskid Śląski, Pogórze Śląskie, lasami wokół zbiornika Goczałkowickiego, Lasy Pszczyńsko-Kobiórskie, aż do Lasów Rudzkich. Korytarz Południowy jest jednym z siedmiu głównych korytarzy w Polsce, stanowi odcinek korytarza o randze paneuropejskiej, którego rolą jest zapewnienie łączności ekologicznej w skali kraju oraz kontynentu.

- a) Na terenie gminy Wilkowice znajdują się oddziały Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz oddziały będące współwłasnością lub własnością osób prywatnych. Obszar gminy znajduje się w zasięgu leśnictw Bystra, Biła, Czernichów i Straconka. Leśnictwa te wchodzi w skład Nadleśnictw Bielsko i Jeleśnia. Obszar gminy w całości podlega pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Katowicach. Lasy zarządzane przez Lasy Państwowe na terenie gminy zostały przyporządkowane do I grupy lasów ochronnych.

14. KLIMAT

Według podziału rolniczo-klimatycznego Polski R. Gumińskiego, obszar gminy Wilkowice zlokalizowany jest w obrębie dzielnicy podkarpackiej (XIX). Szczegółowe warunki klimatyczne zostały opisane w dokumencie „Opracowanie ekofizjograficzne..”. Teren gminy położony jest w regionie klimatów górskich i pogórskich, na dwóch piętrach klimatycznych: umiarkowanie ciepłym (poniżej 670 m n.p.m.) i umiarkowanie chłodnym (od 670 m. n.p.m. do 980 m. n.p.m.). Na polanach i lasach szczytowych Klimczoka występuje także klimat chłodny, jednakże nie ma on istotnego znaczenia dla charakterystyki klimatu lokalnego w Wilkowicach. Dodatkowo, na obszar gminy docierają masy powietrza wilgotnego z nad Atlantyku i masy suchego powietrza kontynentalnego ze wschodu. Ścieranie się tych mas oraz zróżnicowana rzeźba terenu powoduje przejściowość klimatu w regionie, wyrażającą się dużą zmiennością warunków pogodowych. Według „Opracowania ekofizjograficznego...” z podstawową częścią gminy związane są warunki klimatu umiarkowanie ciepłego charakterystycznego dla kotlin. Klimat kotliny charakteryzuje się następującymi parametrami:

1.	średnia temperatura roku:	6 - 8 ^o C
2.	suma roczna opadów:	800 - 1000 mm
3.	liczba dni z pokrywą śnieżną:	90 - 140 dni
4.	długość okresu wegetacyjnego:	220 - 190 dni
5.	liczba dni z wiatrem bardzo silnym	ok. 5 (>15 m/sek)
6.	przeważające kierunki wiatru:	pd. - zach. i zach.
7.	liczba dni pogodnych:	55 - 60 dni
8.	liczba dni pochmurnych:	160 - 175 dni
9.	liczba dni z mgłą:	40 - 50 dni

Przy charakterystyce klimatycznej szczególnie istotne są warunki opadowe na analizowanym obszarze, od których zależy ilość wody pozostającej w obiegu. Ogólne średnie roczne sumy opadów atmosferycznych w rejonie Wilkowic kształtują się w granicach od 800 mm do 1100 mm. Na terenie gminy duże znaczenie mają nawalne letnie opady deszczu. Według monografii Wilkowic, sumy opadów atmosferycznych w gminie podlegają zmienności czasowej w przebiegu miesięcznym, sezonowym i rocznym, a także zmienności przestrzennej, charakteryzującej się zróżnicowaniem w zależności od warunków fizycznogeograficznych. W Wilkowicach czynnikami decydującymi o zmienności opadów atmosferycznych są: rzeźba terenu, wysokość, ekspozycja zboczy i stoków. Najwięcej opadów występuje w najwyższych częściach gminy w okolicach Klimczoka i Magury, mniej we wschodniej części, a najmniej na terenach położonych niżej w obszarze doliny Białej. Najbardziej deszczowe miesiące to czerwiec i lipiec.

Warunki anemologiczne, szczególnie istotne dla przewietrzania obszaru i stanu sanitarnego powietrza (przemieszczanie zanieczyszczeń), są uzależnione od kierunku napływu głównych mas powietrza oraz modyfikowane przez rozkład zasadniczych elementów orograficznych w analizowanym obszarze. Na terenie gminy zauważa się dużą sezonowość zjawisk cyrkulacyjnych w przebiegu rocznym. Przez ponad 60% dni w roku pogodę kształtuje powietrze polarno-morskie, a przez 20% powietrze polarno-kontynentalne. Są to kolejno wiatry zachodnie oraz wschodnie. Ponadto, okres wczesnej wiosny i późnej jesieni charakteryzuje się silnymi wiatrami fenowymi, które mogą osiągnąć prędkość ponad 30m/s. Naturalne przewietrzanie jest bardzo dobre, w szczególności na terenach otwartych dolin o kierunku wchód-zachód.

W obrębie całej gminy występuje znaczne zróżnicowanie elementów klimatycznych ze względu na specyficzne położenie i ukształtowanie powierzchni. Przyjmuje się, że różnice temperatur w pasmach Beskidu Śląskiego i Małego wynoszą 0,6 °C na każde 100 metrów wysokości. Północna część gminy znajduje się w strefie klimatów podgórskich i dolinnych. Średnia roczna temperatura wynosi tam od 8-10°C. Południowa część znajduje się w strefie klimatu górskiego, o średniej rocznej temperaturze od 4°C do 6°C.

Warunki solarne na terenie gminy także są zróżnicowane. Mają na to wpływ różnice wysokości nad poziomem morza oraz nachylenie i ekspozycja stoków. Na stokach i zamknięciach dolin o ekspozycjach zbliżonych do zachodniej oraz na dowietrznych stokach głównych wzniesień występuje duże zachmurzenie oraz wyższe opady. Uprzywilejowane pod względem usłonecznienia są stoki Beskidu Śląskiego i Kotliny Żywiecka. Warunki mezoklimatyczne korzystne, występują na ciepłych i suchych zboczach i grzbietach pozostających poza zasięgiem mgieł radiacyjnych. Najbardziej nasłonecznione są południowe zbocza, gdzie występują najkorzystniejsze warunki mezoklimatyczne, zarówno dla zamieszkania, jak i dla wszystkich upraw.

Rejony dna dolin rzecznych, szczególnie dno Białki, charakteryzują niekorzystne warunki mezoklimatyczne, odznaczające się silnym wychładzaniem związanym z inwersją temperatury, powstawaniem zastoisk zimnego powietrza, tworzeniem się mgieł radiacyjnych i zagrożeniem przymrozkami oraz znacznymi dobowymi wahaniami temperatury i wilgotności.

Jakość powietrza

Monitoring jakości powietrza w województwie śląskim prowadzony jest przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie w ramach ogólnopolskiego systemu monitoringu powietrza. W celu oceny jakości powietrza na terenie Województwa Śląskiego wyznaczono 5 stref, w ramach których dokonuje się corocznej oceny jakości powietrza. Wilkowice przynależą do strefy śląskiej, jednak na terenie gminy brak jest stacji pomiarowej. Zgodnie z opracowaną przez WIOŚ, na bazie pomiarów *Roczną oceną jakości powietrza na terenie województwa śląskiego w 2021 roku*, strefa śląska pod względem ochrony zdrowia została zakwalifikowana do klasy C jakości powietrza z powodu wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, poziomu docelowego benzo(α)piranu oraz do klasy D2 z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego. Pod względem ochrony roślin, gminy leżące w strefie śląskiej zostały zakwalifikowane do klasy A z uwagi na przekroczenie poziomu docelowego ozonu oraz do klasy D2 z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Źródła zanieczyszczeń powietrza występujące na terenie gminy Wilkowice można podzielić na obszarowe, punktowe i liniowe. Podstawowym obszarowym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Wilkowice jest sektor komunalno-bytowy pod względem niskiej emisji powstałej na terenach zabudowanych z indywidualnym ogrzewaniem. Według informacji w Programie Ochrony Środowiska stosowane urządzenia grzewcze w budynkach indywidualnych w gminie są nieefektywne, a stosowane paliwo jest niskiej jakości. Źródłami punktowymi są emisje przemysłowe, powstające w trakcie procesów technologicznych. Emisje pochodzą z zakładów przemysłowych, elektrowni, elektrociepłowni i ciepłowni zlokalizowanych zarówno na terenie gminy, jak i poza jej granicami, w szczególności z Ostrawsko-Karwińskiego Okręgu Przemysłowego w Czechach. W przypadku zanieczyszczeń liniowych głównym źródłem jest emisja komunikacyjna pochodząca ze spalania paliw w silnikach samochodowych zarówno w ruchu lokalnym, jak i tranzytowym, związanym z obecnością dróg wojewódzkich i krajowych.

15. RZEŻBA TERENU I GEOMORFOLOGIA

Zgodnie z podziałem na jednostki geomorfologiczne obszar gminy Wilkowice należy do Beskidu Morawsko-Śląskiego w makroregionie Beskidów Zachodnich, podprowincji Zewnętrznych Karpat Zachodnich i prowincji Karpat Zachodnich. Szczegółowy opis rzeźby terenu został przygotowany w ramach „Opracowania ekofizjograficznego...”. Pod względem fizycznogeograficznym gmina leży na styku Beskidu Śląskiego, Beskidu Małego oraz Kotliny Żywieckiej. Wpływa to na znaczne urozmaicenie rzeźby terenu. Dolina rzeki Białej stanowi tzw. Bramę Wilkowicką rozdzielającą pasma Beskidu Śląskiego od Beskidu Małego. Tworzy znaczne obniżenie terenu, który opada od zachodu i wschodu w kierunku centrum gminy. Deniwelacje zawierają się pomiędzy 380 a 1119 m n.p.m. Występują tu dwa typy krajobrazu górskiego:

- zajmujący część wschodnią i zachodnią krajobraz gór średnich związany z wzniesieniami Beskidu Śląskiego i Małego,
- charakterystyczny dla części centralnej płaski i lekko falisty krajobraz obniżeń śródgórskich Kotliny Żywieckiej.

Wysokość terenu Gminy waha się między 363 m n.p.m. (koryto Białej na granicy z Bielskiem-Białą), a 1119 m n.p.m. (szczyt Klimczok). Najwyższym punktem gminy jest szczyt Klimczok (1119 m n.p.m.) wznoszący się w bloku Beskidu Śląskiego ograniczającego gminę od strony zachodniej. Od szczytu Klimczok odchodzą, w kierunku wschodnim i północnym boczne odgałęzienia. Wilkowice są bogato ukształtowanym obszarem otoczonym pasmem gór o łagodnych, kopulastych formach szczytów i silnie nachylonych, przeważnie południowych stokach. Góry te zbudowane są z fliszu karpackiego - twardego piaskowca godulskiego, poprzedzianego warstwami łupków.

Grzbiety Beskidu Śląskiego mają zaokrąglone wierzchowiny, a ich stoki rozcięte są dolinami dopływów Białki i Mesznianki. Większe, nieckowate doliny powstały w plejstocenie a ich dna zostały odmłodzone w holocenie. Mniejsze, wciosowe doliny powstały w holocenie. Największą dolinę grupy Beskidu Śląskiego tworzy rzeka Białka. W górnym odcinku jest to dolina o charakterze erozyjnym, na dalszym odcinku ma charakter akumulacyjny. Biegowi rzeki towarzyszy pas terasy zalewowej, ponad którą widoczny jest fragment terasy wyższej, a u wylotu z Beskidu Śląskiego rozległy stożek napływowy.

Beskid Mały w stosunku do Beskidu Śląskiego jest blokiem niższym i płycej rozciętym. Najwyższym pasmem w obrębie gminy jest garb Magurki Wilkowickiej (909 m n.p.m.), które rozciąga się wzdłuż wschodniej granicy gminy. Podobnie jak w Beskidzie Śląskim wierzchowiny garbu są zaokrąglone, ale stoki rozcięte płytszymi i krótszymi dolinami.

Kotlina Żywiecka jest formą inwersyjną - oknem tektonicznym, które odślania się w płytko wciętych dolinach rzeki Białej i jej dopływów. Północny fragment Kotliny to tzw. Brama Wilkowicka. Tworzy ona znaczne obniżenie terenu, znajduje się na wysokości 350 - 400 m n.p.m. i rozcięta jest dolinami Białej i jej dopływów: Białki, Mesznianki i Wilkówki. Wyższe działy obniżenia wznoszą się do wysokości 450 m n.p.m.

Główne rysy rzeźby powstały w okresie zlodowaceń w skutek oparcia się lodowca o próg denudacyjny Beskidów. Wycofując się ukształtował wzniesienia i garby z wyraźnymi zrównaniami wierzchowinowymi, poprzecinany szerokimi dolinami o przebiegu południkowym, wypełnionymi utworami akumulacji wodnej.

Do nich należy wymodelowany przed okresem zlodowaceń odcinek pra-Białej (Brama Wilkowicka). Proces erozji i akumulacji rzecznej w okresie plejstocenu i współczesności uformował trzy systemy stożkowe w obrębie kotlin. Ważnym elementem rzeźbotwórczym są głębokie wąwozy i wcięcia erozyjne potoków o kierunku zbliżonym do prostopadłego w stosunku do osi dolin głównych rozcinające stoki wzniesień Beskidów. Na ogół zaczynają się nieckowatymi lejami źródłkowymi z gęstą siecią wąskich wciosowych dolin. Na odcinkach środkowych i dolnych, doliny są szersze i płaskodenne o wyraźnie zaznaczonych krawędziach. Obszary garbów i wysoczyzn pokryte są utworami pochodzenia eolicznego (piaszczyste i piaszczysto-gliniaste) z fragmentami utworów lessopodobnych powstałych na przedpolu lodowca. Strone stoki pokryte są pokrywami gruzowymi i gruzowo-gliniastymi. W dolinach występują osady aluwialne (w przewadze piaszczysto-gliniaste i gliniaste) – mady.

Współcześnie teren kształtują ruchy masowe i erozje. Obszary garbów i wysoczyzn modeluje głównie: wietrzenie chemiczne, spłukiwanie i ługowanie, osuwanie i erozja wsteczna i boczna cieków powierzchniowych. Obszary den dolin rzecznych i głównych potoków są nadbudowywane podczas dużych wezbrań o meandrujących korytach potoków z tendencją do lokalnej erozji bocznej. Duże znaczenia dla zmian rzeźby terenu gminy mają także: ulewne deszcze, obfite pokrywy śnieżne oraz działalność antropogeniczna, przejawiająca się szczególnie w podcinaniu stoków czy ich obciążaniu budowlami. Według opracowań specjalistycznych szczególnie podatne na tworzenie się osuwisk oraz zagrożone intensywnym spęływaniem zwietrzeliny są na terenie gminy obszary związane z: podcięciem stoków przez rzekę Białkę w środkowym biegu, strefy nasunięć płaszczowin i strefy zaburzeń tektonicznych.

16. BUDOWA GEOLOGICZNA I STRATYGRAFIA

Obszar Gminy Wilkowice zbudowany jest w całości z utworów należących do jednostki śląskiej. Występujące w obrębie gminy utwory to:

- piaskowce i łupki godulskie okresu kredy dochodzące do 1000 m głębokości - zajmują większą część gminy,
- piaskowce krośnieńskie oraz margle trzeciorzędowe,
- czwartorzędowe osady pochodzenia rzecznej budujące tarasy rzeki Białki oraz przykrywające stoki zbudowane z piaskowców kredowych i trzeciorzędowych,
- utwory żwirowo - piaszczyste (plestocenyjskie z okresu zlodowacenia krakowskiego i środkowopolskiego) ciągnące się wzdłuż rzeki Białki pasmem do 300m szerokości,
- gliny o niewielkiej miąższości zalegające na zboczach w kotlinie Żywieckiej.

Podłoże zbudowane jest głównie z serii fliszu karpackiego. W skład jego budowy geologicznej wchodzi głównie kredowe kredy dolnej i górnej oraz trzeciorzędowe utwory fliszu karpackiego, czwartorzędowe utwory lessopodobne, zboczowe, deluwialne oraz czwartorzędowe utwory rzeczne (aluwia).

Obszar ukształtowany jest podczas orogenezy alpejskiej, sfałdowany w postaci płaszczowin nasuniętych z południa na północ. Z południa nasunęły się wówczas kolejno płaszczowiny zbudowane z fliszu karpackiego - występujących na przemian ławic zlepieńców, piaskowców, mułowców i ilowców oraz dodatkowo wapieni, margli i skał krzemionkowych. W miarę przesuwania się ku północy, wiek skał budujących płaszczowiny jest coraz starszy. Utwory podłoża w procesie wietrzenia tworzą wietrzeliny kamieniste zaglinione oraz wietrzeliny spoiste. W dolnych partiach stoków oraz na zboczach dolin zalegają utwory zboczowe powstałe wskutek przemieszczania się materiału skalnego w dół stoku. Należą do nich rumosze łupków i piaskowców zaglinione gliną piaszczystą, gliną pylastą, gliną pylastą związłą bądź iłem. Na powierzchniach płaskich występują warstwy mało spoistych glin pylastych oraz pyłów lessopodobnych, łatwo wchłaniających wodę.

W obrębie gminy wyższą jednostkę stanowi płaszczowina śląska, która tworzy pasma Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego. Skały fliszowe płaszczowiny śląskiej wykazują jednostajny upad w kierunku południowym, stąd Bloki Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego mają budowę monoklinalną. W obrębie płaszczowiny śląskiej wyróżnić można niższą płaszczowinę cieszyńską oraz wyższą płaszczowinę godulską. Płaszczowina godulska jest nieznacznie sfałdowana i tworzy centralną część Beskidu Śląskiego

i Małego po dolinę Soły. Lokalnie doszło do powstania okien tektonicznych, w których spod płaszczowiny można śledzić jednostkę podległą. Na wschód od Beskidu Śląskiego i na południe od Beskidu Małego znajduje się wielkie, podwójne okno tektoniczne Żywca, w którym spod płaszczowiny godulskiej ukazuje się niższa płaszczowina cieszyńska, a spod niej - płaszczowina podśląska.

17. GLEBY

Rzeźba terenu, właściwości czynników glebotwórczych, warunki klimatyczne, stosunki wodne i szata roślinna uwarunkowały znaczne zróżnicowanie topologiczne i rodzajowe gleb w gminie. Budowa podłoża z serii fliszu karpackiego, a szczególnie w obrębie wierzchozin, szerokich płaszczowin i na łagodnych stokach, wpłynęła na występowanie gleb pseudobielicowych, brunatnych wylugowanych i brunatnych deluwialnych wytworzonych z lessów i utworów lessowatych. Gleby te wykształcone są w postaci glin lekkich, średnich lub ciężkich i występują na całym obszarze gminy. Na stokach o średnich i wysokich spadkach występują także gleby pseudobielicowe oraz brunatne właściwe i brunatne kwaśne, które wytworzone są z glin powstałych ze zwiertzenia skał osadowych o spoiwie niewęglanowym, na piaskowcach i łupkach fliszowych.

Wprowadzenie monokultur świerkowych na terenach roślinności leśnej uwarunkowała występowanie gleb skrytobielicowych, a także bielicowych właściwych i brunatnych bielicowanych. Fragmentarycznie występują także gleby brunatne kwaśne powstałe pod wpływem pierwotnych lasów liściastych.

W dolinie Białej występują przede wszystkim gleby aluwialne, a w tym mady brunatne o przewadze różnych frakcji od gliniasto-piaszczystej do pylasto-piaszczystej, wytworzone z dolinnych glin i żwirów. W sąsiedztwie cieków i bezodpływowych spłaszczeniach podstokowych, gdzie odpływ wody jest utrudniony występują gleby pochodzenia hydrogenicznego, a w tym gleby torfowe, mułowo-błotne i murszowe, a także gleby glejowe, które wytworzyły się z lessu i pyłu ilastego w warunkach środowiska stale podmokłego.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

W przestrzeni rolniczej terenu gminy dominują gleby klas III – IV. Są to gleby o właściwych na ogół stosunkach wodno-powietrznych i korzystnych warunkach dla większości roślin uprawnych. Zwarte przestrzenie powierzchni gleb klas III i IV występują w środkowej części gminy, w obniżeniu Bramy Wilkowickiej oraz na wysoczyznach i na spłaszczeniach stokowych. Są to najczęściej zarówno najwartościowsze kompleksy dla gospodarki rolnej jak i potencjalne osadnicze tereny rozwojowe. Kompleksy te wytworzone są z utworów lessowych ilastych w środkowej części Wilkowic, w południowej części gminy z glin ciężkich pylastych, a w środkowej części Bystrej z glin średnich pylastych. Najślabsze grunty leżą w górskich częściach gminy, w szczególności w partii szczytowej Beskidów. Spośród typów kompleksów glebowych na terenie Wilkowic występują: zbożowo-pastewny mocny, pszeniczny górski, zbożowo-pastewny górski, owsiano-pastewny górski.

Udział użytków rolnych w powierzchni gminy wynosi 29,29% (1010 ha), z czego 19,23% to grunty orne, a 7,98% stanowią łąki i pastwiska trwałe. Jest to druga największa grupa gruntów, po gruntach leśnych. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych wśród gruntów ornych przedstawia się następująco:

III B	– 1,9%,	IV A	– 47,9%,	IV B	– 29,3%,	V	– 21%,	VI	- 12,2%.
-------	---------	------	----------	------	----------	---	--------	----	----------

Udziały użytków zielonych są następujące: III - 0,6%, IV - 13,5%, V - 35,7%, VI - 50,2% użytków zielonych. Pozostała część gruntów rolnych zajęta jest przez grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami i nieużytki. Z kolei pozostałą część ogólnie gruntów niezurbanizowanych w Wilkowicach stanowią lasy i grunty zadrzewione (52,7%).

Stan czystości gleb

Brak jest aktualnych badań zanieczyszczenia gleb na terenie Wilkowic. Działalność rolnicza oraz wzrost zabudowy spowodowały znaczne przekształcenie gruntów na części gminy. Na degradację gleb wpływa też zmiana stosunków wodnych i zanieczyszczenie atmosfery. Intensywna gospodarka rolna powoduje

wzrost zawartości metali ciężkich w glebie. Do głównych źródeł zanieczyszczeń gleb na terenie Wilkowic zalicza się: przenawożenie upraw rolnych, brak kanalizacji, zanieczyszczenia komunikacyjne.

Intensywna uprawa roślin stanowi zagrożenie dla naturalnej równowagi składników mineralnych gleb. Nadmiar nawozów może prowadzić do zasolenia, zakwaszenia, nadmiernego wzrostu zawartości związków azotu i fosforu. Intensywna uprawa powoduje „zmęczenie gleby”, które charakteryzuje się ograniczeniem pobierania przez rośliny substancji pokarmowych z gleby oraz zmniejszenie ich odporności na choroby i powoduje spadek plonów i pogorszenie ich jakości.

Systemem kanalizacji objęte jest około 69% ludności dane GUS z 2020 roku). Oznacza to, że około 31% ludności gromadzi ścieki bytowe w osadnikach przydomowych, które często bywają nieszczelne. Może to powodować przenikanie nieoczyszczonych ścieków do gruntu i jego zanieczyszczenie. Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej jednak stosunkowo rośnie na przestrzeni lat, dzięki czemu ryzyko to spada.

Przez teren gminy przebiegają ciągi komunikacyjne, w tym znacząca dla regionu droga S1 obsługująca wzmożoną liczbę pojazdów. Ponadto, według ogólnego trendu wzrasta również liczba pojazdów na pozostałych drogach gminy. Stanowi to zagrożenie zanieczyszczeniami komunikacyjnymi dla gleb w otoczeniu dróg. Podwyższona zawartość metali ciężkich w glebie ogranicza uprawy ze względu na obawy chemicznego zanieczyszczenia roślin.

18. WODY POWIERZCHNIOWE I ICH JAKOŚĆ

Wilkowice leżą w zasięgu zlewni rzeki Wisły. Większość obszaru jest odwadniana przez źródłowe odcinki rzeki Białej i jej dopływów. Pasma Magurki Wilkowieckiej w Beskidzie Małym odwadniane jest bezpośrednio przez prawostronne dopływy rzeki Białki w jej górnym biegu: Wilkówka, Skleniec i Straconka. Masyw Klimczoka i Szyndzielni w Beskidzie Śląskim odwadniają bezpośrednio lewostronne dopływy Białej: Mesznianka i Białka. Niewielki fragment południowo zachodni (Huciska) odwadniany przez potok Wieśnik dopływy Żylicy i dalej Soły.

W granicach gminy występuje gęsta i dobrze rozwinięta sieć cieków wodnych. Jej układ i gęstość są uzależnione od rzeźby terenu. Przeważają cieki stałe zasilane głównie bezpośrednio z opadów atmosferycznych i roztopów, w mniejszym stopniu z zasilania podziemnego.

Dział wodny II-rzędu na odcinkach beskidzkich przebiega wyraźnymi grzbietami pomiędzy rzekami Białą i Solą. W części centralnej, na wysoczyźnie Bramy Wilkowieckiej jest słabo zaznaczony. Działy wodne III rzędu rozdzielają zlewnie dopływów Białej.

Rzeka Biała jest głównym ciekim w gminie Wilkowice. Jest to prawobrzeżny dopływ Wisły o długości 28,6 km, a jej powierzchnia dorzecza wynosi 139 km². Swoje źródło ma na stokach góry Klimczok. Rzeka ta jest uregulowana na długości około 25 km czyli od Bystrej (jako potok Biała na terenie gminy Wilkowice i dalej jako rzeka Biała) do ujścia do rzeki Wisły w Kaniowie. Biała charakteryzuje się:

- zasilaniem śnieżno-deszczowym z dwiema kulminacjami: wiosenną (roztopową) i letnią (opadową),
- szybkim spływem powierzchniowym (częściowo przekształconym w wyniku zabiegów hydrotechnicznych w korycie),
- w ciągu roku równowaga odpływu półrocza zimowego i letniego,
- analiza współczynników przepływu i nieregularności pokazuje, że w przekroju rocznym maksymalny miesięczny przepływ na Białej odprowadza 134% przepływu średniorocznego, a minimalny miesięczny odprowadza 66%,
- wysoka wartość współczynnika odpływu wskazuje na duży spływ jednostkowy i małe straty na parowanie.

Zgodnie z obowiązującym podziałem wód powierzchniowych na obszarze gminy znajdują się następujące rzeczne JCWP:

- Biała (kod JCWP: PLRW200012211499) – w środkowej części gminy,
- Żylica (kod JCWP: PLRW200062132749) – w południowo-zachodniej części gminy.

Jakość wód

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do tzw. jednolitych części wód. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach, na podstawie monitoringu badań prowadzonych w 2012-2016 roku, dokonał klasyfikacji elementów jakości wód, stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz na oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych (źródło: Klasyfikacja stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych województwa śląskiego za 2016 rok, WIOŚ w Katowicach, 2017 r). Klasyfikacja JPWC przedstawia się następująco:

- Biała (kod JCWP: PLRW200012211499) – stan/potencjał ekologiczny dobry, stan chemiczny dobry, ocena stanu jcwp - zły stan wód,
- Żylica (kod JCWP: PLRW200062132749) – stan/potencjał ekologiczny dobry, stan chemiczny dobry, ocena stanu jcwp - zły stan wód.

W 2006 i 2007 roku dokonano także oceny jakości rzek pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (ocena wg rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia). Pomiaru zostały przeprowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w dwóch punktach pomiarowych na obszarze gminy:

- na Białej, w 23,6 km biegu rzeki,
- na Białce, w km 1,3 biegu rzeki.

Jakość wód na rzece Białej zarówno w 2006 jak i 2007 roku była poza kategorią ze względu na obecność bakterii grupy Coli. Wody rzeki Białki zostały ocenione jako wody konieczne do uzdatniania w celu wykorzystania ich z przeznaczeniem do spożycia. Wyniki klasyfikacji uzyskane w 2007 roku wskazują, że decydujący wpływ na jakość badanych wód miały związki biogenne, tlenowe i zawiesina ogólna. Powodem niezadowalającej jakości wód powierzchniowych było: niedostateczne oczyszczanie ścieków w oczyszczalniach oraz niski stopień skanalizowania obszaru. Na przestrzeni lat stan infrastruktury kanalizacyjnej w Wilkowicach stopniowo się poprawia. Nadal jednak około 31% ludności korzysta ze zbiorników przydomowych, które często są nieuszczelnione. Ponadto indywidualne gromadzenie ścieków nie podlega kontroli, a brak świadomości mieszkańców w zakresie racjonalnej gospodarki wodnej może prowadzić do pogarszania się stanu wód powierzchniowych i podziemnych. Istnieje ryzyko, że część zanieczyszczeń jest zrzucana do sieci hydrograficznej i gruntu w sposób nielegalny.

Dla rozwiązania problemu zanieczyszczenia zasobów wód powierzchniowych podejmowane są przez gminę inicjatywy zmierzające do poprawy istniejącego stanu poprzez rozbudowę kanalizacji i oczyszczanie ścieków. Do prawidłowego spełniania funkcji konieczna jest zbiorcza sieć wodociągowa, kanalizacyjna, oczyszczalnia ścieków, sieć gazowa, drogowa, telefoniczna oraz zorganizowany odbiór wytwarzanych i segregowanych w miejscu wytwarzania odpadów komunalnych.

Mieszkańcy Gminy Wilkowice zaopatrywani są w wodę z lokalnych ujęć położonych na terenie Gminy. Eksploatacją ujęć oraz wodociągów zajmują się 4 spółki:

- Spółka Wodociągowa w Wilkowicach,
- Spółka Wodociągowa w Bystrej,
- Spółka Wodociągowa w Miesznej,
- przedsiębiorstwo wodociągowe AQUA S.A.

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Opracowaniu ekofizjograficznym...” stan techniczny sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach jest zróżnicowany, w związku z czym planowana jest sukcesywna wymiana i modernizacja sieci wykonanej z żeliwa i stali. Ścieki komunalne systemem

kanalizacji sanitarnej odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Bielsku-Białej – Komorowicach, administrowanej przez AQUA S.A. Ścieki z terenów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, skąd są wywożone przez upoważnione firmy do oczyszczalni ścieków w Komorowicach, lub są oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach ścieków.

19. KRAJOBRAZ

Walorem krajobrazowym Wilkowic jest urozmaicona rzeźba terenu. Obszar gminy położony jest pomiędzy Beskidem Śląskim na zachodzie a Beskidem Małym na wschodzie. Centrum gminy znajduje się w obniżeniu, które powstało w miejscu zmniejszonej odporności skał pomiędzy dwoma uskokiemi tektonicznymi. Znacząca część terenów znajduje się zatem na zboczach górskich, charakteryzujących się wartościowymi panoramami widokowymi. Walory krajobrazowe posiadają także wszystkie koryta rzeczne i koryta potoków górskich znajdujące się w granicach opracowania. Rzeki i potoki tworzą zarysowaną formę dolinną, a wzdłuż ich brzegów porastają cenne przyrodniczo zbiorowiska roślinności. Stanowią one zarówno naturalne korytarze ekologiczne, jak również otwarte przestrzenie widokowe i korytarze przewietrzania. Ponadto, obszar gminy położony jest pomiędzy dwoma Parkami Krajobrazowymi, co świadczy o jego dużej wartości przyrodniczej, charakteryzującej się bogactwem szaty roślinnej oraz zróżnicowaniem siedliskowym.

Najcenniejszym przyrodniczo fragmentem obszaru gminy są kompleksy leśne porastające partie grzbietowe wzniesień masywu Klimczoka i Szyndzielni oraz pasma Magurki Wilkowickiej. Są to tereny istotne w utrzymaniu przestrzennej ciągłości obszarów aktywnych biologicznie i o znaczeniu ponadlokalnym. Rejon traktowany jest jako obszar strategicznej ochrony ekologicznej i szczególnej ochrony wód powierzchniowych i podziemnych karpaccich dopływów Wisły. Zapewnia migrację gatunków w kierunku równoleżnikowym, tworząc korytarz ekologiczny pomiędzy Beskidem Śląskim i Żywieckim, a Beskidem Małym.

Teren gminy charakteryzuje także atrakcyjny krajobraz kulturowy. Zachowały się pasma zabudowy w dolinach rzecznych i prostopadłe rozchodzące się łany pól uprawnych, których zamknięcie stanowią grzbiety gór. Gmina posiada stosunkowo duży zasób obiektów zabytkowych, które mieszczą się w historycznych częściach wsi. Znaczący w krajobrazie jest także zachowany czytelny układ przestrzenny wsi, który determinuje współczesne zagospodarowanie. Układ zabudowy gminy charakteryzuje się różnorodnością form architektonicznych, gdzie występuje zarówno zabudowa tradycyjna drewniana, zabudowa murowana nawiązująca do tradycyjnych form, jak i zabudowa współczesna.

Antropogeniczne zmiany powierzchni terenu oraz krajobrazu związane są głównie z gospodarką rolną i rozwojem osadnictwa, w tym szlaków komunikacyjnych oraz infrastruktury przemysłowej i komunalnej. Wieloprzestrzenne formy ochrony przyrody i krajobrazu nie zachowują ciągłości układu na terenie gminy. Część cennych obszarów nie jest objętych ochroną przyrody i pozostaje pod presją inwestycji zagrażających ich ciągłości i otwartemu charakterowi. Należy zatem ograniczać fragmentaryzację zwartych kompleksów leśnych oraz wprowadzić racjonalne dolesianie. Dodatkowo, stopień degradacji krajobrazu i wartości kulturowych został określony jako znaczny i stale postępujący. Odbiór wizualny cennych form niszczy w dużej mierze rozwój osadnictwa i lokalizacja dużych obiektów w sąsiedztwie lub na obszarze cennych form krajobrazu kulturowego. Zauważa się występowanie mało atrakcyjnych wizualnie sieci infrastruktury naziemnej oraz obiektów źle korespondujących z otoczeniem. Rekomenduje się prowadzenie działań zmierzających do skupiania osadnictwa oraz do przywracania równowagi środowiska przyrodniczego i harmonii krajobrazu.

ROZDZIAŁ VII
STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY
WSPÓŁCZESNEJ

20. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW

Na dziedzictwo kulturowe gminy Wilkowice składają się wartości materialne, takie jak układ osadniczy i obiekty zabytkowe, krajobraz kulturowy oraz wartości niematerialne, do których należą: historia, zwyczaje i obrzędy, źródła nazewnictwa, insygnia, znane postacie itp. Diagnozy stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków dokonano w oparciu o analizę:

- układu osadniczego gminy,
- dziedzictwa niematerialnego, w tym historii gminy,
- obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków,
- obiektów i obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków w tym stanowisk archeologicznych,
- dóbr kultury współczesnej.

Układ osadniczy gminy

Powstanie i rozwój osady, która zapoczątkowała dzieje gminy Wilkowice było ściśle związane z warunkami środowiska przyrodniczego takimi jak: sieć rzeczna, klimat, budowa geologiczna, szata roślinna oraz położenie. Pasma zabudowań w dolinach rzek lub ich dopływów wraz z polami uprawnymi ograniczonymi przez grzbiety gór, tworzą krajobraz kulturowy, który zachowuje cechy pierwotne.

Układ przestrzenny zabudowy jest różny dla sołectw gminy. W Mesznej zabudowa kształtuje się w sposób rozproszony, mało czytelny jest układ komunikacyjny. Od strony zachodniej zabudowę ogranicza Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego. W Bystrej zabudowę od strony zachodniej i południowo – zachodniej również ogranicza Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego. Istniejąca zabudowa prezentuje układ liniowy. W sołectwie Wilkowice zabudowa rozwinęła się wzdłuż ulicy Wyzwolenia oraz Wilkówki – dopływu rzeki Białej. Od strony wschodniej i północno – wschodniej zabudowa jest ograniczona przez Park Krajobrazowy Beskidu Małego.

Na zabudowę gminy Wilkowice składają się różnorodne formy architektoniczne: tradycyjna zabudowa drewniana, nawiązująca do tradycyjnych form, zabudowa murowana oraz nie kontynuująca cech tradycyjnych zabudowa współczesna.

Historia gminy i dziedzictwo niematerialne

Gmina Wilkowice zlokalizowana jest na historycznym pograniczu śląsko – małopolskim. Pierwszym źródłowym dowodem na istnienie wsi Wilkowice jest zapis w bulli papieża Urbana V, wystawionej w Awinionie 22 kwietnia 1364 roku. W historii gminy można wyróżnić kilka wydarzeń mających istotny wpływ na kierunek jej rozwoju.

W 1872 roku z inicjatywy nadleśniczego Friedriecha Suttera, na stoku Magury wybudowano niewielkie drewniane schronisko o nazwie Klementinenhütte (Klementynówka). W 1895 roku budynek spłonął i choć w jego miejsce szybko postawiono nowy, to obiekt w późniejszych latach jeszcze dwukrotnie uległ pożarom. W 1914 roku oddano do użytku turystów działający do dziś obiekt murowany.

16 kwietnia 1876 roku uruchomiono pocztę.

W 1897 roku wiedeński lekarz dr Ludwik Jekes nabył Zakład Wodolecznicy z przeznaczeniem na sanatorium. Dało to początek uzdrowiskowej karierze Bystrej i umożliwiło mieszkańcom dostęp do fachowej opieki medycznej. Obecnie, od października 2012 roku, ośrodek funkcjonuje pod nazwą Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej.

Sanatorium przyciągnęło do Bystrej na przełomie XIX i XX wieku malarza Juliana Fałata zmagającego się z chorobami płuc. Artysta postanowił osiedlić się w tej okolicy. 10 lipca 1909 roku zakupił drewnianą willę

położoną w Bystrej, a rok później zbudował murowano-modrzewiową pracownię malarską, poniżej której ustawił krzyż. Obecnie wszystkie te obiekty wraz z ogrodem i ogrodzeniem są chronione wpisem do rejestru zabytków i udostępnione dla zwiedzających – tzw. „Fałatówka” jest oddziałem Muzeum Historycznego w Bielsku-Białej (źródło: Monografia Gminy Wilkowice pod redakcją Przemysława Stanko, Wilkowice 2014).

Gmina Wilkowice nie posiada herbu. Ma natomiast logo, przyjęte Zarządzeniem nr 42/2021 Wójta Gminy Wilkowice z dnia 10 lutego 2021 r. Główną rolę w sygnecie odgrywa wilk, który od wielu lat funkcjonuje w symbolice Gminy Wilkowice. Zwierzę wpisane jest w krajobraz inspirowany geograficznym położeniem gminy. Trójkąty są uproszczeniem drzewostanów – symbolizują wysokie zbocza górskie porośnięte gęsto roślinnością. W kształcie gór ukryta jest litera „W”, która nawiązuje bezpośrednio do nazwy gminy (źródło: przyjęta Zarządzeniem Księga Znak).

Gminami partnerskimi dla gminy Wilkowice są: Likavka (Słowacja), Krasna (Czechy), Lubiewo (Polska). Gmina Wilkowice współpracuje również z wsią Bziny (Słowacja).

Cykliczne imprezy organizowane w gminie to m.in. Dni Bystrej, Gminne Święto Plonów, Bystrzańskie Recitale Organowe, Puchar Magurki w biegach narciarskich „Śladami Arcyksiężnej Marii Teresy Habsburg”, Jesienne Biegi na Magurce.

Obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Na obszarze gminy Wilkowice znajdują się 2 zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 6 Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na obszarze gminy Wilkowice.

Lp.	Nr i data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Data powstania	Adres
1.	A-689/93 z dn. 11.02.1993r.	willa artysty malarza Juliana Fałata tzw. „Fałatówka”	1910 r.	ul. Juliana Fałata nr 34 43-360 Bystra dz. nr 68/1, 503/2, 502/3, 970, 492/7
		ruiny pracowni Juliana Fałata	1910 r.	
		kapliczka	1910 r.	
		ogród	data nieznana	
		ogrodzenie	1910 r.	
2.	A-712/95 z dn. 22.03.1995r.	kaplica pw. Matki Boskiej Siewnej wraz z ogrodzeniem	1810 r.	ul. Agrestowa, 43-360 Mieszna dz. nr 561/1, 561/2, 561/3, 561/4, 560, 610/4, 616
		ogrodzenie	1810 r.	

źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków nieruchomości i Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Obiekty i obszary zabytkowe ujęte w „Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice”, wskazane do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie Zarządzenia Nr 11/2018 Wójta Gminy Wilkowice z dnia 30.01.2018 r. przyjęto Gminną Ewidencję Zabytków Gminy Wilkowice. Poza obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, włączono do niej 224 inne zabytki w podziale na: zabytki sakralne, świeckie zabytki architektury i budownictwa oraz zabytki archeologiczne. Od momentu przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice, liczba obiektów pomniejszyła się o 4.

Tabela 7 Wykaz obiektów sakralnych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
Bystra				
1.	Cmentarz parafialny parafii rzymskokatolickiej pw. Wniebowzięcia NMP, z układem przestrzennym, zabytkowymi pomnikami, grobowcami, starodrzewiem (na cmentarzu grobowiec artysty malarza Juliana Fałata, krzyż erekcyjny)	Bystra, ul. Cmentarna	1880 r. (najstarszy istniejący nagrobek z 1908 r.)	1B-S
2.	Cmentarz parafialny parafii rzymskokatolickiej pw. Najdroższej Krwi Pana Jezusa (najstarszy istn. nagrobek z 1931 r.)	Bystra, ul. Kościelna	1930 r.	5B-S
3.	Kaplica Miłosierdzia Bożego (zbud. w stylu neoromańskim) – część kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP	Bystra, ul. Szczyrkowska 3	1882-1892	7B-S
Meszna				
4.	Zespół kościoła paraf. rzymskokatolickiego pw. Niepokalanego Serca NMP – kościół z otoczeniem, ogrodzeniem, cmentarz parafialny	Meszna, ul. Kościelna Meszna, ul. Sportowa	1950 r.	4M-S
5.	Kościół paraf. rzymskokatolicki pw. Niepokalanego Serca NMP, z otoczeniem, ogrodzeniem	Meszna, ul. Sportowa 3	1950 r.	5M-S
6.	Cmentarz parafialny parafii rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Serca NMP, najstarszy nagrobek z 1951 r.	Meszna, ul. Sportowa 3	1950 r.	6M-S
Wilkowice				
7.	Cmentarz parafialny parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała, z układem przestrzennym, zabytkowymi pomnikami, starodrzewiem	Wilkowice, ul. Cmentarna	1847 r. (najstarszy istniejący nagrobek z 1880 r.)	1W-S
8.	Kaplica murowana, wewnątrz figura polichromowana Matki Boskiej z Dzieciątkiem, starodrzew w bezpośred. sąsiedztwie kaplicy	Wilkowice, ul. Klonowa 12	kon. XIX w.	2W-S
9.	Cmentarz epidemiczny (nieczynny), w granicach dz. nr 1920, z zachowanymi relikami, starodrzewiem	Wilkowice, ul. Kościelna („Na Kapli”)	1847 r.	3W-S
10.	Zespół kościoła rzymskokatolickiego pw. św. Michała: kościół, kaplica, plebania, cmentarz, drzewostan, otoczenie	Wilkowice, ul. Kościelna 14	1888-1900 r.	4W-S
11.	Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała, murowany	Wilkowice, ul. Kościelna 14	1888-1900 r.	5W-S
12.	Plebania kościoła parafialnego rzymskokatolickim pw. św. Michała, murowana	Wilkowice, ul. Kościelna 14	1880 r. przebudowana w 1960 r.	7W-S
13.	Kapliczka przydrożna murowana, wewnątrz figura MB Różańcowej	Wilkowice, ul. Wyzwolenia, róg ul. Zawilców	1850 r.	14W-S
14.	Kapliczka murowana Matki Boskiej Częstochowskiej (wewnątrz ołtarz z obrazem MB Częstochowskiej i liczne obrazy ścienne)	Wilkowice, Magurka Wilkowicka, Wilcza Kopa (przy szlaku pieszym czerwonym)	poł. XIX w.	18W-S

źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Tabela 8 Wykaz świeckich obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
Bystra				
1.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Akacyjowa 3	kon. XIX w.	1B-SW
2.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Beskidzka 26	lata 20-te XX w.	2B-SW
3.	Dom konstrukcji murowanej (dawna poczta)	Bystra ul. Bliska 2	lata 20-te XX w.	3B-SW
4.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Bliska 3	ok. 1910 r.	4B-SW
5.	Dom konstrukcji murowanej, z przyległym ogrodem, dawny hotel i Restauracja u Pawlusia (ob. Administracja Spółdzielni „Bystrzanka”, Restauracja)	Bystra, ul. Boczna 2	kon. XIX w	5aB-SW
6.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Cicha 3	1920/30 r.	5B-SW
7.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Dolna nr 1	ok. 1920 r.	6B-SW
8.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Działkowa nr 5	lata 20-te XX w.	7B-SW
9.	Zespół dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii, GOK, osiedle mieszkaniowe)	Bystra, ul. Juliana Fałata, ul. Szczyrkowska, ul. Górska	1897 – 1950 r.	8B-SW
10.	Budynek d. dyrektorówki, ob. przychodnia lekarska – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2A	1912 r.	9B-SW
11.	Budynek stacji pomp – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1924 r.	10B-SW
12.	Pawilon medyczno-administracyjny – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1898 r., 1912 r.	11B-SW
13.	Pawilon medyczny 2 i 3 z leżalniami – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1912 – 1925 r.	12B-SW
14.	Pawilon medyczny 4 – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1936 – 1948 r.	13B-SW
15.	Dom ogrodnika – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2I	1924 r.	14B-SW
16.	Stacja trafo – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1924 r.	15B-SW

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
17.	Centralna kuchnia – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1936 r.	16B-SW
18.	Oczyszczalnia ścieków w technologii Hoffa – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1936 r.	17B-SW
19.	Park z alejkami, drzewostanem, układem przestrzennym, małą architekturą – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2A, 2B, 2C, 2I	1897 r., lata 60-te XX w.	18B-SW
20.	Hotel pracowniczy, ob. hotel i apartamentowiec – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2C	1924 r.	21B-SW
21.	Blok mieszkalny – w Zespole dawnego Sanatorium	Bystra, ul. Juliana Fałata 2D, 2E	lata 30-te XX w.	22B-SW
22.	Kino i Przedszkole, ob. GOK – w Zespole dawnego Sanatorium	Bystra, ul. Juliana Fałata 2K	1950 r.	23B-SW
23.	Portiernia z bramą – w Zespole dawnego Sanatorium	Bystra, ul. Juliana Fałata 4C	lata 30-te XX w.	24B-SW
24.	Blok mieszkalny – w Zespole dawnego Sanatorium	Bystra, ul. Juliana Fałata 4A, 4B	1948 r.	25B-SW
25.	Budynek warsztatowy, ob. Izba Regionalna, pracownia rzeźby – w Zespole dawnego Sanatorium	Bystra, ul. Juliana Fałata 2G	1925 r.	26B-SW
26.	Budynek remizy straży zakładowej, budynek mieszkalny – w Zespole dawnego Sanatorium	Bystra, ul. Juliana Fałata 2H	1925 r.	27B-SW
27.	Blok mieszkalny – w Zespole dawnego Sanatorium	Bystra, ul. Juliana Fałata 6	lata 30-te XX w.	28B-SW
28.	Pensjonat „Willa Wanda” konstrukcji murowanej (ob. dom mieszkalny)	Bystra, ul. Juliana Fałata 22	lata 20-te XX w.	29B-SW
29.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Juliana Fałata 26	ok. 1900 r.	30B-SW
30.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Juliana Fałata 28	lata 20-te XX w.	31B-SW
31.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Juliana Fałata 40	lata 30-te XX w.	33B-SW
32.	Dom konstrukcji murowanej (w stylu modernizmu)	Bystra, ul. Juliana Fałata 66	lata 30-te XX w.	34B-SW
33.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Juliana Fałata 82	lata 20-te XX w.	35B-SW
34.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Juliana Fałata 84	lata 20-te XX w.	36B-SW
35.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Juliana Fałata 110	lata 30-te XX w.	37B-SW
36.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Juliana Fałata 116	lata 20-te XX w.	38B-SW
37.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Juliana Fałata 124	lata 20-te XX w.	39B-SW
38.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Juliana Fałata 182	lata 30-te XX w.	40B-SW
39.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Halna 5	lata 30-te XX w.	41B-SW
40.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Handlowa 5,5A	1930 r.	42B-SW
41.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Jarzębinowa 1	pocz. XX w.	43B-SW

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
42.	Zagroda: dom, budynek gospodarczy – konstrukcji murowanej, starodrzew	Bystra, ul. Jasna 7	lata 20-te XX w.	44B-SW
43.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Jasna 15	lata 30-te XX w.	45B-SW
44.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Jodłowa 2	1900 r.	46B-SW
45.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Jodłowa 8	lata 30-te XX w.	47B-SW
46.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Karpacka 2	lata 30-te XX w.	48B-SW
47.	Dom konstrukcji murowanej, tzw. „Willa Gocko”	Bystra, ul. Kasztanowa 2	pocz. XX w.	49B-SW
48.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 2	pocz. XX w.	50B-SW
49.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Klimczoka 12	pocz. XX w.	51B-SW
50.	Zespół 2 budynków: murowany i drewniany	Bystra, ul. Klimczoka 19	pocz. XX w., lata 30-te XX w.	52B-SW
51.	Remiza OSP (ob. sklep), konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Klimczoka 20	ok. 1900 r.	53B-SW
52.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 32	ok. 1925 r.	54B-SW
53.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 34	lata 30-te XX w.	55B-SW
54.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 40	lata 30-te XX w.	56B-SW
55.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Klimczoka 46	lata 30-te XX w.	57B-SW
56.	Dom konstrukcji drewnianej, dawny bud. Szkoły i Przedszkola „U Reicha”	Bystra, ul. Klimczoka 58	1902 r.	58B-SW
57.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Klimczoka 60	lata 20-te XX w.	59B-SW
58.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Klimczoka 62	ok. 1900 r.	60B-SW
59.	Posesja dawnego pensjonatu „Willa Chata”, w obrębie posesji dom i budynek gospodarczy konstr. drewnianej, ogród, ogrodzenie	Bystra, ul. Klimczoka 64	ok. 1900 r.	61B-SW
60.	Budynek Szkoły Podstawowej im. Synów Pułku	Bystra, ul. Klimczoka 68	1907-1910 r.	62B-SW
61.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej (Jana Chalamy), w obrębie posesji zabytkowa kapliczka	Bystra, ul. Klimczoka 74	1831 r., 1900 r.	63B-SW
62.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 78	lata 30-te XX w.	64B-SW
63.	Dom konstrukcji murowanej, dawny pensjonat „Willa Mira – Mary” z ogrodem	Bystra, ul. Klimczoka 84	1931 r.	65B-SW
64.	Dom z basenem sportowym, tzw. „Stadion kąpielowy”, ogród, zaplecze gospod.	Bystra, ul. Klimczoka 88, 88A	lata 30-te XX w.	66B-SW
65.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 93	lata 30-te XX w.	67B-SW
66.	Pensjonat „Sielanka” (obecnie dom mieszkalny) konstrukcji drewniano-murowanej	Bystra, ul. Klimczoka 98	ok. 1910 r., lata 30-te XX w.	68B-SW
67.	Dom konstrukcji murowanej, ganek drewniany szkieletowy	Bystra, ul. Klimczoka 106	1928 r.	69B-SW
68.	Willa „Krystyna”, konstrukcji murowanej, z ogrodem w otoczeniu, obecnie dom mieszkalny	Bystra, ul. Klimczoka 107	lata 20-te XX w.	70B-SW
69.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 109	lata 30-te XX w.	71B-SW
70.	„Willa Krakowianka” ob. dom mieszkalny (w 1900 r. pełniła funkcję pierwszej szkoły w Bystrej Krakowskiej)	Bystra, ul. Klimczoka 113	kon. XIX w.	73B-SW

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
71.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 133	lata 30-te XX w.	75B-SW
72.	Pensjonat „Halamówka”, później DW „Stefanka” konstrukcji murowano-drewnianej, z przyległym ogrodem	Bystra, ul. Klimczoka 138	1930 r.	76B-SW
73.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 167	ok. 1930 r.	77B-SW
74.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 169	1925 r.	78B-SW
75.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 200	ok. 1925 r.	79B-SW
76.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 223	1880 r.	80B-SW
77.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 269	lata 30-te XX w.	81B-SW
78.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 271	kon. XIX w.	82B-SW
79.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Klimczoka 275	ok. 1925 r.	83B-SW
80.	Dom, dawny pensjonat „Willa Grażyna” konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Kościelna 5	kon. XIX w.	84B-SW
81.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej z częścią gospodarczą	Bystra, ul. Kościelna 13	ok. 1910 r.	85B-SW
82.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Kościelna 57	kon. XIX w.	86B-SW
83.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Kowalska 6	lata 30-te XX w.	87B-SW
84.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Kowalska 14	pocz. XX w.	88B-SW
85.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Kowalska 15	lata 20-te XX w.	89B-SW
86.	Dom konstrukcji murowanej i drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Lipowa 3	1928 r.	90B-SW
87.	Leśniczówka konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Myśliwska 2	lata 20-te XX w.	91B-SW
88.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, ul. Nadmieszna 9	kon. XIX w.	92aB-SW
89.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Spacerowa 10	lata 30-te XX w.	92B-SW
90.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Spokojna 9	pocz. XX w.	93B-SW
91.	Kuźnia konstrukcji murowanej (ob. warsztat mechaniczny)	Bystra, ul. Szczyrkowska 45	lata 20-te XX w.	94B-SW
92.	Dom konstrukcji murowanej	Bystra, ul. Szczyrkowska 57	lata 20-te XX w.	95B-SW
93.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Szczyrkowska 64	pocz. XX w.	96B-SW
94.	Dawna restauracja i kawiarnia „Twardy”, ob. poczta, sklep	Bystra, ul. Szczyrkowska 79	Przed 1907 r.	97B-SW
95.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Wiśniowa 2	lata 30-te XX w.	99B-SW
96.	Enklawa zabytkowej i tradycyjnej zabudowy drewnianej: zabytkowe nr 2, 4, 5, tradycyjne nr 8, 14	Bystra, ul. Wrzosowa 2, 4, 5, 8, 14	pocz. XX w., lata 30-te XX w.	100B-SW
97.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Wrzosowa 2	lata 30-te XX w.	101B-SW
98.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Wrzosowa 4	1910 r.	102B-SW
99.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Wrzosowa 5	lata 30-te XX w.	103B-SW
100.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Wspólna 6	lata 20-te XX w.	104B-SW
101.	Dom konstrukcji drewnianej	Bystra, ul. Zgodna 1	lata 30-te XX w.	105B-SW

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
102.	Schronisko PTTK na Szyndzielni, murowano-drewniane 1001 m. n. p. m. z ogródkiem alpinarium	Bystra, Szyndzielnia 8	1896-97 r.	106B-SW
103.	Schronisko PTTK pod Klimczokiem, murowano-drewniane 1034 m. n. p. m.	Bystra, dz. 2056	1914 r.	107B-SW
104.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, Beniatka, ul. Nadmeszna, dz. 1853/1	lata 20-te XX w.	108B-SW
105.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Bystra, Beniatka, ul. Nadmeszna, dz. 1848/23	pocz. XX w.	109B-SW
Meszna				
106.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, ul. Agrestowa 36	lata 20-te XX w.	1M-SW
107.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, ul. Agrestowa 44	ok. 1930 r.	2M-SW
108.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, ul. Energetyków 9	lata 30-te XX w.	3M-SW
109.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, ul. Energetyków 27	ok. 1930 r.	4M-SW
110.	Zagroda mieszkalno-gospodarcza (dom i zabud. gospod.)	Meszna, Handlowa 6	1920 r.	5M-SW
111.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Handlowa 13	1922 r.	6M-SW
112.	Dawna gospoda konstrukcji murowanej, ob. sklep	Meszna, Handlowa 23	1900 r.	7M-SW
113.	Dom konstrukcji murowano-drewnianej	Meszna, Lipowa 5	pocz. XX w.	9M-SW
114.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Orczykowa 5	lata 20-te XX w.	10M-SW
115.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Orczykowa 24	lata 30-te XX w.	11M-SW
116.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Orczykowa 28	ok. 1928 r.	12M-SW
117.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Pasterska 5	ok. 1890 r.	13M-SW
118.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Pod Skoczną 23	pocz. XX w.	14M-SW
119.	Dom konstrukcji murowanej	Meszna, Słoneczna 32	poł. XIX w.	15M-SW
120.	Dom konstrukcji drewniano-murowanej	Meszna, Strażacka 29	lata 30-te XX w.	16M-SW
121.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Szkolna 7	lata 20-te XX w.	17M-SW
122.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Meszna, Szkolna 26	1928 r.	18M-SW
Wilkowice				
123.	Dom konstrukcji drewnianej	Wilkowice, Dębowa 20	lata 30-te XX w.	1W-SW
124.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Długa 13	pocz. XX w.	2W-SW
125.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Do Lasku 26	ok. 1928 r.	3W-SW
126.	Budynek stacji kolejowej PKP Wilkowice – Bystra, konstrukcji murowanej	Wilkowice, Dworcowa 3	1878 r.	4W-SW
127.	Dom mieszkalno-gospodarczy konstrukcji drewnianej	Wilkowice, Dworcowa 10	lata 20-te XX w.	5W-SW
128.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Górska 11	lata 20-te XX w.	6W-SW
129.	Dom konstrukcji murowanej	Wilkowice, Grabecznik 41	ok. 1930 r.	7W-SW
130.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Grabecznik 68	lata 30-te XX w.	8W-SW

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
131.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Grabecznik 94	lata 30-te XX w.	9W-SW
132.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej (dach kryty gontem)	Wilkowice, Grabecznik 111	lata 20-te XX w.	10W-SW
133.	Dom konstrukcji murowanej	Wilkowice, Grabecznik 116	ok. 1935 r.	11W-SW
134.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Grabecznik 118	lata 30-te XX w.	12W-SW
135.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Jesienna 18	lata 30-te XX w.	13W-SW
136.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Klonowa 12	pocz. XX w.	14W-SW
137.	Dom konstrukcji murowanej	Wilkowice, Kolejowa 22	ok. 1935 r.	15W-SW
138.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Kolejowa 39	lata 20-te XX w.	16W-SW
139.	Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły	Wilkowice, Kościelna 10	1909 – 1910 r. (w latach 1935-36 dobudowano salę gimnast., na niej 4 sale lekcyjne, a nad starym budynkiem drugie piętro)	17W-SW
140.	Dom konstrukcji drewniano-murowanej	Wilkowice, Krzywe Koło 7	pocz. XX w.	18W-SW
141.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Kwiatowa 17	kon. XIX w.	19W-SW
142.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Leszczynowa 3A	lata 30-te XX w.	20W-SW
143.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Leśna 12	lata 20-te XX w.	21W-SW
144.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Nad Wilkówką 20	lata 20-te XX w.	22W-SW
145.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Nad Wilkówką 26	lata 20-te XX w.	23W-SW
146.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Nad Wilkówką 40	ok. 1930 r.	24W-SW
147.	Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Siewna 13	ok. 1920 r.	26W-SW
148.	Dom konstrukcji murowanej (modernistyczny)	Wilkowice, Sportowa 16	lata 30-te XX w.	27W-SW
149.	Dom konstrukcji drewnianej	Wilkowice, Sportowa 20A, 20B	lata 20-te XX w.	28W-SW
150.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Szkolna 7	lata 20-te XX w.	29W-SW
151.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Wiśniowa 18	lata 20-te XX w.	30W-SW
152.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej (d. pensjonat)	Wilkowice, Wypoczynkowa 15	ok. 1920 r.	31W-SW
153.	Dom konstrukcji murowanej, d. pensjonat „Światowid” dr-a Kazimierza Michałaka	Wilkowice, Wyzwolenia 17	lata 20-te XX w.	32W-SW
154.	Dom konstrukcji murowanej	Wilkowice, Wyzwolenia 56	przeł. XIX/XX w.	33W-SW
155.	Dom konstrukcji murowanej (ob. mieszkalno-handlowy)	Wilkowice, Wyzwolenia 62	ok. 1900 r.	34W-SW
156.	Dom konstrukcji murowanej	Wilkowice, Wyzwolenia 105	1929 r.	35W-SW
157.	Dom konstrukcji murowanej	Wilkowice, Wyzwolenia 173	ok. 1928 r.	36W-SW
158.	Zagroda: dom konstrukcji drewnianej zrębowej, stodoła murowano-drewniana	Wilkowice, Wyzwolenia 184	ok. 1925 r.	37W-SW
159.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Wyzwolenia 222	ok. 1920 r.	38W-SW

Lp.	Nazwa obiektu	Adres, położenie	Czas powstania	Nr karty GEZ
160.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Wyzwolenia 257	lata 30-te XX w.	39W-SW
161.	Dom konstrukcji murowano-drewnianej	Wilkowice, Wyzwolenia 260	1880 r.	40W-SW
162.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Wyzwolenia 265/265A	lata 20-te XX w.	41W-SW
163.	Dom, dawna leśniczówka konstrukcji drewniano-murowanej z ogrodem	Wilkowice, Żywiecka 9	pocz. XX w.	43W-SW
164.	Zespół Szpitala Kolejowego (d. sanatorium), rozciągający się na zboczu, w skład zespołu wchodzi: budynek szpitala, ogród	Wilkowice, Żywiecka 17A, 19, 19A	1926 – 1930 r.	44W-SW
165.	Budynek Szpitala Kolejowego (d. sanatorium), konstrukcji murowanej – w zespole szpitalno-ogrodowym	Wilkowice, Żywiecka 19	1926 – 1930 r.	45W-SW
166.	Ogród Szpitala Kolejowego (d. sanatorium), rozciągający się na zboczu wokół budynku szpitala, w ogrodzie liczny starodrzew	Wilkowice, Żywiecka 17A, 19, 19A	1926 – 1930 r.	46W-SW
167.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Żywiecka 64	ok. 1928	47W-SW
168.	Dom konstrukcji murowanej, wraz z otoczeniem w granicach ogrodzenia (ob. restauracja)	Wilkowice, Żywiecka 96	lata 20-te XX w.	49W-SW
169.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Żywiecka 97	lata 30-te XX w.	50W-SW
170.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej z częścią gospodarczą konstrukcji szkieletowej	Wilkowice, Żywiecka 101	lata 30-te XX w.	51W-SW
171.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Żywiecka 196	lata 20-te XX w.	52W-SW
172.	Dom konstrukcji drewnianej zrębowej	Wilkowice, Żywiecka 198	lata 30-te XX w.	53W-SW
173.	Budynek schroniska górskiego, murowany z kamienia, wraz z otoczeniem krajobrazowym (strefa krajobrazowa)	Wilkowice, Magurka Wilkowicka, szczyt Magurki Wilkowickiej 909 m. n.p.m. w Beskidzie Małym	1903 r.	54W-SW

źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Tabela 9 Wykaz obiektów małej architektury ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Numer obiektu	Obiekt	Adres	Czas powstania	Nr karty GEZ
Bystra				
1.	Krzyż kamienny, przydrożny	Bystra, ul. Klimczoka 33	pocz. XX w.	2B-S
2.	Krzyż przydrożny drewniany na posesji zabytkowej chałupy nr 74	Bystra, ul. Klimczoka 74	kon. XIX w.	3B-S
3.	Krzyż przydrożny drewniany, figura Chrystusa drewniana, polichromowana	Bystra, ul. Klimczoka naprzeciw domu nr 269	1850 r.	4B-S
4.	Kapliczka kamienna szafkowa, wewnątrz kopia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej	Bystra, ul. Kowalska 6	pocz. XX w.	6B-S
5.	Krzyż przydrożny kamienny przy kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia NMP	Bystra, ul. Szczyrkowska 3	kon. XIX w.	8B-S
6.	Krzyż przydrożny kamienny	Bystra, ul. Wyzwolenia 2	kon. XIX w.	9B-S
7.	Kapliczka kamienna z figurą Matki Boskiej w parku – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1925 r.	19B-SW

Numer obiektu	Obiekt	Adres	Czas powstania	Nr karty GEZ
8.	Fontanna parkowa kamienna – w Zespole dawnego Sanatorium (ob. Szpital Specjalistyczny Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii)	Bystra, ul. Juliana Fałata 2B	1925 r.	20B-SW
9.	Pomnik kamienny – obelisk z marmuru i granitu ku czci powieszonym przez hitlerowców mieszkańcom Bystrej w 1944r.	Bystra, ul. Klimczoka 112	1947 r.	72B-SW
Meszna				
10.	Kapliczka przydrożna, murowana z kamienia, we wnęce gipsowa figurka Matki Boskiej z Dzieciątkiem	Meszna, ul. Handlowa	ok. 1880 r.	2M-S
11.	Krzyż kamienny (fund. Wojciech Gluza, inskrypcja na postum.)	Meszna, ul. Handlowa (naprzeciw posesji nr 34)	1846 r.	3M-S
Wilkowice				
12.	Kaplica przy kościele parafialnym rzymskokatolickim pw. Św. Michała, murowana, wewn. figura gipsowa Matki Boskiej Różańcowej, polichromowana	Wilkowice, ul. Kościelna 14	1888 r.	6W-S
13.	Krzyż przydrożny kamienny (inskrypcja: Fundator Józef Jasiczek i Maryanna żona jego AD 1843), ze starodrzewiem w otoczeniu	Wilkowice, ul. Kościelna	1843 r.	8W-S
14.	Figura kamienna słupowa Matki Boskiej	Wilkowice, ul. Krzywe Koło	ok. 1880 r.	9W-S
15.	Kaplica konstrukcji drewnianej, wewnątrz ołtarz neogotycki z pełnfigurálną rzeźbą grupową – Matka Boska z Dzieciątkiem, Marią i Józefem - polichromowana	Wilkowice, ul. Modrzewiowa	pocz. XX w.	10W-S
16.	Figura przydrożna kamienna, słupowa, Św. Rozalia	Wilkowice, ul. Nad Wilkówką	ok. 1880 r.	11W-S
17.	Krzyż przydrożny szafkowy, w obudowie metalowej. Figura Chrystusa rzeźbiona w drewnie. Krzyż usytuowany na posesji dawnego pensjonatu „Światowid” dra Michałaka	Wilkowice, ul. Wyzwolenia 17	lata 20-te XX w.	12W-S
18.	Krzyż przydrożny kamienny z wnękową kapliczką, w której obrazek z wizerunkiem MB Częstochowskiej. Inskrypcja fundacyjna: Anton Dutka z Marią żoną fundatorzy	Wilkowice, ul. Wyzwolenia 229	1857 r.	13W-S
19.	Figura przydrożna kamienna, polichromowana – Chrystus Nazareński, na postumencie data 1819r., inskrypcja: Michał Dobija fundator Maciej Dutka Jakub Krysta mstr. 1838 odnowiciel Wilhelm Julian Czekaj, w otoczeniu starodrzew	Wilkowice, ul. Żywiecka, róg ul. Falista	1819 r.	15W-S
20.	Kapliczka przydrożna kamienna, słupowa, szafkowa. W szafce za przeszkleniem współczesny obrazek MB Częstochowskiej. Fundator Antoni Jachnicki	Wilkowice, ul. Żywiecka, róg ul. Wąska	1949 r.	16W-S
21.	Kapliczka przydrożna kamienna, słupowa, szafkowa, z figurą Chrystusa Frasobliwego, w otoczeniu kapliczki cenny starodrzew	Wilkowice, Przełęcz Przegibek	1858 r.	17W-S
22.	Kapliczka Św. Józefa kamienna, słupowa, szafkowa, na postumencie inskrypcja: „Fundator Jan Kanik z żoną Anną Roku 1877”, w szafce figura Św. Józefa	Wilkowice, Kapliczka na Rogaczu (przy szlaku na Magurkę), w sąsiedztwie ul. Magurka Straceńska	1877 r.	19W-S
23.	Kapliczka przydrożna kamienna, słupowa z szafką, zwieńczona krzyżem, na postumencie inskrypcja: „Fundator Scepán Międzybrodzki z żoną Anną Magurka 1880”	Wilkowice, Rogacz, w zespole Magurki Wilkowickiej (przy żółtym szlaku na Magurkę, ul. Magurka Straceńska)	1880 r.	20W-S

Numer obiektu	Obiekt	Adres	Czas powstania	Nr karty GEZ
24.	Pomnik Bohaterów Odrodzenia Ojczyzny (przeniesiony w 2012r. pod Urząd Gminy ze skrzyżowania ul. Wyzwolenia z ul. Do Lasku)	Wilkowice, ul. Parkowa	1921 r.	25W-SW
25.	Pomnik bohaterów wojny 1939-1945, kamienny, zwieńczony orłem piastowskim	Wilkowice, ul. Wyzwolenia, róg ul. Wierzbowa	1952 r.	42W-SW

źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Tabela 10 Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości wg karty ewid. zabytku archeolog.	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr karty GEZ
Bystra						
1	st.1 Bystra Krakowska	108-48	1	śląd osadnictwa	średniowiecze lub okres nowożytny	1B-A
2	st.2 Bystra Krakowska	109-48	5	śląd osadnictwa	pradzieje oraz okres nowożytny	2B-A
3	st.3 Bystra Krakowska	109-48	6	wały kamienne	okres nowożytny (?)	3B-A
Wilkowice						
4	st.3 Wilkowice	109-48	3	śląd osadnictwa	okres nowożytny	1W-A
5	st.5 Wilkowice	109-48	18	huta szkła	okres nowożytny	2W-A
6	st.6 Wilkowice	108-49	9	ziemne umocnienia polowe (transzeje) wchodzące w skład niemieckich fortyfikacji linii b2-Stellung	1944 i 1945 r.	3W-A
7	st.7 Wilkowice	108-48	5	ziemne umocnienia polowe wchodzące w skład niemieckich fortyfikacji linii b2-Stellung	1944 i 1945 r.	4W-A
8	st.8 Wilkowice	108-48	6	ziemne umocnienia polowe wchodzące w skład niemieckich fortyfikacji linii b2-Stellung	1944 i 1945 r.	5W-A

źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Wilkowice.

21. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Na obszarze gminy Wilkowice nie zidentyfikowano dóbr kultury współczesnej do ochrony.

ROZDZIAŁ VIII

REKOMENDACJE I WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM, GRANICE KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH OKREŚLONE PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY

Audyt krajobrazowy dla obszaru województwa śląskiego nie został opracowany, w związku z powyższym identyfikacji krajobrazu i form jego ochrony dokonano na podstawie wartości krajobrazowych zidentyfikowanych w niniejszej części studium. Podstawowe informacje o krajobrazach: przyrodniczym i kulturowym zawarto w Rozdziale VI.

ROZDZIAŁ IX

WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Warunki i jakość życia mieszkańców zostały opracowane głównie na podstawie informacji zawartych na gminnej stronie internetowej <https://wilkowice.pl/> oraz na podstawie Raportu o stanie gminy Wilkowice za rok 2021. Szczegółowe informacje statystyczne zaczerpnięto z danych GUS za 2021 i 2020 rok.

22. LUDNOŚĆ

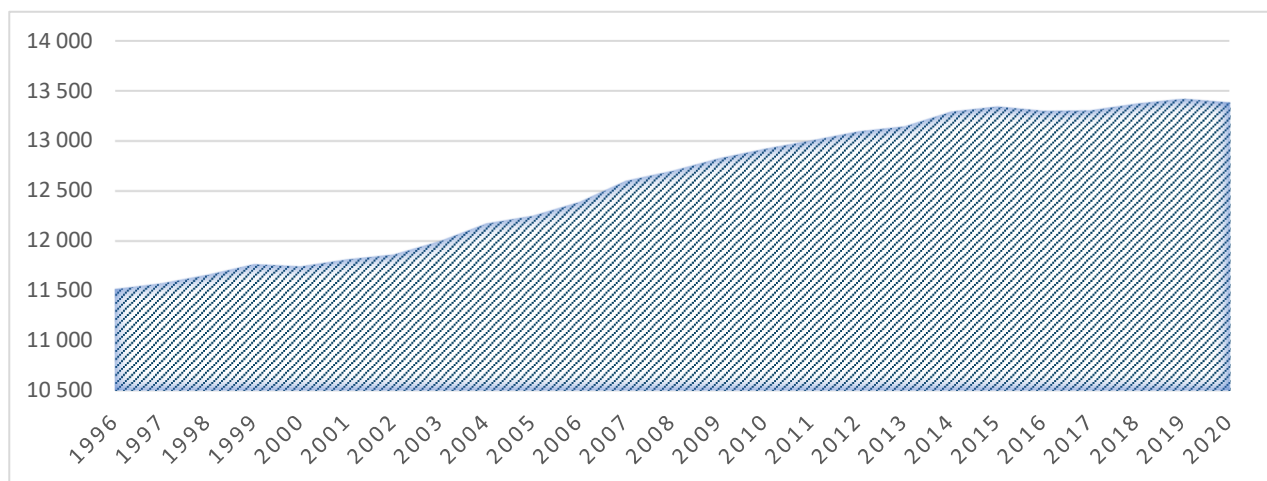
Wilkowice to niewielka gmina, której liczba mieszkańców wg danych GUS za 2021 rok wynosiła 13 334 osoby, z czego 51% stanowią kobiety a 49% mężczyźni. Według Raportu o stanie gminy Wilkowice liczba mieszkańców w 2021 roku wyniosła 13 119, z czego 12 730 osób zameldowanych było na pobyt stały, a 389 na pobyt czasowy. W latach 1996 – 2019 liczba mieszkańców stale rosła, a od 2020 roku zauważa się nieznaczne spadki liczby mieszkańców w stosunku do lat poprzednich. W całym analizowanym okresie 1996-2021 wzrost liczby ludności wyniósł 15,8%. Zmiany w strukturze demograficznej gminy są odwrotne do obecnie występującego zarówno w kraju, jak i w Europie trendu spadku liczby ludności. Można jednak przypuszczać, że w kolejnych latach niewielki spadek ludności będzie się utrzymywał. Zmiany liczby ludności przedstawia poniższa tabela oraz wykres:

Tabela 11 Ludność według płci

L.p.		1996	2001	2006	2011	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	ogółem	11 515	11 815	12 386	13 004	13 297	13 303	13 371	13 421	13 382	13 334
2	mężczyźni	5 494	5 637	5 900	6 241	6 425	6 439	6 481	6 520	6 509	6 477
3	kobiety	6 021	6 178	6 486	6 763	6 872	6 864	6 890	6 901	6 873	6 857

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Wykres 1 Liczba ludności Wilkowic w latach 1996 – 2021.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Wzrost gęstości zaludnienia gminy od 2006 r. jest związany ze wzrostem liczby mieszkańców. Porównując zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców w Wilkowicach i w województwie śląskim, można zauważyć, że zmiana liczby ludności w województwie śląskim jest stale ujemna i utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie, z kolei w Wilkowicach częściej odnotowano wzrost liczby ludności, a spadki wystąpiły jedynie sporadycznie. Może to świadczyć o stosunkowo korzystnej sytuacji gminy na tle całego województwa. Średnią gęstość zaludnienia gminy, województwa i kraju oraz zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców w poszczególnych latach obrazuje poniższa tabela:

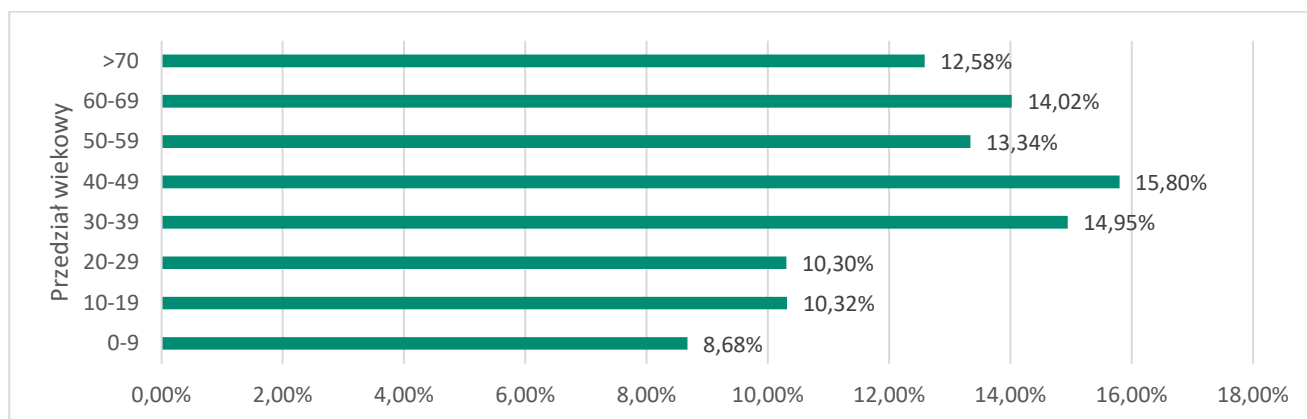
Tabela 12 Gęstość zaludnienia.

L.p.	Gęstość zaludnienia - wskaźniki	2006	2011	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	ludność na 1 km ² w Polsce	122	123	123	123	123	123	122	122
2	ludność na 1 km ² w woj. śląskim	379	375	371	369	368	366	364	361
3	ludność Wilkowic na 1 km ²	360	378	387	387	389	390	389	390
1	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców Polski	-0,8	0,2	-0,1	0,0	-0,6	-0,7	-3,1	-4,8
2	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców woj. śląskiego	-3,6	-1,9	-2,6	-2,4	-3,2	-3,5	-5,6	-8,1
3	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców Wilkowic	11,3	6,4	-3,3	0,5	5,1	3,7	-2,9	-3,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

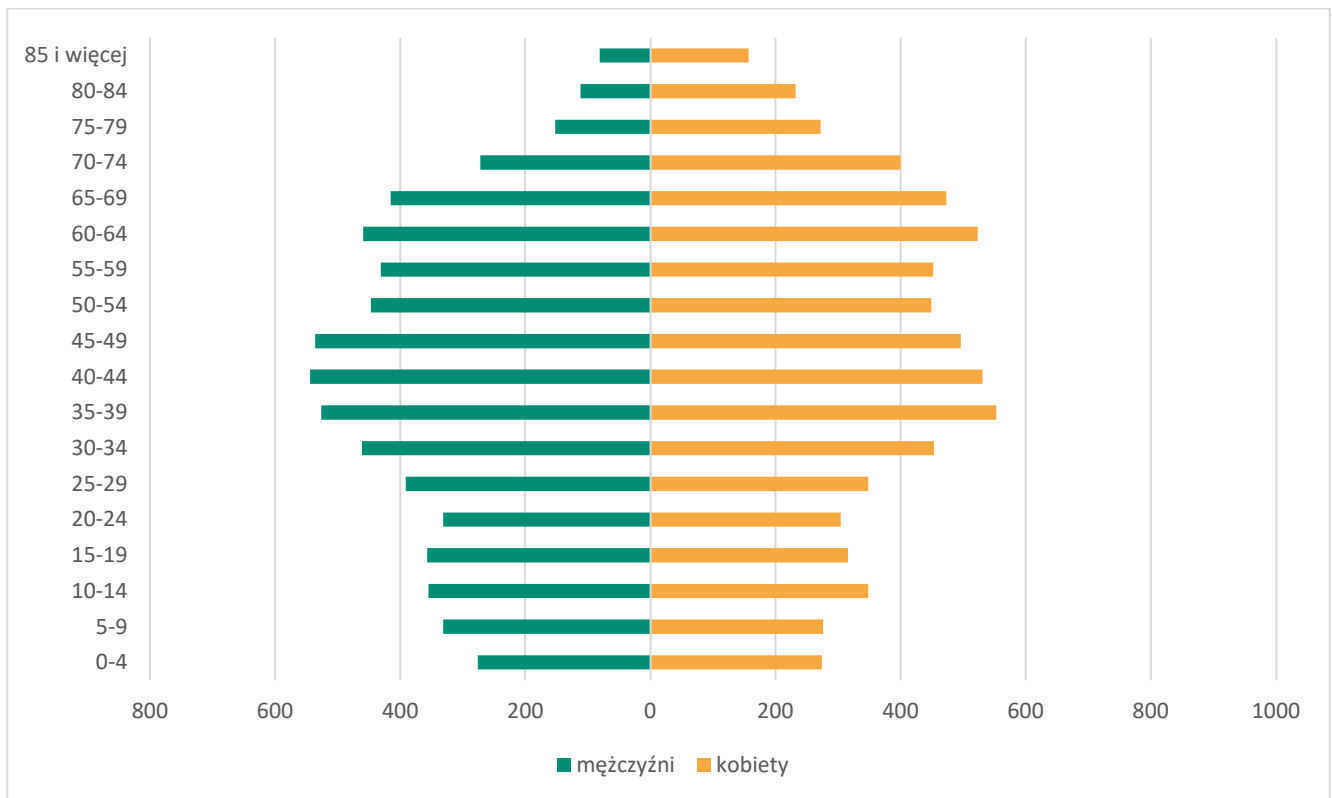
W Wilkowicach najliczniejszą grupę mieszkańców w 2021 roku stanowiły osoby w wieku 40-49 (około 15,80%), a najmniej liczną jest najniższa grupa wiekowa, tj. między 0 – 9. Struktura ludności wg wieku biologicznego ma szczególne znaczenie społeczne, ponieważ wskazuje na możliwy rozwój sytuacji demograficznej gminy i determinuje zapotrzebowanie mieszkańców na konkretne rodzaje usług. Niska liczebność grupy 0-29 wpłynie będzie silnie na spadek przyrostu naturalnego i ogólnej liczby ludności. Wzrost liczby osób w wieku powyżej 70 lat wymagać będzie rozwoju usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych, w tym zapewnienia miejsc w instytucjach zapewniających opiekę dzienną i całodobową.

Wykres 2 Procentowa struktura wieku.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Wykres 3 Struktura wieku z podziałem na płeć.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Analiza danych struktury ludnościowej według ekonomicznych grup wiekowych na przestrzeni 25 lat wykazuje spadek liczby mieszkańców Wilkowic w wieku przedprodukcyjnym o 24,5% (z 2 988 w 1996 roku do 2 257 osób w 2021 roku). Liczba ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni 25 lat wzrosła o 20% (z 6 649 w 1996 roku do 7 988 osób w 2021), jednak należy zaznaczyć, że największą wartość zanotowano w 2015 roku (8 358) i w kolejnych latach liczba ta systematycznie malała. Znacząco wzrosła liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – o 64,5% (z 1 878 w 1996 roku do 3 089 osób w 2020 roku). Według Głównego Urzędu Statystycznego, do wieku przedprodukcyjnego zalicza się osoby poniżej 18 roku życia (zarówno kobiety jak i mężczyzn), do wieku produkcyjnego mężczyzn pomiędzy 18 a 64 rokiem życia oraz kobiety pomiędzy 48 a 59 rokiem życia, natomiast do wieku poprodukcyjnego mężczyzn powyżej 65 lat oraz kobiety powyżej 60 lat.

Strukturę ludności w wieku produkcyjnym przeanalizowano także w podziale na wiek mobilny i niemobilny. Wiek produkcyjny mobilny oznacza osoby między 18 a 44 rokiem życia (zarówno kobiety jak i mężczyźni), które są zdolne do zmiany stanowiska, miejsca pracy lub ewentualnego przekwalifikowania się zawodowo. Wiek produkcyjny niemobilny oznacza mężczyzn w przedziale wiekowym między 45 a 64 rokiem życia oraz kobiety między 45 a 59 rokiem życia, którzy nie są już chętni do zmiany miejsca pracy, kształcenia lub przekwalifikowania się w celu zmiany stanowiska. W latach 2010-2021 liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym mobilnym spadła o 6,7%. Liczba osób w wieku produkcyjnym niemobilnym na przestrzeni lat 2010-2021 w ogólnym ujęciu zmieniała się nieznacznie (spadła o 1,3%) natomiast po podziale na płeć zauważa się spadek liczby kobiet w tej grupie wieku o 5,9% oraz wzrost liczby mężczyzn o 7,4%. Strukturę ludności wg ekonomicznych grup wiekowych przedstawia poniższa tabela:

Tabela 13 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych.

L.p.	Struktura ludności - wskaźniki		1996	2001	2006	2011	2016	2021
1	w wieku przedprodukcyjnym	ogółem	2 988	2 697	2 457	2 312	2 238	2 257
2		mężczyźni	1 495	1 403	1 287	1 203	1 181	1 171

3		kobiety	1 493	1 294	1 170	1 109	1 057	1 086
1	w wieku produkcyjnym	ogółem	6 649	7 116	7 807	8 282	8 283	7 988
2		mężczyźni	3 396	3 595	3 917	4 309	4 356	4 274
3		kobiety	3 253	3 521	3 890	3 973	3 927	3 714
1	w wieku produkcyjnym mobilnym	ogółem	-	-	-	5 068	5 026	4 718
2		mężczyźni	-	-	-	2 552	2 533	2 401
3		kobiety	-	-	-	2 516	2 493	2 317
1	w wieku produkcyjnym niemobilnym	ogółem	-	-	-	3 214	3 257	3 270
2		mężczyźni	-	-	-	1 757	1 823	1 873
3		kobiety	-	-	-	1 457	1 434	1 397
1	w wieku poprodukcyjnym	ogółem	1 878	2 002	2 122	2 410	2 776	3 089
2		mężczyźni	603	639	696	729	888	1 032
3		kobiety	1 275	1 363	1 426	1 681	1 888	2 057

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

W celu lepszego zobrazowania zmian w strukturze ludności Wilkowic, dane statystyczne dotyczące ekonomicznych grup wiekowych zostały przedstawione procentowo w poniższej tabeli:

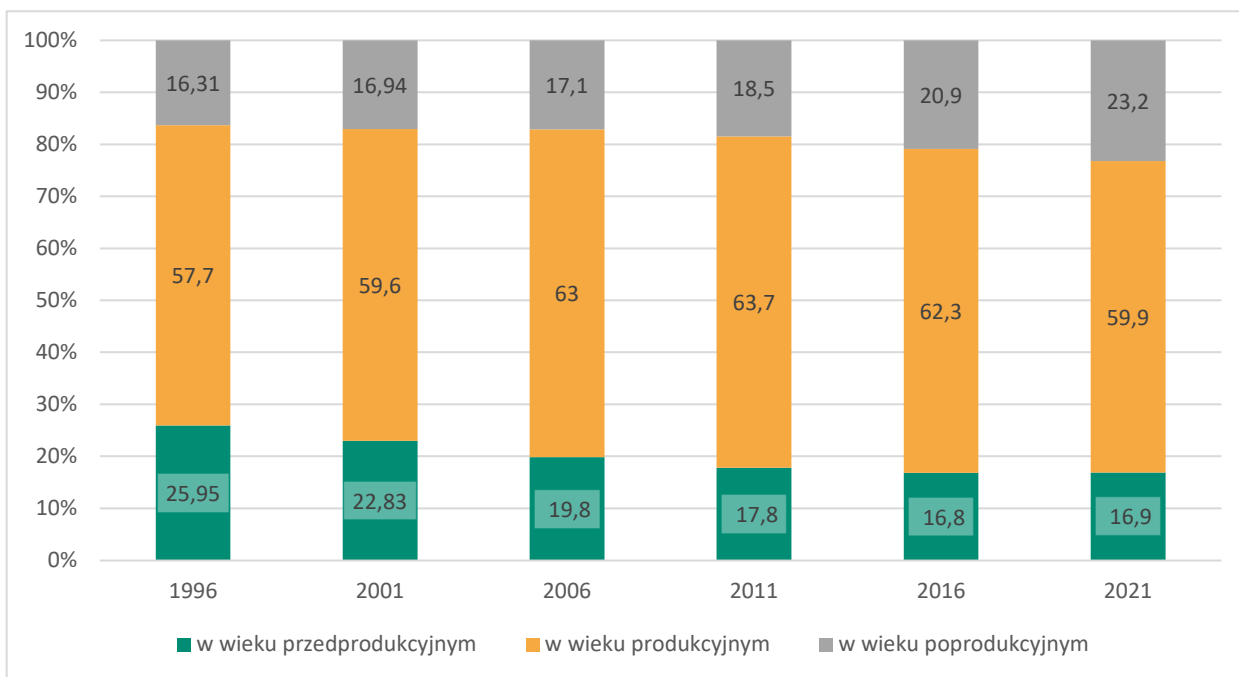
Tabela 14 Procentowy udział ludności wg ekonomicznych grup wiekowych.

L.p.	Ludność wiek- wskaźniki		1996	2001	2006	2011	2016	2021
1	w wieku przedprodukcyjnym	ogółem - %	25,9%	22,8%	19,8%	17,8%	16,8%	16,9%
2	w wieku produkcyjnym	ogółem - %	57,7%	59,6%	63,0%	63,7%	62,3%	59,9%
3	w wieku poprodukcyjnym	ogółem - %	16,3%	16,9%	17,1%	18,5%	20,9%	23,2%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności jest stosunkowo niski. W 2021 r. ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła jedynie 16,9% ludności gminy. Największy spadek tego wskaźnika nastąpił w latach 1996-2011, a następnie obserwuje się jego ustabilizowanie na poziomie ok. 17%. Dla porównania w 2021 roku ta sama grupa wiekowa stanowiła 18,2% w skali Polski i 17,2% w skali województwa śląskiego. W latach 1996-2011 odsetek osób w wieku produkcyjnym rósł, a od 2011 spada. W 2011 roku ludność w wieku produkcyjnym w Wilkowicach stanowiła 63,7%, a w 2021 roku już 59,9%. Analogiczne wskaźniki dla kraju i województwa śląskiego są zbliżone – odpowiednio 59,2% i 58,7%. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym stale rośnie. W latach 1996 – 2021 wzrósł z 16,3 do 23,2% (procent ludności w wieku poprodukcyjnym dla kraju to 22,6% oraz 24,1% dla województwa śląskiego za 2021 rok). Analizując powyższe dane można wywnioskować, że w Wilkowicach następuje proces starzenia się społeczeństwa, a negatywne trendy demograficzne widoczne są we wskaźnikach obciążenia demograficznego, szczególnie w udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Wskazana proporcja ludności w wieku produkcyjnym do ludności w wieku nieprodukcyjnym odgrywa istotne znaczenie dla stabilnego rozwoju przedsiębiorczości w gminie. Malejący odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym przekłada się na liczbę urodzeń notowanych na obszarze gminy. Na przestrzeni analizowanych lat liczba urodzeń żywych wahała się w zakresie 97-124., przy czym w ostatnich latach zauważyć można trend spadkowy (z 119 urodzeń w 2018 roku do 98 w 2021 roku). Może to mieć związek z ogólnie zauważalnymi trwającymi zmianami społeczno-kulturowym, które wpływają na liczbę urodzeń. Wchodząc w wiek prokreacyjny mężczyźni i kobiety dążą do podnoszenia statusu oraz jakości życia poprzez zdobycie wykształcenia i pracy, dopiero kolejnym etapem staje się zakładanie rodziny i decyzja o posiadaniu dzieci. Zmienia się społeczna rola kobiet - obok pełnienia ról opiekuńczych, kobiety, posiadające wyższe wykształcenie, chcą realizować się podejmując aktywność zawodową. Rodzi to sytuację, w której młodzi ludzie decydują się na posiadanie potomstwa w późniejszym wieku (w okolicach 30 roku życia) lub nie decydują się wcale. W związku ze starzeniem się społeczeństwa, utrzymanie wzrostowego trendu urodzeń wymagałoby osiedlania się nowych mieszkańców w wieku rozrodczym.

W Wilkowicach w ostatnim dziesięcioleciu zanotowano również z roku na rok wzrost liczby zgonów. Liczba ta wzrosła o 81,7% - z 120 w 2011 r. do 218 w 2021 r. Należy jednak wziąć pod uwagę, że na wyższą liczbę zgonów w latach 2020-2021 wpływ mogła mieć pandemia COVID-19. Różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów definiuje przyrost naturalny, który w całym analizowanym okresie utrzymywał wartość ujemną. Najgorsze pod względem tego wskaźnika były lata 2020 i 2021 (odpowiednio -109 i -120 osób). Wysoka liczba zgonów miała wpływ na znaczny spadek przyrostu naturalnego.

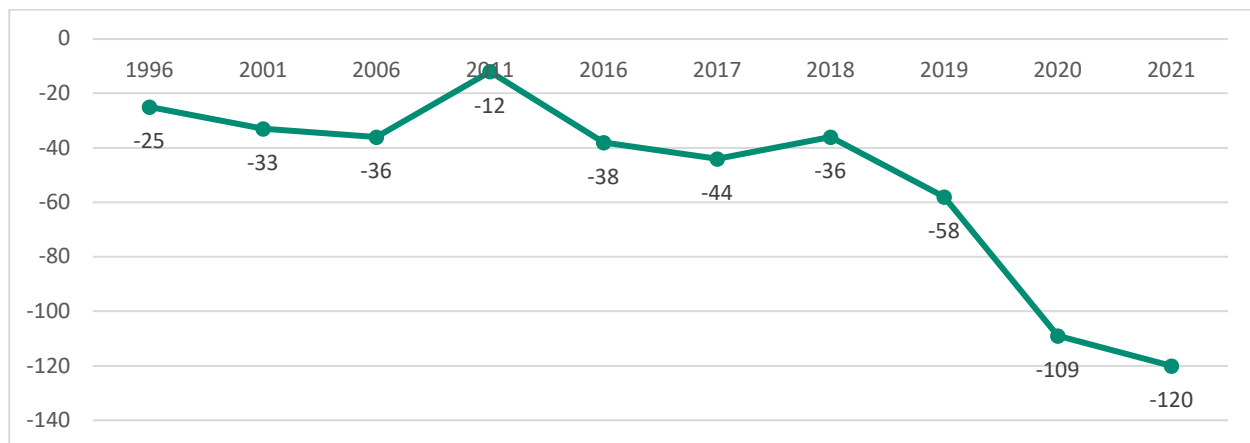
Tabela 15 Przyrost naturalny.

L.p.	Ruch naturalny - wskaźniki		1996	2001	2006	2011	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	urodzenia żywe	ogółem	115	97	107	108	101	100	119	100	102	98
2		mężczyźni	67	49	63	64	48	49	55	48	53	53
3		kobiety	48	48	44	44	53	51	64	52	49	45
1	zgony ogółem	ogółem	140	130	143	120	139	144	155	158	211	218
2		mężczyźni	71	68	73	57	71	68	82	79	100	117
3		kobiety	69	62	70	63	68	76	73	79	111	101

1	zgony niemowląt	ogółem	1	1	0	1	1	0	2	0	1	0
2		mężczyźni	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0
3		kobiety	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0
1	przyrost naturalny	ogółem	-25	-33	-36	-12	-38	-44	-36	-58	-109	-120
2		mężczyźni	-4	-19	-10	7	-23	-19	-27	-31	-47	-64
3		kobiety	-21	-14	-26	-19	-15	-25	-9	-27	-62	-56

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Wykres 5 Przyrost naturalny.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Kolejnym czynnikiem demograficznym wpływającym na liczbę ludności są migracje. Na przestrzeni ostatnich 25 lat Wilkowice charakteryzowały się stale dodatnim saldem migracji wewnętrznych, co oznacza, że więcej osób osiedlało się na stałe w gminie niż z niej wyjeżdżało. Średnie saldo migracji wewnętrznych w badanym okresie wyniosło 97 osób zameldowujących się rocznie. Średnie saldo migracji zagranicznych w horyzoncie czasowym ostatnich 25 lat wyniosło 4. Jedynie w latach 2001-2006 odnotowano wartości ujemne. Analizując kierunek migracji, zarówno wśród wymeldowań i zameldowań przeważają te w ruchu wewnętrznym. Można przypuszczać, że głównym kierunkiem migracji jest sąsiadujące miasto Bielsko-Biała. Emigracja mieszkańców do miasta może świadczyć o potrzebie większego dostępu do usług, nauki, infrastruktury czy szerszego rynku pracy. Z kolei imigracja ludności z miasta może oznaczać poszukiwanie bardziej spokojnego miejsca osiedlenia na terenie o dużych walorach krajobrazowych.

Tabela 16 Migracje ludności.

L.p.	Migracje na pobyt stały - wskaźniki	1996	2001	2006	2011	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	Zameldowania w ruchu wewnętrznym	234	217	265	212	156	200	169	278	201	208
2	Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	104	85	104	124	130	119	121	124	121	134
3	Saldo migracji wewnętrznych	130	132	161	88	26	81	48	154	80	74
1	Zameldowania z zagranicy	7	3	3	9	4	7	6	7	8	7
2	Wymeldowania za granicę	0	8	9	2	3	2	5	2	3	2
3	Saldo migracji zagranicznych	7	-5	-6	7	1	5	1	5	5	5
1	Zameldowani ogółem	241	220	268	221	160	207	175	285	209	215
2	Wymeldowani ogółem	51	44	50	80	66	62	74	77	64	76
3	Saldo migracji ogółem	137	127	155	95	27	86	49	159	85	79

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Mieszkańcy Wilkowic w latach 2011-2021 zawierali średnio 58 małżeństw rocznie. Wartość ta w przeliczeniu na 1000 mieszkańców mieściła się w przedziale 3,6÷5,3 małżeństwa rocznie, co jest wartością bardzo zbliżoną do wartości dla województwa śląskiego i dla Polski.

Można zakładać, że trendy występujące w ostatnich latach w strukturze ludności gminy będą postępować. Jest to zjawisko tożsame ze zmianami zachodzącymi obecnie zarówno w Polsce, jak i w większości krajów Europy. Wykazane wcześniej wskaźniki, takie jak ujemny przyrost naturalny i rosnący udział ludzi w wieku poprodukcyjnym powodują przemodelowanie struktury wieku ludności, czego następstwem będzie konieczność realizacji nowych zadań w zakresie społecznym, gospodarczym i przestrzennym gminy.

23. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Służba zdrowia w gminie znajduje się na zadowalającym poziomie. Zgodnie z danymi GUS, w 2021 r. liczba przychodni wynosiła 8, a w przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba ta wyniosła 6, co jest wartością porównywalną z liczbą przychodni na 10 tys. mieszkańców województwa śląskiego. Liczba udzielanych porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się w przedziale 100 tys. do 109 tys. porad rocznie. Wyjątkiem był rok 2020, kiedy wykonano 89 tys. porad. Mogło to być wynikiem zmiany organizacji pracy służby zdrowia spowodowanego pandemią COVID-19. Na terenie gminy funkcjonują dwa szpitale. Pierwszy to SP ZOZ Szpital Kolejowy w Wilkowicach-Bystrej leczący na oddziałach: wewnętrznym, opieki paliatywnej, pulmonologicznym, neurologicznym (z pododdziałem udarowym), rehabilitacji ogólnoustrojowej, rehabilitacji neurologicznej i kardiologicznym. Drugi - Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej jest ośrodkiem specjalistycznym, w którym funkcjonują następujące oddziały szpitalne: Oddział Pulmonologiczno-Onkologiczny z Chemioterapią, Oddział

Pulmonologiczny i Niewydolności Oddechowej, Oddział Chorób Wewnętrznych i Niewydolności Krążenia, Oddział Chirurgii Klatki Piersiowej i Nowotworów oraz Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Dzięki osiągnięciom w dziedzinie chirurgicznego leczenia nowotworów klatki piersiowej jest jednym z wiodących ośrodków torakochirurgicznych w Polsce. Na terenie gminy stacjonuje zespół ratownictwa medycznego Bielskiego Pogotowia Ratunkowego. W 2021 roku na terenie gminy działały 2 apteki, a na 1 ogólnodostępną aptekę przypadało 6 667 mieszkańców. Była to wartość dwa razy niższa od średniej dla województwa i kraju, co może świadczyć o niedoborze aptek w Wilkowicach.

Opieka medyczna realizowana jest w następujących placówkach:

- SP ZOZ Szpital Kolejowy w Wilkowicach-Bystrej,
- Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej,
- Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medisan,
- Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Opieki Zdrowotnej Iz-Med Izabela Pilarz-Kubica Zbigniewa Lindert Spółka Jawna w Wilkowicach,
- Zakład Medycyny Paliatywnej Mariusz Mikołaj Kuźniar w Wilkowicach,
- NZOZ Supra-Med. Poradnia ginekologiczno – położnicza w Wilkowicach.

Opieką paliatywną zajmują się 3 podmioty. SP ZOZ Szpital Kolejowy w Wilkowicach-Bystrej poprzez oddział paliatywny, Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Opieki Zdrowotnej Iz-Med Izabela Pilarz-Kubica Zbigniewa Lindert Spółka Jawna poprzez Hospicjum Domowe i opiekę domową oraz Zakład Medycyny Paliatywnej Mariusz Mikołaj Kuźniar poprzez opiekę paliatywną.

Zadania z zakresu pomocy osobom uzależnionym od alkoholu w Wilkowicach realizuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W skład Komisji wchodzi: Przewodniczący Komisji, Zastępca Przewodniczącego, Sekretarz, terapeuta uzależnień (psycholog), przedstawiciel Straży Gminnej, dzielnicowy oraz pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkowicach. Wszyscy członkowie GKRA systematycznie uczestniczą w szkoleniach z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Podmiot inicjuje oraz monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomanią na terenie Gminy, udziela pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin, motywuje osoby uzależnione do leczenia odwykowego oraz prowadzi kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych i podejmuje działania edukacyjno-informacyjne skierowane do sprzedawców. W gminie przeprowadzono w 2021 roku programy profilaktyczne, takie jak m. in.: „Spójrz inaczej”, „Smartfon jak narkotyk”, „Uzależnienia behawioralne”, „Uzależnienia chemiczne”, „Dopalacze, Depresja”. Przy Urzędzie Gminy Wilkowice działa punkt konsultacyjno-informacyjny, w którym są udzielane porady dotyczące uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu.

Usługi pomocy społecznej świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach (ul. Parkowa 10). Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. w szczególności realizuje zadania dotyczące:

- rozpoznawania i ustalania potrzeb osób zgłaszających się po pomoc,
- przeprowadzania wywiadów środowiskowych,
- określania diagnozy socjalnej i ustalania planów pomocy dla klientów,
- realizowania pracy socjalnej,
- współpracy z instytucjami lokalnymi, organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi,
- współpracy z innymi ośrodkami pomocy społecznej,
- realizowania zadań zleconych przez inne instytucje i organizacje w ramach współpracy w celu poprawy sytuacji rodzin i osób wymagających pomocy.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej z roku na rok systematycznie spada, co może świadczyć o poprawiających się warunkach życia mieszkańców. W 2020 roku liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Wilkowicach w przeliczeniu na 10 tysięcy

mieszkańców wyniosła 106. Dla porównania wartość ta dla kraju wyniosła 414, a dla województwa śląskiego 276 osób. Można zatem zauważyć, że w Wilkowicach stosunkowo niewiele osób korzysta z pomocy społecznej, co może oznaczać, że stosunkowo niewiele osób jest dotkniętych problemami społecznymi. W Wilkowicach działa także Gminny Zespół Interdyscyplinarny, który został powołany głównie w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi sprawuje w gminie głównie Dom Pomocy Społecznej (ul. Kościelna 5), gdzie w 2021 r. mieszkało 225 osób. Wśród nich jest 40 osób niepełnosprawnych, 136 osób w podeszłym wieku oraz 49 osób przewlekłe chorych. W Wilkowicach funkcjonują także 3 prywatne Domy Seniora. Seniorzy w gminie mogą korzystać inicjatywy Senior +, w ramach której funkcjonuje Klub Seniora. W gminie działają także 3 Koła Gospodyń Wiejskich, Koło Emerytów oraz filia Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Dzięki działalności wymienionych podmiotów osoby starsze mają możliwość integracji, edukacji i zaspokajania potrzeb kulturalnych.

24. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2022 poz. 2240), osoba ze szczególnymi potrzebami to osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. W myśl tego zapisu można stwierdzić, że osobami ze szczególnymi potrzebami są również inne osoby niesamodzielne, osoby starsze czy rodzice z dziećmi w wózkach dziecięcych. Zapewnienie dostępności tej grupie osób dotyczy głównie podmiotów publicznych i obejmuje zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej, co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6 ww. ustawy, będącej wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia.

Ustawa nakłada na podmioty publiczne, w tym m.in. organy administracji rządowej i samorządowej, sądy, ZUS, NFZ, uczelnie oraz instytucje kultury, obowiązki związane ze świadczeniem usług osobom niepełnosprawnym, starszym oraz innym, które czasowo lub na stałe mają różne ograniczenia w sprawności fizycznej lub psychicznej. Podmioty publiczne muszą przestrzegać wskazanych w ustawie standardów dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej, polegających głównie na usuwaniu różnorodnych barier, które uniemożliwiają lub utrudniają dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami.

Kierunki działań skierowane do osób niepełnosprawnych zostały określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilkowice na lata 2016-2022. W ramach zapisanego w dokumencie celu strategicznego „Sprawny system wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnością” założono:

- dążenie do rozpoznania potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością,
- działania nakierowane na integracje osób starszych i z niepełnosprawnością,
- dążenie do utworzenia placówki wsparcia dziennego,
- promocja problematyki starości i niepełnosprawności.

W 2021 roku w ramach realizacji zapisanego w Strategii celu strategicznego „Sprawny system wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnością” odnotowano następujące działania:

- Otwarcie Klubu Seniora,
- Kontynuacja programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” – Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, z którego miesięcznie korzystało 16 osób,
- Organizacja opieki całodobowej 7-dniowej – z której skorzystało 5 osób,
- Organizacja Programu „Opieka Wytchnieniowa” – Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, z którego skorzystało 5 osób,

- Kontynuacja inicjatyw: Śląska Karta Seniora, Ogólnopolska Karta Seniora, Koperta Życia oraz akcji „Wspieraj Seniora”.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych na poziomie powiatowym określa Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Bielskim na lata 2016-2025. W ramach Programu w 2021 roku przeprowadzono następujące zadania:

- organizacja warsztatów terapii zajęciowej,
- poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością poprzez podejmowanie działań zmierzających do likwidacji barier utrudniających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dofinansowanie zakupu środków ortopedycznych, przedmiotów pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego,
- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- podejmowanie działań zmierzających do ułatwienia dostępu do sportu, kultury, turystyki i rekreacji dla osób niepełnosprawnych.

25. EDUKACJA

Infrastruktura edukacyjna tworzona jest przez placówki przedszkolne oraz szkolne szczebla podstawowego.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek. Mieszkańcy Wilkowic mogą korzystać z infrastruktury tej kategorii w Bielsku-Białej.

Infrastrukturę przedszkolną gminy tworzy 7 placówek:

- Przedszkole Publiczne w Wilkowicach, ul. Strażacka 13,
- Przedszkole Publiczne w Bystrej, ul. Przedszkolna 3,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mesznej, ul. Szkolna 1,
- Przedszkole Publiczne Zgromadzenia Córek Bożej Miłości im. Ludwiki Binder w Wilkowicach, ul. Kościelna 17,
- Niepubliczne Przedszkole „Mądra Sówka” w Wilkowicach, ul. Żywiecka 89,
- Przedszkole „Domek Radosnych Biedronek” w Bystrej, ul. Klimczoka 80,
- Niepubliczne Przedszkole Językowe „Mali Odkrywcy” w Mesznej, ul. Handlowa 17.

W roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowało 25 oddziałów, do których zapisanych zostało łącznie 509 dzieci. Średnia liczba dzieci w oddziałach kształtowała się na poziomie 20,36 wychowanków. Maksymalna liczba dzieci w grupie przedszkolnej – to 25. Można zatem zauważyć, że w analizowanym okresie miejsca w przedszkolach nie były wykorzystane w pełni. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada około 0,7 dziecka w wieku 3-5 lat, a na jedną placówkę przypada około 50 dzieci. Dane te wskazują na wystarczające wyposażenie gminy w infrastrukturę przedszkolną, jednakże by zaspokoić przyszłe potrzeby mieszkańców, gmina podjęła decyzję o budowie nowego przedszkola oraz rozbudowie istniejącego zespołu szkolno-przedszkolnego.

Na terenie gminy działają następujące szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Synów Pułku w Bystrej, ul. Klimczoka 68,
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Władysława Jagiełły w Wilkowicach, ul. Kościelna 10,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi w Wilkowicach z Oddziałami Sportowymi, ul. Szkolna 8,
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Juliana Fałata w Bystrej z Oddziałami Sportowymi, ul. Szczyrkowska 2,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mesznej, ul. Szkolna 1.

W roku szkolnym 2020/2021 do szkół podstawowych uczęszczało 1 003 uczennic i uczniów, a liczba oddziałów wynosiła 55. Na 1 oddział przypadało więc 18 uczniów. Była to wartość nieco wyższa od wartości

dla kraju i województwa śląskiego, gdzie na oddział średnio przypadają 17 uczniów. Na przestrzeni ostatnich 10 lat wskaźnik ten w Wilkowicach zmniejszył się o 4.

Na terenie gminy brak jest placówki oferującej edukację ponadpodstawową. Młodzież z Wilkowic ma najlepszy dostęp do szkół średnich w Bielsku-Białej i w powiecie bielskim.

W Wilkowicach brakuje także szkół dla uczniów ze specjalnymi potrzebami. Ofertę tego typu infrastruktury uzupełniają placówki powiatu bielskiego oraz miasta Bielsko-Biała.

Oferta edukacyjna dla dorosłych również dostępna jest poza granicami gminy, w placówkach w powiecie bielskim lub w Bielsku-Białej.

Edukację w gminie wspiera Gminny Ośrodek Kultury „Promyk” w Bystrej oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Wilkowicach oferując różnego rodzaju zajęcia tematyczne dla dzieci, a także dla osób niepełnosprawnych.

26. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Główną instytucją kultury w gminie jest Gminny Ośrodek Kultury „Promyk”. Przedmiotem działalności placówki jest prowadzenie wielokierunkowej działalności społeczno-kulturalnej, upowszechnianie, promowanie sztuki i kultury oraz wspieranie aktywności społeczności lokalnej, zaspakajanie, rozwijanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i historycznej oraz ochrona dziedzictwa kulturalnego Gminy Wilkowice. Siedzibę stanowi budynek przy ul. Juliana Fałata 2k w Bystrej, wyposażony w salę zajęciową wraz z zapleczem, pomieszczenia administracji i dyrekcji, salę widowiskową wraz z zapleczem dla artystów i szatnią dla widzów. Budynek nie posiada barier architektonicznych, wyposażony jest w podjazd, windę oraz toaletę dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Na terenie Gminy Wilkowice znajdują się także cztery inne obiekty kultury administrowane przez GOK „Promyk”. Są nimi: Galeria Sztuki Regionalnej w Bystrej, Izba Regionalna "Stara Stolarska" w Bystrej, Mieszkański Ośrodek Kultury "Nad Borami" w Mesznej oraz Stara Szkoła w Wilkowicach-Huciskach.

Gminny Ośrodek Kultury „Promyk” organizuje stałe zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Są to zajęcia z dziedzin: rytmiki, plastyki, rękodzieła, fotografii, tańca, gry na instrumentach, śpiewu, projektowania graficznego oraz szachów. Przy ośrodku działa 5 zespołów tanecznych, Gminna Młodzieżowa Orkiestra Dęta oraz 3 kluby: Klub Młodego Filmowca, Dyskusyjny Klub Filmowy oraz Klub Podróżnika. Instytucja posiada bogatą ofertę kulturalną, skierowaną do każdej grupy użytkowników, spośród której można wyróżnić: koncerty, spektakle, festiwale filmowe, wystawy i wernisaże, spotkania, warsztaty i konkursy. W siedzibie głównej znajduje się kino. Ponadto działalność GOK „Promyk” ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturalnego regionu. W tym zakresie realizuje projekty i podejmuje działania, takie jak: współpraca z twórcami regionalnymi, realizacja projektów edukacyjnych, warsztatów, konkursów i prelekcji. Na terenie gminy funkcjonuje Izba Regionalna „Stara Stolarska” i Galeria Sztuki Regionalnej, gdzie organizuje się wystawy związane z promocją lokalnej kultury i tradycji.

Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna w Wilkowicach, która udostępnia swe zbiory w siedzibie przy ul. Strażackiej 3, na I piętrze budynku OSP w Wilkowicach oraz filiach w Bystrej oraz w Mesznej. Biblioteka organizuje także wystawy, pikniki oraz grę terenową. Zgodnie z danymi GUS, w 2021 r. na jedną placówkę biblioteczną przypadają w Wilkowicach 4 445 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości w kraju, ale niższa niż w województwie śląskim. Księgozbiór biblioteki liczy ponad 50 tysięcy woluminów. W ciągu roku książki wypożyczają około 2000 czytelników, a około 1200 odnawia swoją kartę biblioteczną co roku.

Rozwój kulturalny mieszkańców wspierają także stowarzyszenia i organizacje, m.in.: Stowarzyszenie Kulturalne „Huciska”, Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Beskidzka”, Chór „Cantica”, Stowarzyszenie Kulturalne „Wrota Beskidów”.

Działalność w zakresie sportu, rekreacji, wypoczynku i turystyki w Wilkowicach sprawuje Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji. Instytucja udostępnia obiekty sportowe i rekreacyjno-wypoczynkowe tworząc

kompleksową infrastrukturę sportu i rekreacji oraz podejmuje inicjatywy w celu propagowania różnych form aktywności i wypoczynku. Spośród głównych miejsc sportu i rekreacji w gminie wyróżnia się:

- Hala Widowiskowo-Sportowa GOSiR, ul. Szkolna 8a w Wilkowicach – z parkietem do gry w różnych dyscyplinach, pomieszczeniami biurowymi, salą konferencyjną, salą z trybunami dla 296 osób oraz pełnym zapleczem szatniowo-sanitarnym i technicznym,
- Stadion lekkoatletyczny GOSiR, ul. Szkolna 8a w Wilkowicach – w pełni dostosowany do wymogów Polskiego Związku Lekkiej Atletyki,
- Stadion piłkarski GOSiR, ul. Samotna 12 w Wilkowicach – z płytą boiska o wymiarach 105 x 66 m i z trybunami na 296 miejsc, boiskiem ze sztuczną nawierzchnią typu Orlik, boiskiem z nawierzchnią poliuretanową oraz boiskiem z nawierzchnią hybrydową,
- Kompleks boisk treningowych, ul. Do Lasku w Wilkowicach,
- Siłownia GOSiR, ul. Szkolna 8a w Wilkowicach,
- Trasy biegowe na Magurce – z zapleczem technicznym na szczycie Magurki Wilkowickiej,
- Kompleks skoczni narciarskich, ul. Ochota w Bystrej,
- Obiekt rekreacyjny GOSiR Wilkowice, ul. Wyzwolenia 12 w Wilkowicach,
- 2 miejsca biwakowe,
- przyszkolne boiska, hale sportowe i urządzenia sportowe – przy 2 szkołach podstawowych,
- siłownia zewnętrzna i korty tenisowe,
- 6 placów zabaw.

Wśród klubów sportowych działających na terenie Wilkowic można wymienić: GLKS Wilkowice, UKS „Alfa” Wilkowice, Bystrzańska Akademia Tenisa, MKS Wilki Wilkowice, Klub Sportowy „Bystra”, LKS „Klimczok” Bystra. Zgodnie z danymi GUS, na 10 tys. mieszkańców gminy w 2021 roku przypadało 5,2 klubów sportowych, co było wartością wyższą od średniej krajowej i dla województwa (3,7). Od 2016 roku nastąpił wzrost ich liczby, ten sam wskaźnik w 2016 roku wynosił bowiem 1,5. Wskaźnikiem informującym o aktywności fizycznej mieszkańców jest liczba członków klubów sportowych przypadająca na 10 tys. mieszkańców. Wg danych GUS w 2020 roku członkami klubów było 646 osób, co daje 484,2 osób na 10 tys.

Obszar Wilkowic jest bardzo atrakcyjny turystycznie. Walory krajobrazowe tworzą pasma górskie oraz otaczające je skupiska leśne. Położenie pomiędzy pasmami górkimi wpływa na występowanie korzystnych punktów wypadowych na terenie gminy. Za takie punkty uznaje się: Wilkowice Centrum, Wilkowice Górne, Bystra - Pod Źródłem, Parafia Mieszna oraz parafia Bystra Krakowska. Ponadto, w granicach gminy zlokalizowane są 2 Schroniska Górskie PTTK: Szyndzielnia oraz na Magurce Wilkowickiej. Przez obszar Wilkowic przebiega rozbudowana sieć szlaków turystycznych. Jako najważniejsze trasy można wymienić:

- zielony szlak turystyczny z Wilkowic Centrum do Schroniska PTTK na Magurce Wilkowickiej,
- czarny szlak turystyczny z Wilkowic Górnych do Schroniska Górskiego PTTK na Magurce Wilkowickiej przez Skalę Czarownic i Smoczą Jamę,
- niebieski i czarny szlak turystyczny z Bystrej-Pod Źródłem na Klimczok,
- zielony i żółty szlak turystyczny z Bystrej-Pod Źródłem na Szyndzielnię przez Kołowrót,
- czerwony szlak turystyczny z Bystrej-Pod Źródłem do Schroniska PTTK Klimczok przez Magurę,
- czerwony szlak turystyczny z Bystrej-Pod Źródłem na Równię pod Kozią, skąd można kontynuować trasę do Schroniska Stefanka na Koziej Górze lub na bielskie Błonia,
- żółty szlak turystyczny z Parafii Miesznej do Schroniska PTTK Klimczok przez Chatę na Groniu oraz Magurę,
- żółty i czarny szlak turystyczny z Parafii Miesznej o Sanktuarium Matki Bożej Królowej Polski w Szczyrku na Górze przez Chatę na Groniu,

- żółty szlak turystyczny z Parafii Bystrej Krakowskiej na Lanckoronę, skąd można kontynuować trasę na Klimczok.

Przez teren gminy przebiegają ścieżki przystosowane dla kolarstwa górskiego: trasa łącząca Miasto Bielsko-Biała ze ścieżkami w Szczyrku oraz trasy wokół Koziej Góry. Wilkowice są atrakcyjnym miejscem dla uprawiania wszelkich aktywności fizycznych. Korzystne zatem będzie utworzenie dodatkowej sieci rekreacyjnych szlaków rowerowych dla rodzin z dziećmi zintegrowanych z istniejącymi oraz nowymi szlakami turystycznymi.

Na szczycie Magurki Wilkowieckiej zlokalizowana jest trasa narciarstwa biegowego o łącznej długości 3750 metrów w formie pętli. Corocznie odbywają się tam zawody sportowe o Puchar Magurki.

Obszar gminy otaczają dwa Parki Krajobrazowe: Beskidu Śląskiego oraz Beskidu Małego. Świadczy to o występowaniu unikalnych gatunków roślin i zwierząt, co także wpływa na atrakcyjność turystyczną Wilkowic.

Atrakcyjność turystyczną gmina zawdzięcza również pamiątkom ze swojej historii. Bogate, dziedzictwo przejawia się w zabytkowych kościołach, kapliczkach, budynkach mieszkalnych i budynkach leczniczych. Historyczny charakter gminy podkreśla zespół budynków dawnego Sanatorium, dzięki któremu w XIX wieku Bystra była bardzo rozpoznawalna jako miejscowość o leczniczych właściwościach klimatu. Ważny dla dziedzictwa gminy jest również zespół budynków, gdzie mieszkał i tworzył Julian Fałat.

27. OŚRODKI USŁUGOWE, W TYM OBIEKTY HANDLOWE O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m²

Zgodnie z danymi GUS, w 2021 r. w Wilkowicach znajdowały się 2 supermarkety. W gminie zlokalizowane jest jedno targowisko stałe o powierzchni sprzedażowej 50 m². Dane o obiektach handlowych przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 17 Obiekty handlowe.

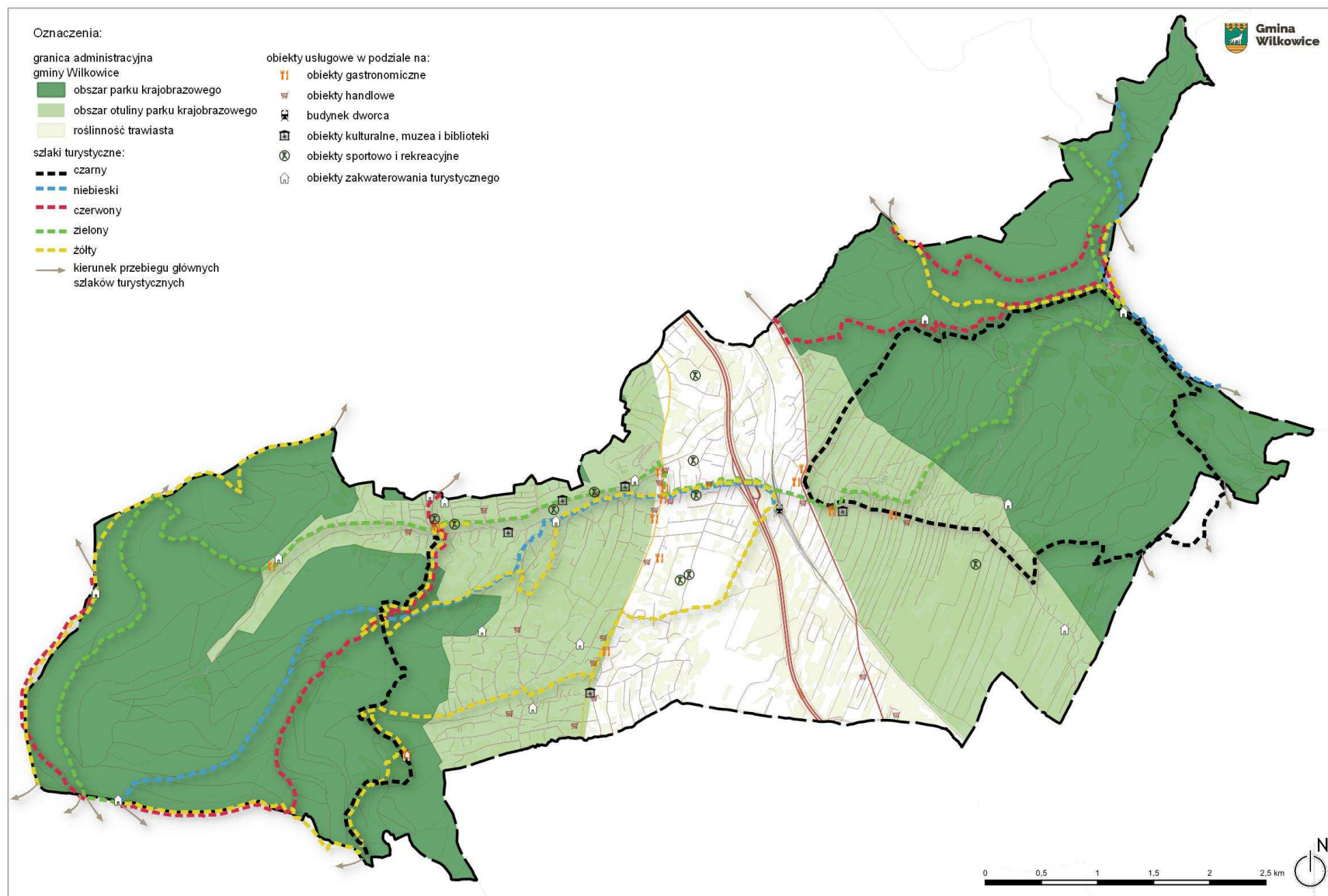
L.p.	Obiekty handlowe - wskaźniki		Jednostka	Ilość
1	Sklepy wg form organizacyjnych	hipermarkety	obiekt	0
2		supermarkety	obiekt	2
3		domy handlowe, towarowe	obiekt	0
4	Targowiska sezonowe	targowiska lub miejsca na ulicach i placach do prowadzenia sprzedaży sezonowej	obiekt	0
5	Targowiska stałe	targowiska ogółem	obiekt	1
6		powierzchnia ogółem	m ²	1293
7		powierzchnia sprzedażowa targowisk	m ²	50
8		stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej ogółem	obiekt	4
9		stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej na targowiskach czynnych codziennie	obiekt	2
10	Targowiska ogółem	roczne wpływy z opłaty targowej na targowiskach stałych i sezonowych ogółem	tys. zł.	5,3

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Na terenie gminy Wilkowice, zgodnie z danymi GUS na lipiec 2022 roku, funkcjonuje 5 turystycznych obiektów noclegowych, a ogólna liczba znajdujących się w nich miejsc wynosi 160. W sołectwie Bystra znajduje się jeden obiekt hotelowy. Baza noclegowa przeznaczona głównie dla turystów wędrujących szlakami górskimi obejmuje schroniska górskie na Magurce Wilkowieckiej, Klimczoku i Szyndzielni, a także chatkę studencką na Rogaczu. Bazę noclegową uzupełniają pensjonaty, apartamenty, gospodarstwa agroturystyczne i domki letniskowe.

Podstawową bazę usług turystycznych wraz z trasami turystycznymi przedstawiono na poniższym schemacie.

Schemat 3 Baza turystyczna i obiekty usługowe

Źródło: opracowanie własne

28. RYNEK PRACY

Rynek pracy jest ogółem zależnych od instytucji form i procesów zatrudnienia pracowników oraz uwarunkowań negocjacyjnych w stosunku do warunków pracy i płacy. Głównymi funkcjami rynku pracy są alokacja i realokacja zasobów ludzkich, zapewniające w długim okresie równowagę między podażą i popytem na pracę.

Według danych GUS, w roku 2021 liczba pracujących na 1000 mieszkańców Wilkowic wyniosła 221. W 2006 roku ten sam wskaźnik wyniósł 100, co świadczy o tym, że w ciągu 15 lat liczba pracujących na 1000 ludności wzrosła w znacznym stopniu. Jednakże jest to wartość niższa od średniej wojewódzkiej i krajowej, które wynoszą odpowiednio 277 i 257. Spośród mieszkańców Wilkowic 2 950 osób jest aktywnych zawodowo. Dużą różnicę można zauważyć w podziale pracujących według płci - 35,8% stanowią mężczyźni i 64,2% kobiety.

Tabela 18 Pracujący.

L.p.	Pracujący - wskaźniki		2006	2011	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	Pracujący na 1000 ludności	ogółem	100	122	124	148	173	178	202	221
2		ogółem	1 239	1 581	1 652	1 974	2 317	2 393	2 699	2 950
3	Pracujący w gminach	mężczyźni	373	586	598	725	720	766	950	1 055
4		kobiety	866	995	1 054	1 249	1 597	1 627	1 749	1 895

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Spośród ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych 37% stanowią osoby bezrobotne długotrwale. 28% bezrobotnych to osoby powyżej 50 roku życia, a 63% to osoby powyżej 30 roku życia.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na przestrzeni ostatnich 20 lat znacząco spada. Największą różnicę obserwuje się w latach 2011-2016, kiedy liczba bezrobotnych spadła o 56%. W kolejnych latach wartość ta stopniowo malała, aż do roku 2020. W tym czasie trwała jednak pandemia i związany z nią kryzys gospodarczy, co mogło spowodować czasowe pogorszenie sytuacji na rynku pracy w Wilkowicach. W 2021 roku udział bezrobotnych ponownie zmalał. Oznacza to, że sytuacja w gminie jest korzystna i sprzyja rozwojowi gospodarczemu. W podziale osób bezrobotnych według płci odnotowuje się niewielką różnicę między zarejestrowaną ilością kobiet a zarejestrowaną ilością mężczyzn.

Tabela 19 Bezrobotni zarejestrowani.

L.p.	Bezrobotni - wskaźniki		Jednostka	2006	2011	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	Bezrobotni zarejestrowani	ogółem	osoba	-	474	265	202	171	135	187	166
2		kobiety	osoba	-	255	147	93	91	76	106	84
3		mężczyźni	osoba	-	219	118	109	80	59	81	82
4	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	ogółem	%	5,7	5,7	3,2	2,5	2,1	1,7	2,3	2,1
5		mężczyźni	%	5,2	5,1	2,7	2,5	1,9	1,4	1,9	1,9
6		kobiety	%	6,3	6,4	3,7	2,4	2,4	2,0	2,8	2,3

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

29. WARUNKI MIESZKANIOWE, W TYM STANDARDY ZAMIESZKANIA

W 2020 roku całkowite zasoby mieszkaniowe Wilkowic to 4 145 budynki mieszkalne, zawierające łącznie 4 906 mieszkań. Na każdym 1000 mieszkańców przypada 366,6 mieszkań. Jest to wartość niższa od wartości dla całego województwa śląskiego (395,50 mieszkania) oraz kraju (385,90 mieszkań).

W 2020 roku przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 98,2 m², co jest wartością wyższą niż w województwie (71,50m²). Również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę jest wyższa niż w województwie i wynosi 36 m² (w porównaniu do 28,30 m²).

Według danych GUS na 2021 rok zasoby mieszkaniowe gminy Wilkowice to 4211 budynków mieszkalnych.

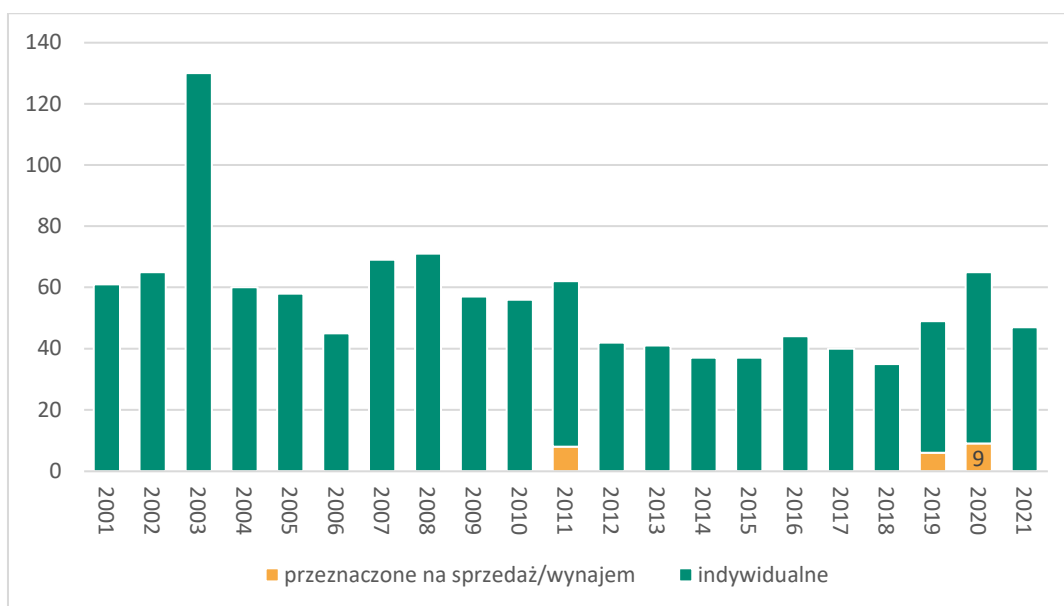
Tabela 20 Zasoby mieszkaniowe.

L.p.	Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki	Jednostka	Wartość	
1	zasoby mieszkaniowe ogółem	budynki mieszkalne	-	4145 (4211 w 2021 r.)
2		mieszkania	-	4 906 (w 2020 r.)
3		izby	-	22 767 (w 2020 r.)
4		powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	481 728 (w 2020 r.)
5		przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	98,2 (w 2020 r.)
6		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	36,0 (w 2020 r.)
7		mieszkania na 1000 mieszkańców	-	366,6 (w 2020 r.)
8		przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	-	4,64 (w 2020 r.)
9		przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	-	2,73 (w 2020 r.)
10		przeciętna liczba osób na 1 izbę	-	0,59 (w 2020 r.)
11	zasoby mieszkaniowe gmin	mieszkania	-	72 (w 2020 r.)
12		powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	2 162 (w 2020 r.)
13		lokale socjalne	-	11 (w 2019 r.)
14		powierzchnia użytkowa lokali socjalnych	m ²	195 (w 2019 r.)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

W 2021 roku w gminie Wilkowice oddano do użytku 47 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano do użytku 3,5 nowych lokali. Jest to wartość mniejsza od średniej dla województwa śląskiego oraz Polski. Przeciętna liczba izb w mieszkaniach oddanych do użytkowania na terenie gminy wyniosła 5,0. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania to 144,4 m² i jest to wartość znacznie większa od średniej dla województwa śląskiego i Polski. Najwięcej mieszkań oddano do użytku w 2003 roku. Na przestrzeni lat 2001-2018 budowano mieszkania wyłącznie na potrzeby indywidualne. W 2011, 2019 i 2020 oddano odpowiednio 8, 6 i 9 mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem.

Wykres 6 Mieszkania oddane do użytku w latach 2001-2021

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

W 2020 roku gminne zasoby mieszkaniowe komunalne wynosiły 72 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 2 162 m². Według danych GUS w 2021 roku dochody gminy z gospodarki nieruchomościami wyniosły 1 312 262,86 zł, a wydatki w tym dziale wyniosły 3 150 656,51 zł, w tym wydatki bieżące w wysokości 1 213 905,08 zł.

Stopień wyposażenia mieszkań jest dobry, 96,7% z nich jest podłączonych do wodociągu, 91,7% posiada łazienkę, a 83,2% jest wyposażonych w centralne ogrzewanie.

30. OBSZAR ZDEGRADOWANY I OBSZAR REWITALIZACJI

Analiza dotycząca występowania terenów zdegradowanych została przeprowadzona w ramach Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024. Tereny zdegradowane zostały zidentyfikowane na podstawie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (OPI-TPP). Starosta Bielski zidentyfikował także potencjalne historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi. W wyniku analizy wyróżniono tereny zdegradowane występujące w gminach sąsiednich. Na terenie Wilkowic nie zidentyfikowano terenów zdegradowanych, przemysłowych oraz potencjalnie historycznie zanieczyszczonych.

Gmina nie posiada wyznaczonych obszarów i terenów górniczych, brak również na powierzchni ziemi odkształceń spowodowanych eksploatacją.

Według „Opracowania Ekofizjograficznego...” główne problemy Wilkowic w zakresie degradacji powierzchni ziemi związane są z:

- powiększaniem powierzchni pod różnego rodzaju inwestycje,
- rolnictwem (degradacja gleb).

Gmina Wilkowice nie posiada Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz nie ma wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

ROZDZIAŁ X **ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA**

31. ZAGROŻENIA PORZĄDKU PUBLICZNEGO, PRZESTĘPCZOŚĆ I NARUSZENIA PRAWA

W 2019 roku oddano do użytku Posterunek Policji w Wilkowicach przy ulicy Parkowej 2. Podlega on Komendzie Miejskiej Policji w Bielsku-Białej. W jednostce służy siedmiu policjantów – dwóch dzielnicowych, czteroosobowa drużyna patrolowa i kierownik posterunku.

Na terenie gminy funkcjonują także 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: w Mesznej, Bystrej oraz w Wilkowicach. Na podstawie danych GUS w 2021 roku odnotowano 121 miejscowych zagrożeń, z czego 34 było spowodowanych silnym wiatrem, 13 – opadami deszczu, 1 – opadami śniegu, 12 – zagrożeniami komunikacyjnymi i 32 – interwencjami medycznymi. Liczba pożarów w 2021 roku wyniosła 30.

Jednostką organizacyjną gminy Wilkowice powołaną do ochrony porządku publicznego jest straż gminna z siedzibą w Wilkowicach przy ulicy Parkowej 10.

Realizacją zadań z zakresu ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych, zapobieganiu zagrożeniom życia i zdrowia ludzi, ochroną przeciwpożarową i ratownictwem, powszechnym obowiązkiem obrony, obrony cywilnej, a także ochroną informacji niejawnych zajmuje się Referat Obrona Cywilna, Zarządzanie Kryzysowe w Urzędzie Gminy w Wilkowicach.

Zagrożeniami bezpieczeństwa i porządku na terenie powiatu bielskiego zajmuje się Komisja Porządku Publicznego Rady Powiatu. Do jej zadań należy dbałość o porządek publiczny i bezpieczeństwa, a także ochrona zagrożeń życia, zdrowia ludności i środowiska oraz podejmowanie działań z zakresu obronności. Zadania dotyczące zarządzania kryzysowego wykonuje Wydział Zarządzania kryzysowego w Starostwie Powiatowym. W 2021 r. działania Wydziału w przewarżającej części skupiały się na realizacji zadań związanych z aktualizacją Planu Zarządzania Kryzysowego i Planów Obrony Cywilnej a także pandemią COVID-19. Na terenie powiatu funkcjonuje także Centrum Zarządzania Kryzysowego, które w 2021 roku prowadziło działalność poprzez:

- pełnienie całodobowych dyżurów w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego,
- współdziałanie z wojewódzkim i gminnymi centrami zarządzania kryzysowego oraz powiatowymi organami administracji publicznej,
- nadzór nad funkcjonowaniem i przekazywaniem niezbędnych informacji w ramach systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności,
- współpracę z podmiotami realizującymi monitoring środowiska,
- współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne.

Podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w powiecie są: Państwowa Straż Pożarna, Komenda Miejska Policji w Bielsku-Białej, Bielskie Pogotowie Ratunkowe, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Bielsku-Białej, Prokuratura Rejonowa.

W Strategii Powiatu Bielskiego 2021+ w kwestii bezpieczeństwa publicznego wśród pozytywnych zmian stwierdzono malejącą ogólną liczbę przestępstw oraz spadek liczby wypadków, a w tym liczby rannych i ofiar śmiertelnych. Wzrosła także liczba kontroli trzeźwości oraz podejmowano różnego rodzaju działania nakierowane na prewencję w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Spośród zjawisk negatywnych stwierdzono znaczący wzrost oszustw, wzrost liczby kolizji oraz wzrost ogólnej liczby interwencji PSP. Ponadto, przeanalizowano stan infrastruktury komunikacyjnej, w wyniku czego za niewystarczającą oceniono ilość przejść dla pieszych wraz z oświetleniem, ilość ciągów komunikacyjno-piesznych przy drogach powiatowych oraz ilość obiektów poprawiających bezpieczeństwo przy skrzyżowaniach bezkolizyjnych.

- b) Dane statystyczne dotyczące przestępczości publikowane przez GUS odnoszą się do całego powiatu. Na ich podstawie oszacowano, że w Wilkowicach w 2020 r. dokonano 221 przestępstw. Na 1000 mieszkańców powiatu odnotowano średnio 16,52 przestępstw, co jest wartością znacznie mniejszą od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniejszą od średniej dla całej Polski. Może to świadczyć o stosunkowo niskim poziomie przestępczości w gminie. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie wynosi 79,30% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa śląskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W Wilkowicach oszacowano następujące przestępstwa: przeciwko mieniu – 141 (wykrywalność 75%), o charakterze kryminalnym – 101 przypadki (wykrywalność 71,2%), o charakterze gospodarczym - 88 (82%), drogowe - 23 (99%), przeciwko życiu i zdrowiu - 3 (80%).

32. ZAGROŻENIE WYNIKAJĄCE Z WYSTĄPIENIA POWAŻNEJ AWARII PRZEMYSŁOWEJ

Na terenie gminy nie są zlokalizowane zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku awarii przemysłowej.

33. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Zagrożenie powodziowe, a w tym występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią omówiono w rozdziale XVIII.

34. ZAGROŻENIE OSUWISKAMI

Zagrożenia związane z występowaniem osuwisk i obszarów zagrożonych ruchami masowymi ziemi omówione zostały w rozdziale XIV.

35. ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z EKSPLOATACJĄ GÓRNICZĄ

Na obszarze gminy nie występują zagrożenia związane z eksploatacją górnictwem.

ROZDZIAŁ XI

POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

36. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Gmina Wilkowice posiada aktualny dokument strategiczny – Strategię Rozwoju Gminy Wilkowice do roku 2030 (Uchwała Nr LII/478/2023 Rady Gminy Wilkowice dnia 1 marca 2023 r.). W projekcie Strategii zostały wskazane potrzeby rozwoju gminy. Cel do jakiego zmierza gmina został określony poprzez wizję, która brzmi: „Gmina Wilkowice w pełni korzysta ze swojego strategicznego położenia względem Miasta Bielska-Białej oraz wysokiej dostępności komunikacyjnej (infrastruktury drogowej, kolejowej oraz transportu zbiorowego) co determinuje jej wysoką atrakcyjność osadniczą. Dbałość o środowisko naturalne, w tym obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowa, rozsądne zarządzanie terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkalną, brak uciążliwego przemysłu, wysokie poziom edukacji oraz poczucie bezpieczeństwa czynią Gminę Wilkowice pożądanym i prestiżowym miejscem do zamieszkania. Dzięki bogatej ofercie kulturalnej i sportowej mieszkańcy identyfikują się z gminą co przynosi korzyści w postaci ich zaangażowania w działania na rzecz społeczności lokalnej”.

Strategia wyznacza 4 obszary strategiczne, które są względem siebie równoważne i uzupełniające oraz wyznaczają priorytetowe kierunki działań. Są nimi: Jakość życia mieszkańców, Środowisko naturalne i ekologia, Tożsamość gminy, Zrównoważony i odpowiedzialny rozwój przestrzenny gminy.

W ramach każdego obszaru określono następujące cele strategiczne i operacyjne:

- Cel strategiczny 1: Podnoszenie jakości życia mieszkańców
- Cele operacyjne:
 - 1.1. Dbałość o bezpieczeństwo mieszkańców,
 - 1.2. System edukacji wspierający wszechstronny rozwój,
 - 1.3. Zintegrowany i zrównoważony transport, dostosowany do potrzeb społecznych,
 - 1.4. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych.
- Cel strategiczny 2: Zachowanie walorów środowiska naturalnego
- Cele operacyjne:
 - 2.1. Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego,
 - 2.2. Poprawa jakości powietrza,
 - 2.3. Promowanie walorów środowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem edukacji i rekreacji,
 - 2.4. Optymalizacja systemów gospodarowania wodą opadową.
- Cel strategiczny 3: Integracja mieszkańców gminy i budowa społeczeństwa obywatelskiego
- Cele operacyjne:
 - 3.1. Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w aktywnych formach spędzania czasu,
 - 3.2. Aktywizacja obywatelska i integracja mieszkańców,
 - 3.3. Upowszechnienie pozytywnego wizerunku Gminy Wilkowice,
 - 3.4. Tworzenie warunków do rozwoju kulturowego mieszkańców.
- Cel strategiczny 4: Wzrost jakości życia mieszkańców z jednoczesnym zachowaniem walorów przyrodniczych
- Cele operacyjne:
 - 4.1. Zrównoważona gospodarka mieszkaniowa przestrzenna,
 - 4.2. Rozwój infrastrukturalny gminy,
 - 4.3. Odpowiedzialne zarządzanie,
 - 4.4. Zrównoważony rozwój usług turystycznych,

- 4.5. Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców.

Spośród działań określonych dla poszczególnych celów zawarto następujące zadania o charakterze inwestycyjnym (przestrzennym):

- budowa, przebudowa i remonty dróg gminnych, uzupełnianie i modernizacja sieci ciągów pieszych oraz rowerowych,
- budowa centrum przesiadkowego przy dworcu PKP,
- rozwój systemu kanalizacji na terenie całej gminy,
- adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska poprzez budowę rozproszonego systemu retencji,
- kształtowanie terenów zieleni publicznej w formie parków, skwerów, łąk ekologicznych itp.,
- utworzenie systemu lokalnej mikroretencji - pozyskiwanie gruntów, inwestycje oraz wsparcie, promocja i działania edukacyjne wśród mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców,
- rozbudowa systemów infrastruktury kanalizacyjnej deszczowej z zastosowaniem elementów retencji wody,
- budowa centrum sportowo-rekreacyjnego przy ul. Do Lasku w Wilkowicach,
- utrzymanie i systematyczna modernizacja istniejącej, bazy sportowo-rekreacyjnej,
- utrzymanie bazy kulturalnej oraz budowa nowych obiektów kulturalnych, w tym budowa nowej siedziby Gminnej Biblioteki Publicznej,
- uzbrojenie terenów pod nowe obszary dopuszczane do zamieszkania w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego,
- tworzenie nowych i oznaczanie istniejących miejsc parkingowych i postojowych,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury,
- rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej,
- rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej, tworzenie zaplecza, miejsc obsługi, integracja tras, oznakowanie, promocja.

37. SYTUACJA EKONOMICZNA

Stan i możliwości rozwoju gospodarki w gminie

W Wilkowicach istnieje Gminna Strefa Aktywności Gospodarczej. Powierzchnia wydzielonych terenów inwestycyjnych to około 15 ha. Działki w tym obszarze są w pełni uzbrojone i posiadają niezbędne media, drogi wewnętrzne i tereny zielone. W dokumentach planistycznych teren przeznaczony jest na inwestycje produkcyjne, usługowe i handlowe. Stanowi to potencjał dla rozwoju gospodarki w gminie. Wolne tereny mogą być atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów ze względu na dostępność komunikacyjną, zarówno w zasięgu regionalnym, krajowym ale i międzynarodowym dzięki bliskości granicy kraju. Jednakże ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo głównego ośrodka aglomeracji beskidzkiej, jakim jest Bielsko-Biała, Wilkowice borykają się z trudnościami w pozyskiwaniu inwestorów. Bariery hamujące rozwój przedsiębiorczości może być niedostateczny poziom rozwoju usług wspomagających biznes w porównaniu z sąsiadującym miastem. Z drugiej strony, w długim okresie sąsiedztwo dużego miasta może przyczynić się do rozwoju gospodarki w Wilkowicach. Bliska odległość rozwiniętych przedsiębiorstw może przyciągnąć inwestorów z branż komplementarnych. Gmina posiada także wielki potencjał rozwoju branży turystycznej, która z kolei może być czynnikiem rozwoju kolejnych branż sektora usług.

Na terenie Gminnej Strefy Gospodarczej funkcjonują następujące firmy: Kera Ceramika, Lenko S.A., Pol Lab, Eko Wtór, Adamus, Sil Trade, Bulten, Euro-wind, Prosperplast, FPU Kamil, Mika, ASK Poland, Techsystem, Alux.

Według informacji GUS na koniec roku 2021 na terenie gminy działalność prowadziło łącznie 1 861 podmiotów, z czego 1 575 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2021 roku zarejestrowanych zostało 152 nowych podmiotów, a wyrejestrowano 56. W sektorze publicznym działa 11

podmiotów, a w prywatnym 1 827. Najczęściej występującą formą podmiotów są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a ich udział w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wynosi 85%. Szczegółowe informacje o liczbie podmiotów gospodarczych i ich formie prawnej zawiera poniższa tabela.

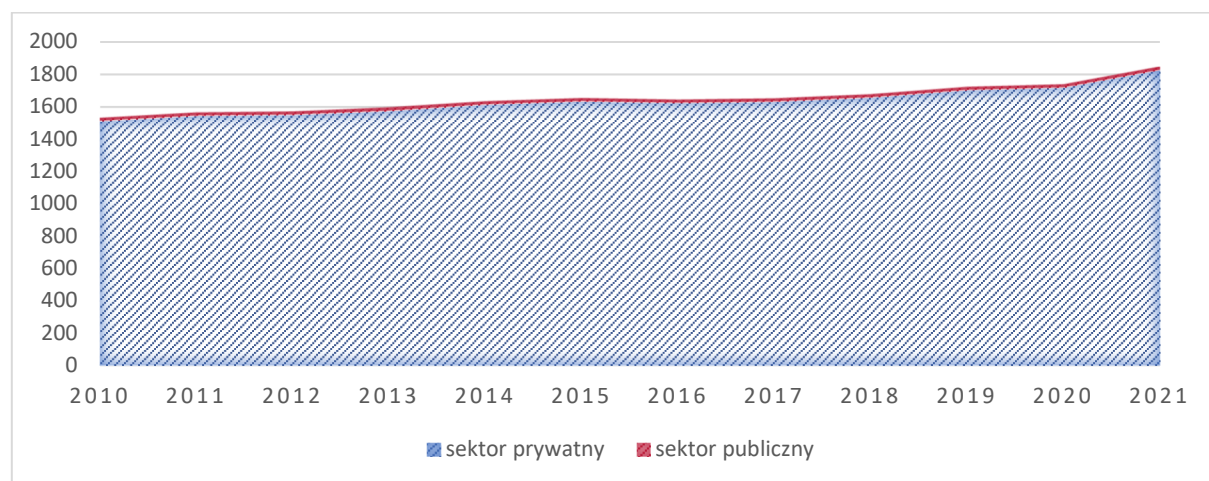
Tabela 21 Podmioty gospodarki narodowej wg rejestru REGON.

L.p.		2001	2021
1	sektor publiczny	ogółem	18
2		państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	13
3		ogółem	-
4		przedsiębiorstwa państwowe	-
5		spółki prawa handlowego	1
6	sektor prywatny	spółki handlowe	1
6		ogółem	1221
7		zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	-
8		osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1052
9		spółki prawa handlowego	-
10		spółki handlowe	32
11		spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego	-
12		spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	8
13		spółdzielnie	3
14		fundacje	0
15	stowarzyszenia i organizacje społeczne	13	
		27	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

c) Liczba podmiotów gospodarczych w Wilkowicach wzrastała systematycznie od 2010 roku.

Wykres 7 Podmioty gospodarki narodowej ogółem w latach 2010 - 2021.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

W strukturze przedsiębiorstw analizowanej pod względem wielkości zdecydowanie dominują mikroprzedsiębiorstwa w liczbie 1 804 podmiotów. Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 9 osób stanowią około 97% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych w gminie. Kolejno klasyfikują się: małe przedsiębiorstwa – 51 podmiotów (zatrudniające od 10 do 49 pracowników), średnie przedsiębiorstwa – 4 podmiotów (zatrudniające od 50 do 249 pracowników), duże przedsiębiorstwa – 2 podmioty (zatrudniające 250 i więcej pracowników).

Liczebność podmiotów gospodarczych w podziale na grupy rodzajów działalności PKD 2007 przedstawia się następująco: przemysł i budownictwo 468, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo 16, pozostała

działalność 1 377. Najwięcej podmiotów gospodarczych w 2021 roku prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego, w tym naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Drugą pod względem wielkości grupą przedsiębiorców są podmioty zajmujące się budownictwem, a następnie działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

Tabela 22 Podmioty gospodarki narodowej wg PKD.

L.p.	Sekcja PKD 2007		2021
1	Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16
2	Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	0
3	Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	205
4	Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3
5	Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	10
6	Sekcja F	Budownictwo	250
7	Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	380
8	Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	93
9	Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	66
10	Sekcja J	Informacja i komunikacja	77
11	Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	52
12	Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	48
13	Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	223
14	Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	63
15	Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5
16	Sekcja P	Edukacja	77
17	Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	150
18	Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	30
19	Sekcja S	Pozostała działalność usługowa	108
20	-	ogółem	1 856

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Stan i możliwości rozwoju rynku pracy

Rynek pracy został szczegółowo omówiony w rozdziale VIII, dotyczącym warunków i jakości życia mieszkańców.

Wilkowice mają średnio rozwinięty rynek pracy. Pokazuje to ujemne saldo wyjazdów i przyjazdów do pracy. Na niekorzystną sytuację wpływ może mieć mało różnorodny rynek pracy, mała liczba dużych przedsiębiorstw oraz silna konkurencja Bielska-Białej, jako głównego ośrodka aglomeracji beskidzkiej. Szeroka oferta miejsc pracy oraz łatwa dostępność komunikacyjna do sąsiedniego ośrodka wpływa na atrakcyjność wyjazdu do pracy poza granicę Wilkowic. Dodatkowo, gmina wypada mniej korzystnie ze względu na niższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto od wartości dla Bielska Białej, województwa oraz kraju. Warto zaznaczyć, że około 20% osób w wieku produkcyjnym prowadzi własną działalność gospodarczą, co świadczy o potencjale rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym funkcjonuje 239 podmiotów gospodarczych.

W gminie można zauważyć potencjał rozwoju sektora usług, a w tym branży turystycznej. W 2021 roku w sektorze usług pracowało 17,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy. Rozwój bazy obiektów noclegowych, gastronomii i branż towarzyszących może powiększyć liczbę wolnych miejsc pracy. Równoległy rozwój każdego z sektorów gospodarki może poprawić atrakcyjność rynku pracy i powiększyć poziom przedsiębiorczości. Dodatkowo, rozwój gospodarczy Bielska-Białej również może być motorem napędowym dla rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy Wilkowic.

38. SYTUACJA SPOŁECZNA

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy w ujęciu społecznym zostały szczegółowo przeanalizowane w rozdziale VII, dotyczącym warunków i jakości życia mieszkańców, z uwzględnieniem następujących zagadnień: demografii, warunków mieszkaniowych, struktury zatrudnienia i bezrobocia oraz infrastruktury społecznej.

Analiza demograficzna wykazała, że liczba mieszkańców Wilkowic w latach 1996-2019 stale rosła, a od 2020 roku zauważono nieznaczny spadek. W całym analizowanym okresie 1996-2021 wzrost liczby ludności wyniósł 15,8%.

Ważnymi współczynnikami, które mają wpływ na stan liczby ludności są przyrost naturalny oraz saldo migracji. Na przestrzeni ostatnich 20 lat współczynniki te równoważyły się poprzez stale ujemny przyrost naturalny oraz stale dodatnie saldo migracji. Jednocześnie spadła liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Wskazuje to na występowanie w Wilkowicach zjawiska społeczeństwa starzejącego się, co z kolei ma duży wpływ na potrzeby oraz możliwości rozwoju gminy. Postępujące zmiany w strukturze demograficznej mogą oddziaływać niekorzystnie zarówno na sytuację społeczną, jak i gospodarczą. Zmiany te wpisują się w ogólnie zauważalny trend demograficzny zarówno w Polsce, jak i w większości krajów Europy. Ujemny przyrost naturalny oraz rosnący udział osób w wieku starszym powodują konieczność realizacji nowych zadań w zakresie społecznym, gospodarczym i przestrzennym miasta. Szansą na zahamowanie niekorzystnych zmian jest utrzymanie stale dodatniego salda migracji.

Wpływ na sytuację społeczną ma również mieszkalnictwo. W Wilkowicach standardy zamieszkania są na dobrym poziomie. Zarówno średnia powierzchnia użytkowa mieszkania, jak i powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkańca są wyższe niż w województwie. Natomiast liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców jest niższa niż w województwie. Ogólna liczba budynków mieszkalnych w 2020 roku wyniosła 4145, gdzie ulokowano łącznie 4906 mieszkań. W strukturze zabudowy mieszkaniowej w Wilkowicach zdecydowanie dominuje zabudowa jednorodzinna. Stopień wyposażenia w instalację techniczną w gminie jest duży, co może pozytywnie wpłynąć na atrakcyjność wolnych terenów mieszkaniowych.

Poziom rozwoju usług publicznych w zakresie edukacji, kultury i rekreacji uznaje się za wystarczający. Dostępność obiektów związanych z kulturą, rozrywką i sportem jest dobra a ich oferta zaspokaja potrzeby mieszkańców. W gminie działają organizacje wzmacniające tradycje, kulturę i tożsamość mieszkańców, co z kolei stanowi potencjał rozwoju usług czasu wolnego. Usługi o charakterze ponadpodstawowym są realizowane w większości w sąsiednim Bielsku-Białej.

Gmina posiada dobrze rozwinięty układ drogowy. Przez Wilkowice przebiega droga ekspresowa S1, która umożliwi dogodnie połączenie z sąsiednimi miejscowościami, jak i z centrum województwa. Ponadto, dzięki drodze ekspresowej gmina posiada dobre połączenie z miastami zagranicznymi.

Komunikacja kolejowa na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. Na stacji kolejowej Wilkowice-Bystra zatrzymują się pociągi Spółki Koleje Śląskie kursujące na linii Katowice-Zwardoń. Gmina posiada zatem bezpośrednie połączenie z sąsiadującymi Bielskiem-Białą i Żywcem oraz ze stolicą województwa.

Z analizy sytuacji społecznej wynika, że gmina ma potencjał jako miejsce do mieszkania. Rozwój zabudowy mieszkaniowej postępuje wzdłuż układu komunikacyjnego. Gmina posiada rezerwy terenów do zabudowy, a ich wykorzystanie zależy może od rozwoju sieci dróg uzupełniających istniejący układ. Z uwagi na fakt, że saldo migracji jest stale dodatnie można wnioskować, że gmina jest postrzegana jako atrakcyjne miejsce do zamieszkania i liczba nowych mieszkańców będzie się zwiększać. Właściwe wykorzystanie tego potencjału, m.in. poprzez stymulowanie procesów przestrzennych, może pomóc ograniczyć niepokojące zjawiska demograficzne oraz utrzymać korzystne saldo migracji.

W ramach budowania kapitału społecznego, jednym z celów polityki przestrzennej powinno być zwiększenie atrakcyjności zamieszkiwania na terenie gminy – stworzenie dogodnych warunków mieszkaniowych, rozwój rynku pracy, zwiększenie dostępności do usług, w szczególności usług

publicznych, oraz dbanie o wysoką jakość środowiska i przestrzeni publicznych. Polityka rozwoju gminy powinna być nakierowana zwłaszcza na utrzymanie na wysokim poziomie udziału osób w wieku produkcyjnym mobilnym (20-44 lata). Priorytetem powinno być więc tworzenie atrakcyjnej oferty skierowanej dla tej grupy mieszkańców w zakresie dostępności odpowiadających im mieszkań/domów, zróżnicowania możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, dobrego poziomu i wyboru usług, systemu wsparcia dla rodziców wychowujących dzieci, a także zróżnicowanych możliwości spędzania wolnego czasu. W związku ze starzeniem się populacji, wsparcia wymagać będzie jednak również rozwój usług skierowanych do osób starszych.

Podsumowując, wzrastająca liczba ludności oraz potencjał gminy jako miejsca zamieszkania wskazują na potrzebę rozwoju zabudowy mieszkaniowej z dostępem do sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej. Rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej przełoży się również na większe zapotrzebowanie na usługi, w tym usługi społeczne (a co za tym idzie tworzenie nowych miejsc pracy). Zwiększenie liczby mieszkańców wymagać może wskazania nowych terenów zabudowy usługowej. Rozwojowi podlegać będą również tereny produkcyjne.

39. SYTUACJA ŚRODOWISKOWA

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy w ujęciu środowiskowym przeanalizowano biorąc pod uwagę elementy przyrodnicze prawnie chronione, elementy środowiskowe i krajobrazowe. Jako źródło wskazań wykorzystano „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilkowice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024”. Ocena przydatności środowiska dla różnych form użytkowania polega na wskazaniu obszarów, które powinny spełniać przede wszystkim funkcje przyrodnicze (ich użytkowanie i zagospodarowanie należy podporządkować zapewnieniu prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania bioróżnorodności) oraz terenów przydatnych do rozwoju funkcji użytkowych w harmonii z zasobami środowiska naturalnego.

Istotnym dla zachowania różnorodności gatunkowej i właściwego funkcjonowania lokalnego ekosystemu wraz z utrzymaniem powiązań przyrodniczych z sąsiadującymi obszarami jest zachowanie jak największej części terenów biologicznie czynnych, zwłaszcza tych o podwyższonych walorach przyrodniczych. Należałoby podjąć działania mające na celu zapobieganie przekształceniu naturalnych siedlisk przyrodniczych i ich fragmentacji na skutek rozpraszania zabudowy, rozbudowy ciągów komunikacyjnych.

Przydatność środowiska dla różnych form użytkowania i zagospodarowania

Jako predysponowane do pełnienia funkcji przyrodniczych na przedmiotowym terenie należy wymienić tereny objęte obszarowymi formami ochrony przyrody: Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego wraz z otuliną, Park Krajobrazowy Beskidu Małego z otuliną i obszary Natura 2000 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Beskid Śląski” (PLH240005) oraz Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Beskid Mały” (PLH240023).

Należy chronić ciekły wodne takie jak Białka, Mesznianka, Wilkówka. Zachowane, niezabudowane fragmenty dolin cieków powierzchniowych w dalszym ciągu pełnią określone funkcje ekologiczne w związku z czym należy dążyć do ograniczenia ich przekształcania (wykluczyć z zainwestowania) i utrzymania w miarę możliwości przylegających do cieków terenów zieleni. Dodatkowo należy także uwzględnić zachowanie drożności szlaków migracji.

Według danych BDL na rok 2021, lesistość w gminie Wilkowice wyniosła 49,7%.

Terenami predysponowanymi do rozwoju określonego typu zabudowy są przede wszystkim obszary, na których istnieją już takie formy zagospodarowania. Rozwój zabudowy powinien odbywać się w pierwszej kolejności poprzez zagospodarowanie wolnych przestrzeni między istniejącymi budynkami (na zasadzie uzupełniania luk w zabudowie) oraz poprzez koncentryczne poszerzanie istniejących stref zabudowy (dodawaniem kolejnych linii zabudowy), zgodnie z przeznaczeniem dominującym w danej, wyznaczonej jednostce urbanistycznej. Należy unikać nieuzasadnionego rozpraszania zabudowy, co z przyrodniczego punktu widzenia prowadzi do niekorzystnej fragmentacji siedlisk oraz ograniczania drożności korytarzy ekologicznych, np. w związku z koniecznością realizacji znacznej ilości dróg dojazdowych

o nawierzchniach utwardzonych. W przypadku wprowadzania nowej zabudowy należy w pierwszej kolejności uwzględnić ograniczenia i potrzeby wynikające z aktualnych uwarunkowań przyrodniczych, gruntowo-wodnych, akustycznych itd.

Do funkcji mieszkaniowej najbardziej predysponowane są użytki rolne o najniższych klasach bonitacyjnych, tereny w których wody gruntowe zalegają głębiej niż 2 m pod powierzchnią, tereny z korzystnym topoklimatem (w obszarach wierzchwinowych) na łagodnych stokach o ekspozycji południowej i południowo-zachodniej. Funkcji mieszkaniowej może towarzyszyć jako dopuszczalna, funkcja usługowa w zakresie nie oddziałującym znacząco na środowisko.

Ze względu na naturalne uwarunkowania przyrodnicze należy wykluczyć z zabudowy mieszkaniowej doliny rzeczne z uwagi na niekorzystne warunki gruntowo-wodne (grunty słabonośne, płytko zalegające wody gruntowe), ze względów ekologicznych (łącznikowa funkcja dolin w systemie przyrodniczym) oraz ze względu na zagrożenie powodziowe lub podtopieniami. Ze względu na uwarunkowania naturalne, ograniczenia w zabudowie mieszkaniowej występują również na terenach pozadolinnych, na których poziom wody gruntowej jest płytki (1-2 m p.p.t.), na terenach leśnych i w strefie ochrony ekotonalnej lasu, w dnach i w wylotach suchych dolin, które mogą prowadzić wodę w okresach intensywnych opadów deszczu.

Ograniczenia w zakresie lokalizacji funkcji gospodarczych są identyczne jak w przypadku zabudowy mieszkaniowej. W terenach przeznaczonych pod rozwój funkcji przemysłowych konieczne jest dodatkowo wykluczenie funkcji mieszkaniowej, ze względu na możliwość znaczącego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi.

Wysokie walory turystyczne gminy Wilkowice sprzyjają rozwojowi aktywnych form wypoczynku. Aby zapobiec ekspansywnej zabudowie mieszkaniowej i turystycznej należy odnieść się do „Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice 2006-2020 – Aktualizacja”, jednym z czterech głównych celów strategicznych jest: kształtowanie przestrzeni turystycznej z poszanowaniem zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej. Takie działanie powinno zapobiec ekspansywnej zabudowie mieszkaniowej i turystycznej

Dla funkcji rolniczej w gminie Wilkowice przydatne są głównie: grunty orne III i IV klasy bonitacyjnej, użytki zielone klas III-IV oraz V-VI pochodzenia organicznego. Niekorzystnym jednak zjawiskiem dla rolnictwa jest narażenie gruntów na erozję, z uwagi na cechy fizjograficzne. Z funkcji rolniczej należy wyłączyć użytki rolne o znaczeniu marginalnym dla rolnictwa, tj. V i VI klasy bonitacyjnej, z poziomem wód gruntowych wychodzącym na powierzchnię terenu lub zdegradowane (poeksploatacyjne) oraz o dużych spadkach terenu.

Obszary o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania środowiska to:

- strefy powiązań ekologicznych poszczególnych ogniw systemu przyrodniczego w obszarze gminy;
- strefy powiązań z cennymi obszarami przyrodniczymi znajdującymi się w otoczeniu.

40. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Najnowsza prognoza demograficzna wykonana przez GUS na lata 2017-2030 (traktowana przez GUS jako eksperymentalna) przewiduje wzrost ludności gminy Wilkowice z 13 297 osób w roku 2016 (rok bazowy do obliczeń prognozy) do 14 059 w roku 2030.

Przedstawiona prognoza demograficzna jak wskazuje GUS w komentarzu do niej, stanowi korektę „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050”. Korekta ta wynikała z rozbieżności między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami obserwowanymi w ciągu okresu 2013 - 2016 i wymagała dokonania zmian w zakresie danych wejściowych.

Analizując dane historyczne, tj. zmiany liczby ludności od roku 1995 założenia przyjęte przez GUS nie do końca zostały potwierdzone. W szczególności w przedziale lat 2017-2021 różnica pomiędzy zakładaną liczbą ludności a stanem faktycznym wyniosła najmniej (87) w roku 2017, a najwięcej (371) w roku 2021.

Na tę rozbieżność pod koniec porównywanego okresu miała najprawdopodobniej wpływ pandemia COVID-19, podczas której liczba urodzeń była mniejsza, a liczba zgonów znacznie większa od prognozowanej. Niemniej jednak liczba ludności gminy Wilkowice zamiast sukcesywnie rosnąć znalazła się w 2021r. (13 334) na poziomie liczby ludności z 2015r. (13 341).

Przedstawiona poniżej prognoza opracowana na potrzeby niniejszego opracowania, przyjmuje za bazową „Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050”, gdyż jej wyniki ze względu na dłuższy horyzont czasowy okazały się bliższe rzeczywistym danym ludnościowym na rok 2020r. (dane faktyczne to 13 382 dane prognozy to 13 399 różnica to 17 osób). Dokonana analiza „ex post” tj. różnica w odniesieniu do prognozy 2014-2050 GUS daje błąd statystyczny na poziomie 0,1%. Przy obiektywnym mierniku predykcji w prognozach długoterminowych na poziomie 5%, należy stwierdzić, że przyjęcie założeń do tej prognozy oraz uzupełnienie jej o analizę rzeczywistych trendów w okresie 2014 – 2021, powinno umożliwić utrzymanie się przedstawionej prognozy w granicach dopuszczalnego błędu statystycznego.

Uzyskany wynik liczby ludności oparty o wskazane powyżej założenia utrzymał trend minimalnego wzrostu tj. 0,35 % dla gminy Wilkowice, przyjmując, że liczba ludności wzrośnie w 13 334 w 2021 r. do 13 382 w 2052r. Przy czym należy zwrócić uwagę, że został on utrzymany wyłącznie w oparciu o dodatnie saldo migracji a nie poprzez dodatni przyrost naturalny, stąd nadal, jak miało to miejsce w latach poprzednich na prognozowaną liczbę ludności w gminie Wilkowice w dużo większym stopniu będą miały wpływ w czynniki zewnętrzne, takie jak potencjał rozwojowy gminy, jej atrakcyjność do zamieszkania, ogólnokrajowe i lokalne zjawiska społeczno-gospodarcze, ceny nieruchomości czy sytuacja planistyczna, a w zdecydowanie mniejszym stopniu zjawiska wewnętrzne związane z ruchem naturalnym.

Obrazują to również wyniki liczebności poszczególnych grup w ramach struktury demograficznej gminy Wilkowice, utrzymując przynajmniej w perspektywie najbliższej dekady równowagę pomiędzy grupą ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym.

Tabela 23 Prognoza demograficzna dla gminy Wilkowice do 2052 r., wraz z podziałem na poszczególne grupy wiekowe.

pleć	wiek	2022	2024	2026	2028	2030	2040	2050	2052
ogółem	ogółem	13407	13504	13583	13655	13715	13903	13851	13824
	przedprodukcyjny 0-17	2315	2332	2346	2358	2369	2401	2392	2387
	produkcyjny 18-59/64	7880	7937	7984	8026	8061	8172	8141	8125
	mobilny 18-44	4572	4605	4632	4657	4677	4741	4724	4714
	niemobilny 45-59/64	3308	3332	3352	3369	3384	3431	3418	3411
	poprodukcyjny 60+/65+	3211	3234	3253	3271	3285	3330	3318	3311
	0-14	1933	1947	1959	1969	1978	2005	1998	1994
	15-59	7823	7879	7925	7967	8002	8112	8082	8066
	60+	3651	3677	3699	3718	3735	3786	3772	3764
	15-64	8745	8808	8860	8907	8946	9068	9034	9017
	65+	2729	2748	2765	2779	2791	2830	2819	2814
	80+	637	642	645	649	652	661	658	657
mężczyźni	ogółem	6470	6517	6555	6590	6619	6710	6685	6672
	przedprodukcyjny 0-17	1117	1126	1132	1138	1143	1159	1154	1152
	produkcyjny 18-59/64	3803	3831	3853	3873	3890	3944	3929	3921
	mobilny 18-44	2207	2222	2236	2247	2257	2288	2280	2275
	niemobilny 45-59/64	1597	1608	1618	1626	1633	1656	1649	1646
	poprodukcyjny 60+/65+	1550	1561	1570	1578	1585	1607	1601	1598
	0-14	933	940	945	950	955	968	964	962
	15-59	3775	3803	3825	3845	3862	3915	3900	3893
	60+	1762	1775	1785	1795	1802	1827	1820	1817
	15-64	4220	4251	4276	4298	4317	4376	4360	4352
	65+	1317	1326	1334	1341	1347	1366	1361	1358
	80+	307	310	311	313	314	319	318	317
kobiety	ogółem	6937	6987	7028	7065	7096	7193	7166	7152
	przedprodukcyjny 0-17	1198	1207	1214	1220	1226	1242	1238	1235
	produkcyjny 18-59/64	4077	4107	4131	4153	4171	4228	4212	4204
	mobilny 18-44	2366	2383	2397	2409	2420	2453	2444	2439
	niemobilny 45-59/64	1712	1724	1734	1743	1751	1775	1768	1765
	poprodukcyjny 60+/65+	1661	1673	1683	1692	1700	1723	1716	1713
	0-14	1000	1008	1014	1019	1023	1037	1033	1031
	15-59	4047	4077	4100	4122	4140	4197	4181	4173
	60+	1889	1903	1914	1924	1932	1959	1952	1948
	15-64	4524	4557	4584	4608	4628	4692	4674	4665
	65+	1412	1422	1430	1438	1444	1464	1459	1456
	80+	330	332	334	336	337	342	340	340

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://bdl.stat.gov.pl/bdl/>)

41. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Dynamiczne przemiany ekonomiczno-gospodarcze następujące w kraju i w Europie w efekcie kryzysu finansowego trwającego na rynkach finansowych od 2008 roku, przekładają się na kształtowanie polityki przestrzennej i planowanie działań inwestycyjnych na wszystkich poziomach administracji publicznej, w tym również na poziomie gmin w sporządzanych dokumentach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także w wydawanych decyzjach administracyjnych. Widoczne w ostatnich latach tendencje wzrostu kosztów realizacji inwestycji, a także spadek tempa zwrotu wydatków poniesionych na inwestycje oraz dostrzegalna już dzisiaj perspektywa kończących się dopłat finansowych na różne przedsięwzięcia z Unii Europejskiej, wpływają na weryfikację priorytetów inwestycyjnych oraz zakresu niezbędnych działań, należących do zadań własnych gminy. Jednocześnie dotychczasowa polityka rozwoju przestrzennego w gminach, wynikająca z obowiązujących przepisów prawa, przysporzyła wiele niedogodności przestrzennych i funkcjonalnych, wiążących się z dodatkowymi obciążeniami finansowymi dla gmin, które mogą być spłacane przez wiele kolejnych lat.

Do najważniejszych problemów dotychczasowej urbanistyki zaliczyć należy: na gruncie przestrzennym – niekontrolowane rozpraszanie się zabudowy, na gruncie gospodarczym i ekonomicznym – wysokie koszty realizacji infrastruktury technicznej i drogowej, w tym także komunikacji zbiorowej, na gruncie społecznym – brak infrastruktury społecznej oraz konflikty społeczne wynikające z niewłaściwych rozwiązań przestrzennych oraz wzajemnych kolizji interesów prywatnych oraz publiczno-prywatnych. Wyraźnie zaznacza się w dotychczasowych procedurach brak skutecznych narzędzi do sprawdzania i weryfikacji przyjmowanych rozwiązań przestrzennych, które umożliwiłyby monitorowanie i w razie potrzeby korygowanie procesów inwestycyjnych w sposób zapewniający spójne i wyczerpujące sprawdzenie wszystkich potrzebnych zagadnień. Sytuacja taka spowodowała brak możliwości zdiagnozowania i szybkiego reagowania w przypadku zagrożeń związanych z utrzymaniem lub zapewnieniem zrównoważonego rozwoju, efektywnego i ekonomicznego wykorzystania przestrzeni, zagwarantowania dostępności do publicznej infrastruktury technicznej, drogowej, środków komunikacji zbiorowej oraz możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społecznych.

W celu zatrzymania niekorzystnych procesów przestrzennych, funkcjonalnych i ekonomicznych, podjęto próbę zmian ustawodawczych polegających na wprowadzeniu nowych wymagań i zasad planowania przestrzennego, w tym dotyczących efektywnego gospodarowania zasobami. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, która weszła w życie, bez przepisów przejściowych, z dniem 18 listopada 2015 r. Ustawa wprowadziła szereg zmian, m.in. w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w szczególności dotyczących efektywnego i ekonomicznego gospodarowania przestrzenią, przy uwzględnieniu interesów publicznych i prywatnych, ochrony stanu istniejącego, ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego oraz w oparciu o stosowne analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

Zgodnie z intencją zmian wprowadzonych przez ustawę o rewitalizacji oraz w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przeprowadzona analiza ma za zadanie lepiej określić możliwości rozwojowe gminy, zarówno w rozumieniu przestrzennym, funkcjonalnym i ekonomicznym, jak również w rozumieniu potrzeb społecznych, dobra ogólnego mieszkańców i podmiotów gospodarczych. W ten sposób analiza pozwoli również zweryfikować oraz ocenić zasadność zamierzeń inwestycyjnych i kierunków polityki rozwoju przestrzennego przyjętych w sporządzanym projekcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Pozwoli sprawdzić i wykazać czy sporządzany dokument studium spełnia obowiązujące nowe wymogi i zasady planowania przestrzennego. Analiza umożliwi zbadanie sporządzanego dokumentu studium pod kątem przyjętych rozwiązań projektowych oraz stwierdzenie czy będzie on stanowił instrument wdrażający racjonalną, wydolną i pożądaną społecznie gospodarkę przestrzenną, zapewniającą ład przestrzenny oraz zrównoważony i skuteczny rozwój społeczno-gospodarczy gminy.

„[...]5. Dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:

- 2) formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a–c,*

maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;

- 3) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
 - 4) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
 - 5) porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
 - a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
 - b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;
 - 6) określa się:
 - a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - 7) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami; w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.
6. Działania, o których mowa w ust. 5, mogą wymagać powtórzenia, na zasadzie analizy wariantów lub realizacji procesu iteracyjnego, oraz powtórzenia wszystkich lub części z nich, także w połączeniu z innymi czynnościami przeprowadzanymi w ramach prac nad projektem studium.
7. Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:
- 1) perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;
 - 2) niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.[...].”

42. MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ, WYRAŻONE W ILOŚCI POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ ZABUDOWY, W PODZIALE NA FUNKCJE ZABUDOWY

- 1) Szacunek chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Sporządzając bilans szacuje się chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, położonych na terenie gminy Wilkowiec.

Ze względu na istniejące zagospodarowanie gminy oraz przeznaczenia istniejącej zabudowy, wszystkie dane, w tym wyliczenia powierzchni użytkowej istniejącej zabudowy, zostały oparte o najbardziej

zobiektywizowane dane (np. BDOT) jednakże nadal należy traktować je jako przybliżone. W związku z powyższym wyliczenia zawarte w niniejszej analizie również należy traktować jako szacunkowe i prognozowane, które mogą podlegać weryfikacji i aktualizacji oraz zmianom wynikającym z czynników, które na etapie sporządzania niniejszego opracowania nie były dostępne.

Dla gminy Wilkowice, w stanie istniejącym a także w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dla zgeneralizowania zagadnienia przeanalizowano przeznaczenia dominujące (podstawowe) terenów takie jak: zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa usługowa, zabudowa produkcyjna (aktywność gospodarcza).

Dla niektórych terenów takich jak np. tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej czy terenów zabudowy produkcyjno-usługowej nie można w sposób jednoznaczny określić (wyliczyć) przeznaczeń dominujących oraz precyzyjnie wyliczyć proporcji w jakich będą one realizowane. W związku z powyższym dla takich terenów przyjęto na podstawie analizy historycznej zasady proporcji pomiędzy danymi przeznaczeniami.

Tabela 24 Zestawienie powierzchni użytkowych i zabudowy budynków na terenie gminy w podziale na klasy obiektów – stan istniejący na 2022 r. (według danych BDOT):

PKOB	wyszczególnienie	ilość	pow. zab.	pow. użyt.
1110	budynki mieszkalne jednorodzinne	4064	458446,93	877221,36
1121	budynki o dwóch mieszkaniach	409	50865,70	108290,83
1122	budynki o trzech i więcej mieszkaniach	14	4876,15	15378,48
1130	budynki zbiorowego zamieszkania	14	3897,57	11316,03
1211	budynki hoteli	5	2006,56	3160,04
1212	budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe tj. schroniska młodzieżowe, schroniska górskie, domki kempingowe, domy wypoczynkowe oraz pozostałe budynki zakwaterowania turystycznego	10	5248,75	19261,29
1220	budynki biurowe	23	6328,17	16029,11
1230	budynki handlowo-usługowe	91	19351,14	27750,19
1241	budynki łączności, dworców i terminali	3	823,53	1647,06
1251	budynki przemysłowe	51	63084,27	91018,31
1252	ziorniki, silosy i budynki magazynowe	24	27038,17	28421,42
1261	ogólnodostępne obiekty kulturalne	1	181,26	181,26
1262	budynki muzeów i bibliotek	3	1085,82	2968,99
1263	budynki szkół i instytucji badawczych	19	8504,06	16364,82
1264	budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	11	6931,00	26229,39
1265	budynki kultury fizycznej	4	1809,52	3312,74
1271	budynki gospodarstw rolnych	831	64698,07	74269,89
1272	budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	1	2550,98	51,46
1274	pozostałe budynki niemieszkalne	2	550,93	550,93
Razem:		5580	728278,58	1323423,60

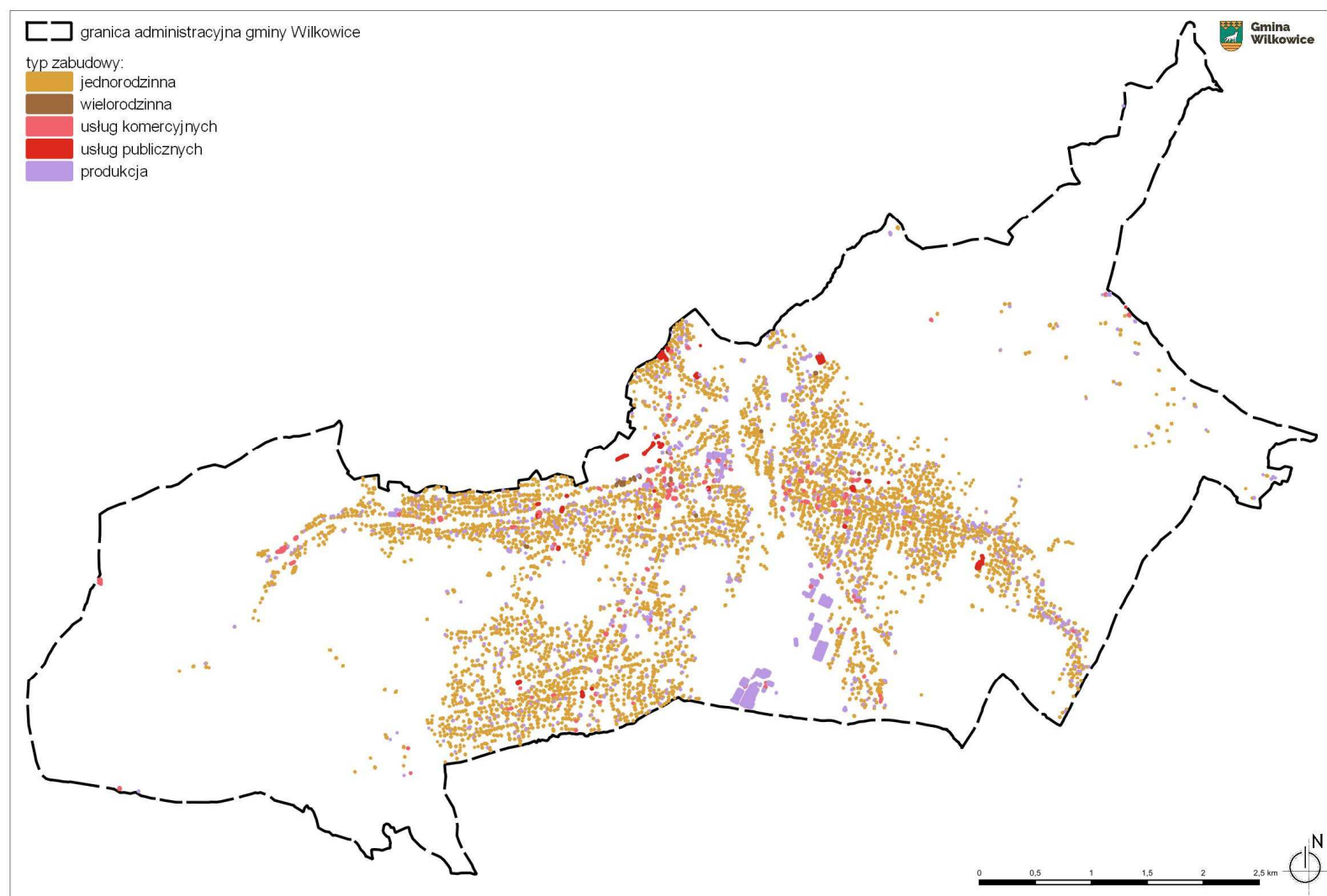
Tabela 25 Zestawienie powierzchni użytkowych budynków na terenie gminy w podziale na typy zabudowy – stan istniejący na 2022 r. (według danych BDOT):

Typ zabudowy	Powierzchnia użytkowa	Udział w ogólnej powierzchni użytkowej
jednorodzinna	985512,19	74,47
wielorodzinna	15378,48	1,16
usługa komercyjna	77 516,66	5,86
usługa publiczna	50 755,72	3,84
produkcja	194 260,55	14,68
Razem:	1323423,60	100,00

Tabela 26 Zestawienie powierzchni zabudowy budynków na terenie gminy w podziale na typy zabudowy – stan istniejący na 2022 r. (według danych BDOT):

Typ zabudowy	Powierzchnia zabudowy (w ewidencji gruntów)	Udział w ogólnej powierzchni użytkowej
jednorodzinna	509312,63	69,93
wielorodzinna	4876,15	0,67
usługa komercyjna	36 832,19	5,06
usługa publiczna	21 886,17	3,01
produkcja	155 371,44	21,33
Razem:	728278,58	100,00

Schemat 4 Typ zabudowy istniejącej

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT (pobranie 2022r.)

Tabela 27 Zestawienie powierzchni terenu według funkcji na terenie gminy

funkcja	powierzchni terenu (m ²)	udział w ogólnej powierzchni zabudowy
cmentarz	30418,35	0,09
kolej	47982,29	0,14
komunikacja	445638,28	1,30
komunikacja, place	51396,42	0,15
las	17931875,18	52,29
składowisko odpadów	14484,19	0,04
tereny rolne	2148425,27	6,26
uprawy ogrodnicze, sady, szkółki	145339,50	0,42
wody powierzchniowe - płynące	26388,28	0,08
wody powierzchniowe - stojące	13165,37	0,04
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	6029798,21	17,58
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	22129,25	0,06
zabudowa produkcyjna	309695,39	0,90
zabudowa usług publicznych	123368,83	0,36
zabudowa usług turystycznych	94025,54	0,27
zabudowa usługowa	83301,20	0,24
zieleń naturalna	6777516,31	19,76
Razem:	34294947,86	100,00

Tabela 28 Zestawienie powierzchni terenu według funkcji na terenie gminy

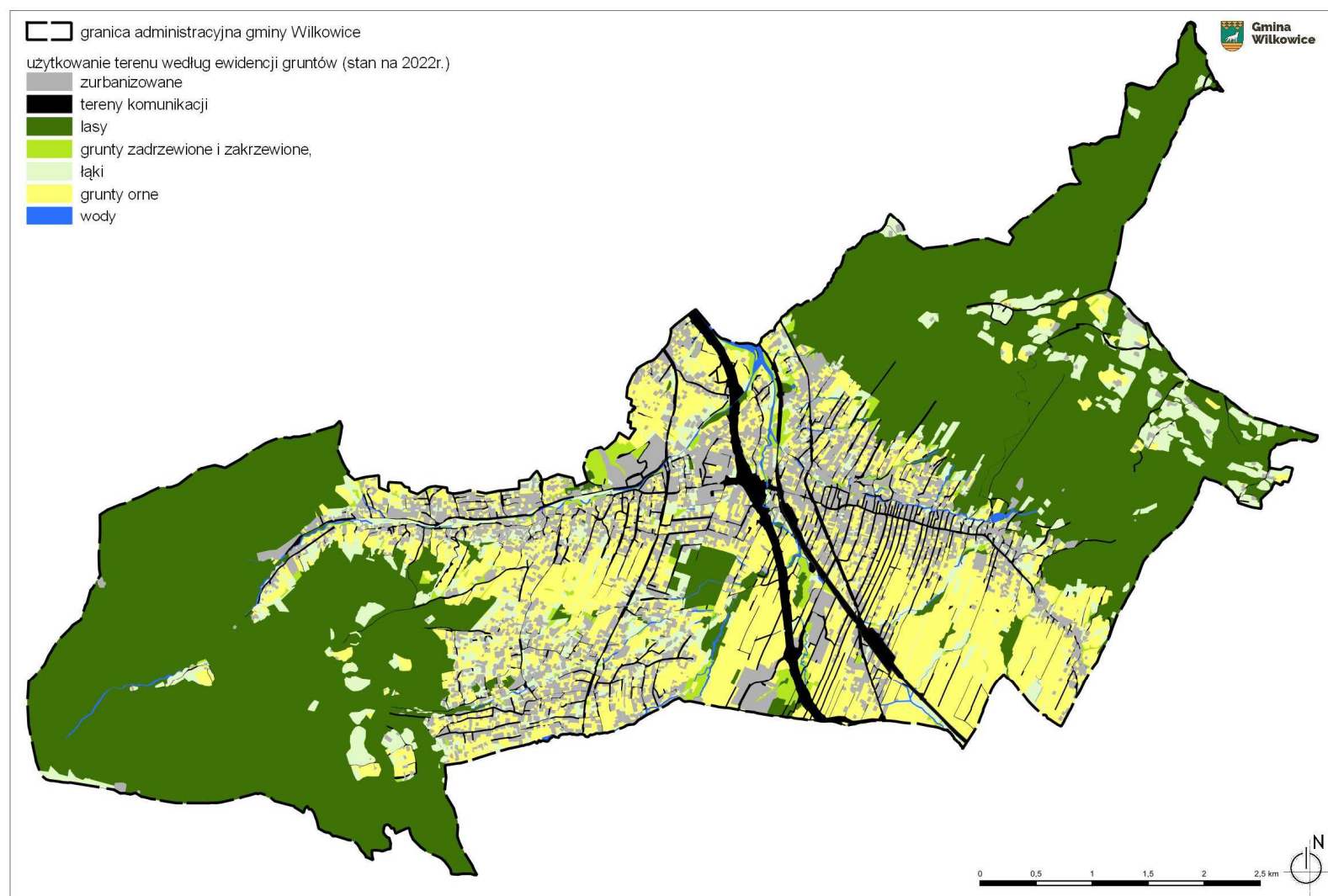
funkcja	powierzchni terenu (m ²)	udział w ogólnej powierzchni zabudowy
wody	39554	0,12
komunikacja	545017	1,59
las	17931875	52,29
zieleń	6777516	19,76
uprawy polowe	2293765	6,69
produkcja	324180	0,95
usługi	331114	0,97
zabudowa jednorodzinna	6029798	17,58
zabudowa wielorodzinna	22129	0,06
Razem:	34294948	100,00

Zestawienie powierzchni według użytków na terenie gminy

Tabela 29 Użytkowanie gruntów.

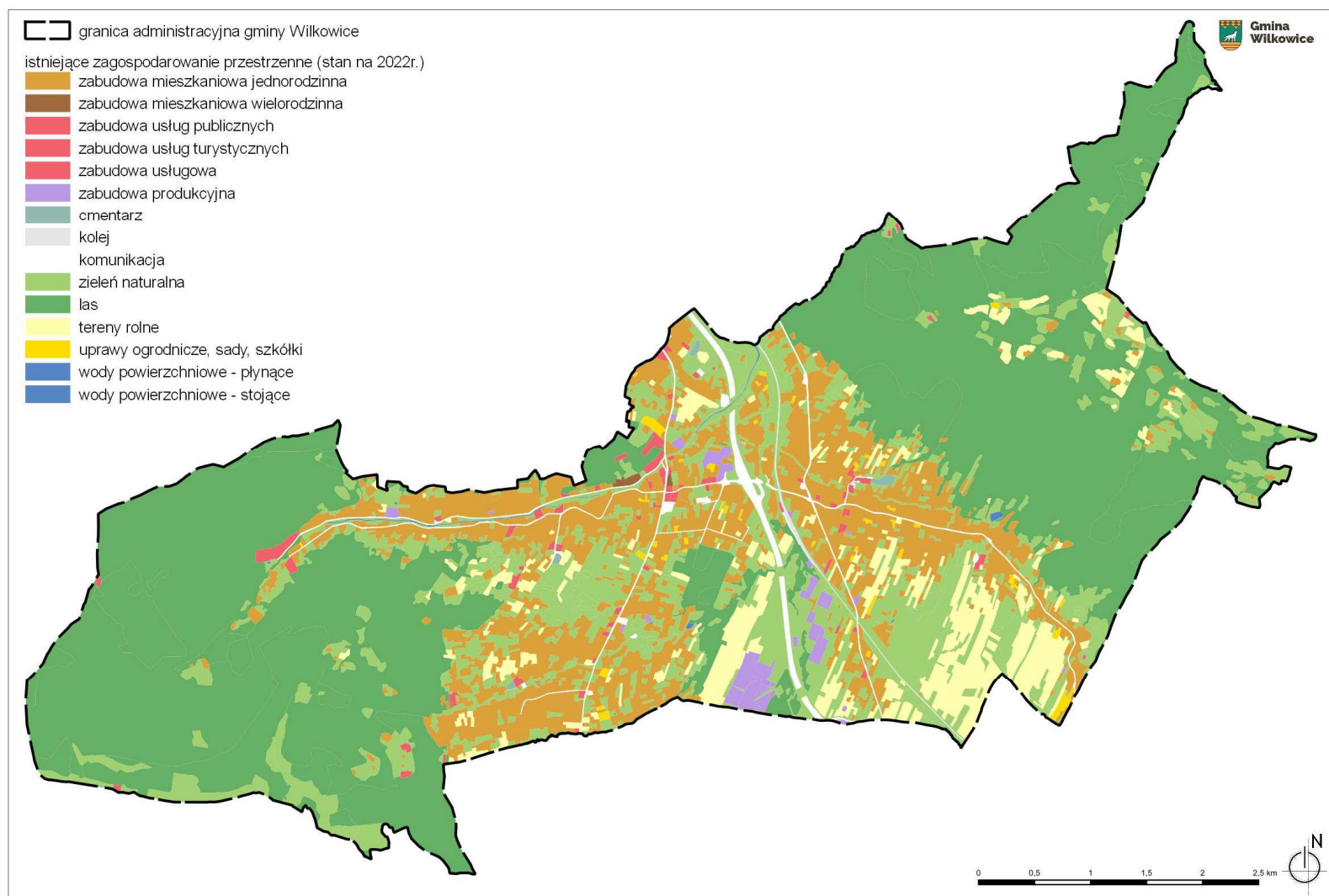
l.p.	użytki gruntowe	powierzchnia w m ²		udział w pow. całości gminy
1	ogólna powierzchnia gminy	34 294 947,00		100,00
2	grunty rolne	10 097 088,00		29,00
3	w tym:	R – grunty orne	6 631 257,00	19,23
		S – sady	252 807,10	0,73
		Ł – łąki trwałe	658 599,10	1,91
		Ps – pastwiska trwałe	2 094 606,00	6,07
		Br – grunty rolne zabudowane	368 765,80	1,07
		Wsr – grunty pod stawami	804,16	0,00
		W – grunty pod rowami	24 377,95	0,07
		N – nieużytki	65 870,73	0,19
4	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	18 180 230,80		52,71
5	w tym:	Ls – lasy	17 505 327,00	50,76
		Lz – grunty zadrzewione i zakrzewione	670 300,30	1,94
		Lzr - grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych,	4 603,53	0,01
6	grunty zabudowane i zurbanizowane	5 949 779,59		17,53
7	w tym:	B – tereny mieszkaniowe	3 140 505,00	9,11
		Ba – tereny przemysłowe	206 911,80	0,60
		Bi – inne tereny zabudowane	488 729,40	1,42
		Bp – zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	55 541,64	0,16
		Bz – tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	147 996,20	0,43
8	w tym tereny komunikacyjne:	dr – drogi	1 684 680,00	4,88
		Tk – tereny kolejowe	210 637,30	0,61
		Ti - inne tereny komunikacyjne	2 402,99	0,01
		Tp - grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	12 375,26	0,04
9	grunty pod wodami	256 470,55		0,74
10	w tym:	Wp – grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	255 356,10	0,74
		Ws – grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	1 114,45	0,00
11	tereny różne	Tr -tereny różne	5 607,74	0,02

Schemat 5 Istniejące użytkowanie terenu według ewidencji gruntów (stan na 2022r.)

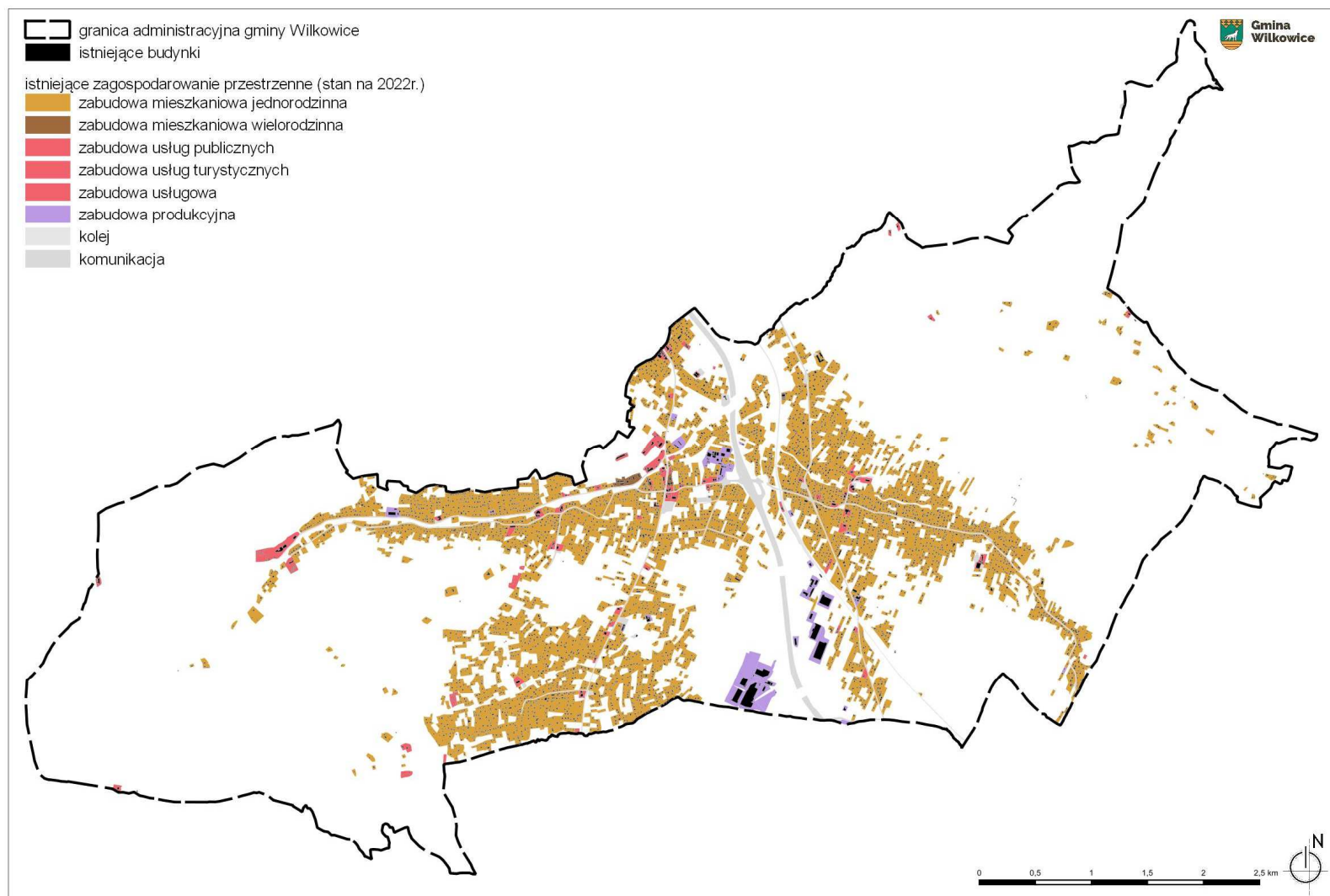
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT (pobranie 2022r.)

Schemat 6 Istniejące zagospodarowanie według inwentaryzacji urbanistycznej (stan na 2022r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT (pobranie 2022r.)

Schemat 7 Obszary zurbanizowane według inwentaryzacji urbanistycznej z podziałem na podstawowe przeznaczenia (stan na 2022r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT (pobranie 2022r.)

Całkowite zasoby mieszkaniowe Wilkowic to budynki mieszkalne 4487. Na każdym 1000 mieszkańców przypada 368,40 mieszkań. Jest to wartość niższa od wartości dla całego województwa śląskiego (417,20 mieszkania) oraz dla całego kraju (405,20 mieszkań). W 2022 roku przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 99,70 m², co jest wartością wyższą niż w województwie (72,40m²). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę jest wyższa niż w województwie i wynosi 36,70 m² (w porównaniu do 30,20 m²).

Tabela 30 Zasoby mieszkaniowe.

L.p.	Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki	Jednostka	Wartość	
1	zasoby mieszkaniowe ogółem	budynki mieszkalne	-	4487,00
2		mieszkania	-	7 135,00
3		izby	-	22 986,00
4		powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	490 610
5		przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	99,70
6		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	36,70
7		mieszkania na 1000 mieszkańców	-	368,40
8		przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	-	4,67
9		przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	-	2,71
10		przeciętna liczba osób na 1 izbę	-	0,58
11	zasoby mieszkaniowe gmin	mieszkania	-	72,00
12		powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	2162,00
13		lokale socjalne	-	-
14		powierzchnia użytkowa lokali socjalnych	m ²	-

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

W 2022 roku w Wilkowicach oddano do użytku 55 mieszkań. Na każdym 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 4,12 nowych lokali. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz od średniej dla całej Polski. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach to 4,95. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2022 roku w Wilkowicach to 135,8 m² i jest ona znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa śląskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Ma to związek z tym, że w Wilkowicach powstaje głównie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Wykres nr 7: Mieszkania oddane do użytku w latach 1995-2022

a)

źródło: opracowanie polskawliczbach.pl na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Stopień wyposażenia mieszkań jest bardzo dobry, 96,92% z nich jest podłączonych do wodociągu, 91,95% posiada łazienkę, a 83,37% jest wyposażonych w centralne ogrzewanie.

2) Analiza statystyki dotyczącej standardów zamieszkiwania w Polsce i w Unii Europejskiej.

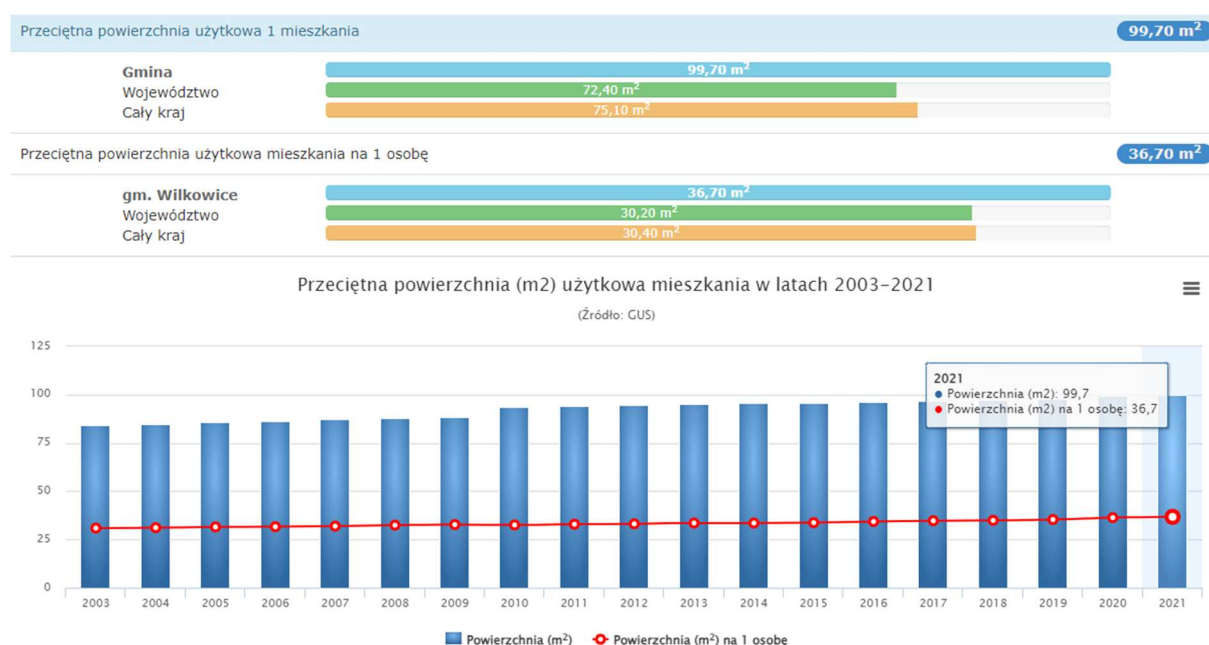
Analiza wskaźników statystycznych dotyczących rynku mieszkaniowego i obszarów zabudowanych w szerszym ujęciu porównawczym wskazuje następujące wnioski i spostrzeżenia dla Wilkowic:

- wskaźnik liczby osób w 1 mieszkaniu dla województwa śląskiego w 2021r.: 2,71, przy średniej krajowej - ogólnej 2,47, dla gminy 2,40 - wskaźnik dla gminy świadczy o prawidłowych i pożądanym tendencjach na tym obszarze sprzyjających nieprzeludnianiu mieszkań,
- przeciętna powierzchnia użytkowa w m² 1 mieszkania dla województwa śląskiego w 2021 r.: 72,40, przy średniej krajowej - ogólnej 75,10, dla gminy 99,70 - wskaźnik ten jest zdecydowanie wyższy niż dla województwa, świadczy to o kształtowaniu dobrych warunków do zamieszkania w ramach gminy, co w przyszłości powinno być kontynuowane,
- średnia powierzchnia użytkowa w m² 1 mieszkania w krajach Unii Europejskiej: ok. 92 m², a w Polsce 72,40 m² - wskaźnik niższy niż w innych państwach, w których wskaźnik jest niższy od średniej europejskiej, m.in.: na Węgrzech, w Czechach, na Słowenii, w Irlandii, w Chorwacji, w Grecji, Finlandii i we Włoszech - wskaźnik obrazuje możliwe i pożądane kierunki kształtowania powierzchni użytkowej mieszkań w Polsce,
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę dla województwa śląskiego w 2021 r.: 30,20, przy średniej krajowej - ogólnej 30,40, dla gminy 36,70 - wskaźnik dla gminy świadczy o kształtowaniu dobrych warunków do zamieszkania w ramach gminy co w przyszłości powinno być kontynuowane,
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Polsce jest niższa niż w innych krajach Unii Europejskiej, np. dla: Estonii (30,5), Hiszpanii (37,4), Portugalii 41,8 - wskaźnik obrazuje możliwe i pożądane kierunki kształtowania powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w Polsce,
- Polska znajduje się w grupie państw Unii Europejskiej o najwyższym odsetku ludności zajmującej przeludnione mieszkania - w 2020 r. blisko 45%, podczas gdy średnia dla wszystkich krajów unii europejskiej wynosiła ok. 17% - wskaźnik eksponuje konieczność prowadzenia działań na rzecz zmniejszania przeludnienia mieszkań w Polsce,
- zmiany średniej powierzchni mieszkań ukończonych przez deweloperów oraz inwestorów indywidualnych w Polsce w okresie od 2003 r. do 2020 r. wskazują na

zmniejszanie się średniej powierzchni użytkowej mieszkań - z 68,2 m² w 2003 r. na 52,6 m² w 2020 r. dla średniej powierzchni użytkowej mieszkań deweloperskich oraz z 115,8 m² w 2010 r. na 105,6 m² w 2020 r. dla średniej powierzchni użytkowej mieszkań inwestorów indywidualnych - wskaźnik obrazuje konieczność podejmowania działań zmierzających w kierunku zahamowania zmniejszania się średniej powierzchni użytkowej mieszkań w Polsce i poprawy tej sytuacji,

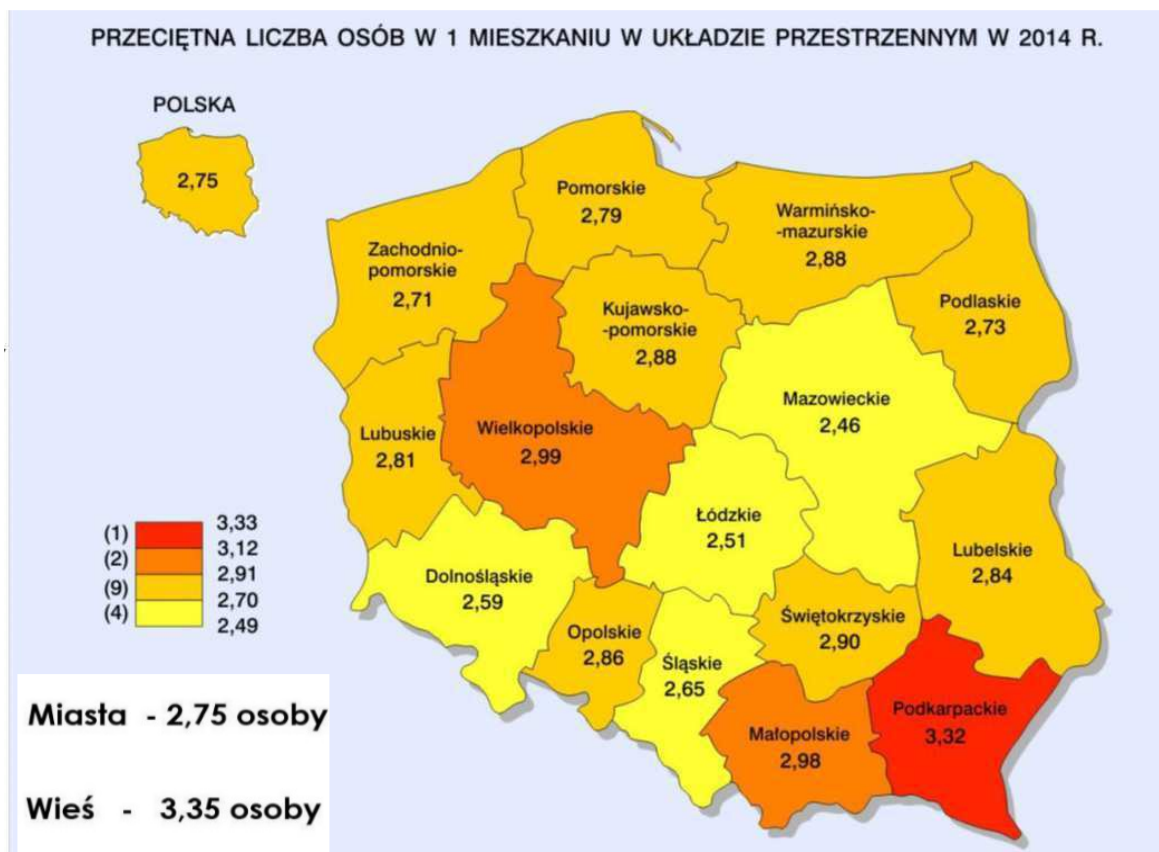
- ludność Polski według faktycznego stanu cywilnego w 2020 r. - przeważający udział żonatyh i zamężnych (60,1%) oraz duży udział kawalerów i panien (21,6%) - wskaźnik obrazuje rozłożenie potencjału odbiorców zabudowy mieszkaniowej i wskazuje możliwe kierunki kształtowania rozwoju zabudowy mieszkaniowej w Polsce - dla potrzeb rodzin z dziećmi oraz potrzeb gospodarstw jednoosobowych,
- mały udział gospodarstw domowych 1 osobowych w Polsce w stosunku do udziału w państwach Unii Europejskiej - dane z 2006 i 2020 r. - wskaźnik obrazuje możliwe kierunki kształtowania rozwoju zabudowy mieszkaniowej w Polsce.

Wykres nr 8: Przeciętna powierzchnia użytkowa w latach 2003-2021

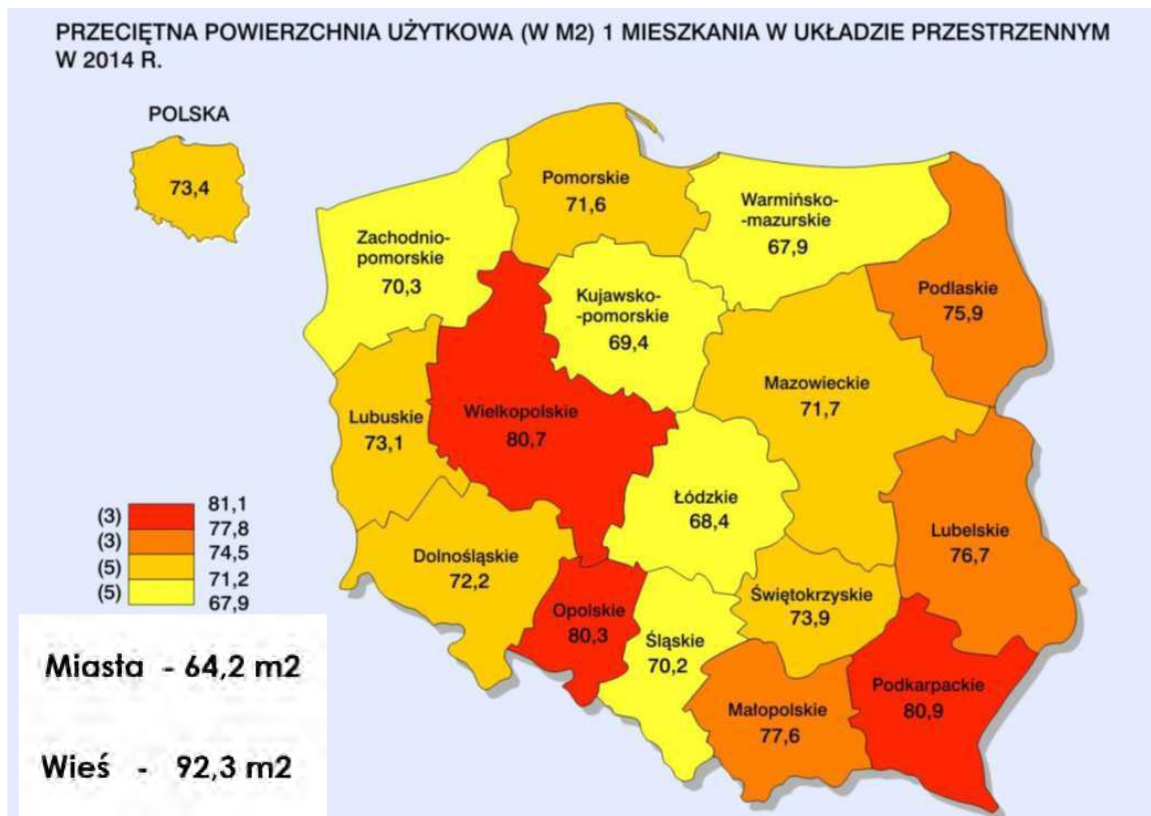

źródło: opracowanie polskawliczbach.pl na podstawie danych GUS (<https://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/>)

Przeciętna liczba osób w 1 mieszkaniu w układzie przestrzennym w Polsce.

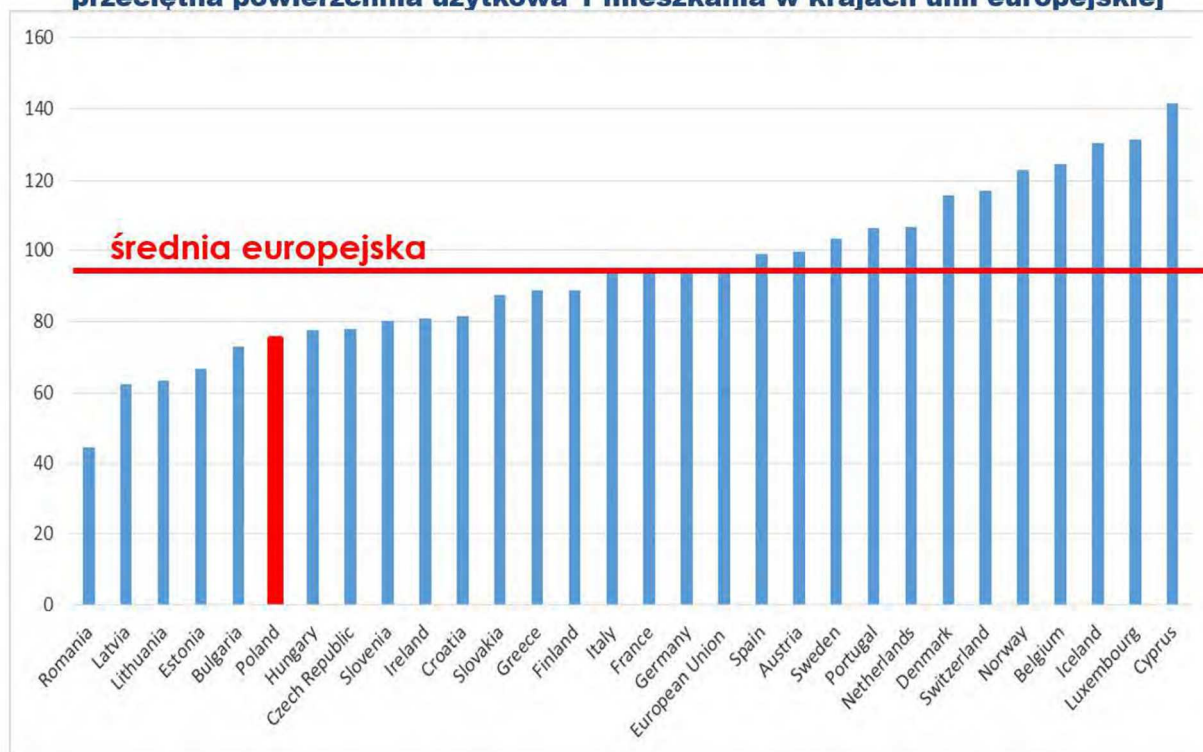

Przeciętna powierzchnia użytkowa (w m²) 1 mieszkania w układzie przestrzennym w Polsce.

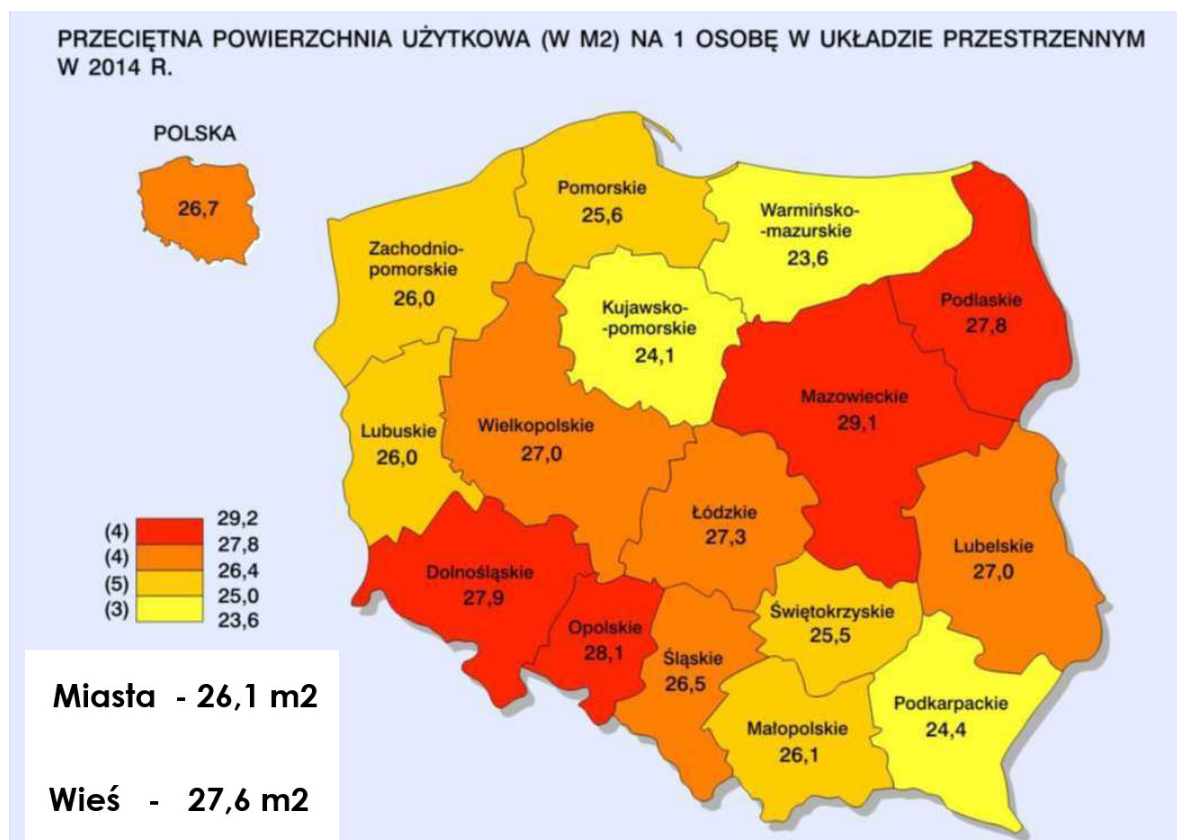

Przeciętna powierzchnia użytkowa (w m²) 1 mieszkania w krajach Unii Europejskiej.

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w krajach unii europejskiej

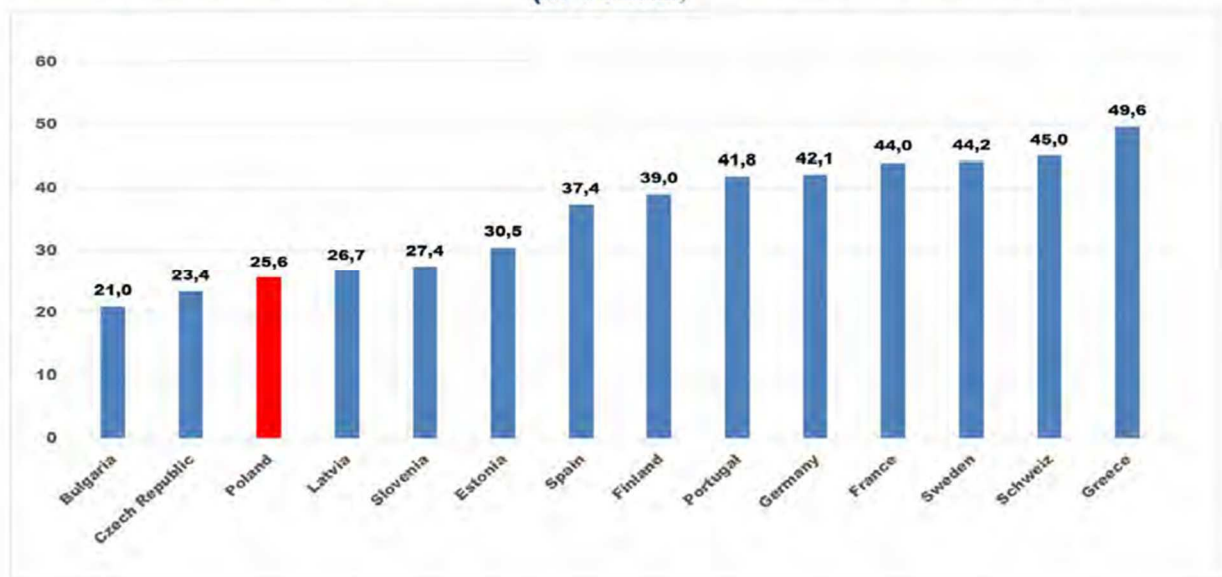

Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę w układzie przestrzennym w Polsce.

Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w wybranych krajach Unii Europejskiej.

Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w wybranych krajach europejskich w 2011r
(m² / osoba)

Przeludnienie mieszkań w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej.

Odsetek ludności ogółem zajmującej przeludnione mieszkania w krajach UE w 2013 roku.

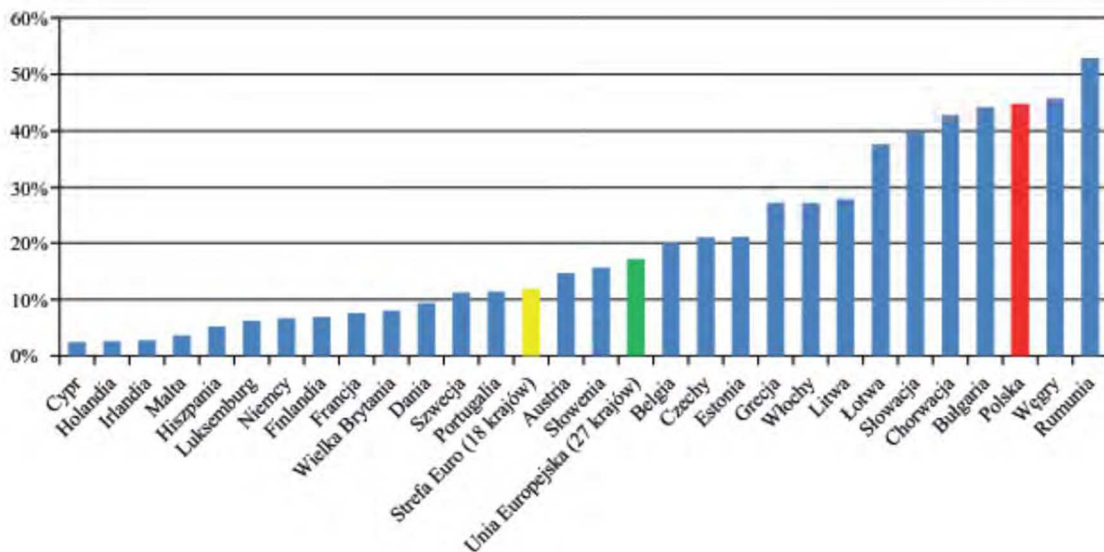

Tabela 31 Zmiany średniej powierzchni mieszkań ukończonych przez deweloperów oraz inwestorów indywidualnych w latach 2003 – 2014 w Polsce.

Zmiany średniej powierzchni mieszkań ukończonych przez deweloperów oraz inwestorów indywidualnych (2003 r. – 2014 r.)		
Rok	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań budowanych przez deweloperów (dotyczy budynków ukończonych w danym roku)	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w budynkach wznoszonych przez inwestorów indywidualnych (dotyczy budynków ukończonych w danym roku)
2003 r.	60,6 mkw.	139,8 mkw.
2004 r.	61,1 mkw.	143,6 mkw.
2005 r.	63,1 mkw.	145,4 mkw.
2006 r.	65,0 mkw.	145,6 mkw.
2007 r.	67,2 mkw.	144,5 mkw.
2008 r.	68,2 mkw.	144,1 mkw.
2009 r.	66,1 mkw.	145,8 mkw.
2010 r.	66,7 mkw.	147,8 mkw.
2011 r.	64,4 mkw.	145,1 mkw.
2012 r.	62,4 mkw.	140,8 mkw.
2013 r.	60,9 mkw.	141,5 mkw.
2014 r.	59,6 mkw.	139,6 mkw.

Tabela 32 Zmiany średniej powierzchni mieszkań w latach 2004 – 2018 w Polsce.

Zmiany średniej powierzchni mieszkań ukończonych w Polsce (2004 r. - 2018 r.)		
Rok ↓	Średnia powierzchnia mieszkań ukończonych przez wszystkich inwestorów	Średnia powierzchnia mieszkań ukończonych przez wszystkich inwestorów - zmiana względem poprzedniego roku
2004 r.	107,5 mkw.	-
2005 r.	105,3 mkw.	-2,0%
2006 r.	101,6 mkw.	-3,5%
2007 r.	105,6 mkw.	+3,9%
2008 r.	104,0 mkw.	-1,5%
2009 r.	99,6 mkw.	-4,2%
2010 r.	106,1 mkw.	+6,5%
2011 r.	107,1 mkw.	+0,9%
2012 r.	102,4 mkw.	-4,4%
2013 r.	104,6 mkw.	+2,1%
2014 r.	100,9 mkw.	-3,5%
2015 r.	99,8 mkw.	-1,1%
2016 r.	94,5 mkw.	-5,3%
2017 r.	92,7 mkw.	-1,9%
2018 r.	90,2 mkw.	-2,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS / RynekPierwotny.pl

3) Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej

W pierwszym etapie prac, maksymalne zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową należy określić w prognozowanej liczbie ludności. Natomiast wymagany ustawowo sposób wymiarowania zapotrzebowania zakłada konieczność przejścia na m² powierzchni użytkowej zabudowy. W związku z tym na podstawie analizy zmian w ostatnim piętnastoleciu prognozuje się dalszy wzrost ilości mieszkań oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w założonej piętnastoletniej perspektywie planistycznej.

Przyjmując, że średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w UE według danych Eurostat na rok 2021 wynosi ok. 40 m², przyjęto na perspektywę roku 2051 wzrost ok. 25 % (co daje ok. 8,3 % w każdej dekadzie) do 50 m² przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę

Tabela 33 Zasoby mieszkaniowe – stan istniejący 2021r. według inwentaryzacji urbanistycznej oraz agregacji danych BDOT.

Zasoby według ewidencji gruntów i budynków				
Typ budynku	Liczba budynków	Powierzchnia zabudowy (ewidencyjna) (m ²)	Powierzchnia użytkowa według kondygnacji (-30% potencjalna różnica ze względu na kształt ostatniej kondygnacji) (m ²)	Udział w powierzchni użytkowej
Budynki wielorodzinne	14	4876,15	10764 (15378,48)	1,53
Budynki jednorodzinne	4473	509312,63	689858 (985512,19)	98,47
Razem	4487	514188,8	700623 (1000890,70)	100,00

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT

Zasoby i wskaźniki dla zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej.

powierzchnia terenu MW – 2,22ha

powierzchnia terenu MN – 602,98ha

powierzchnia terenu MW + MN – 605,20 ha;

liczba mieszkańców MW + MN – 13 407 mieszkańców;

liczba budynków mieszkalnych – 4487;

liczba lokali mieszkalnych – 7135 mieszkań;

ogółem powierzchnia użytkowa mieszkań:

według szacunku z inwentaryzacji urbanistycznej oraz agregacji danych BDOT 700 623 m²;

według danych GUS pochodzących z Banku Danych Lokalnych (dostęp 2023r.) powierzchnia tak wynosi 490 610 m²

Ze względu na tożsamość źródła danych, w odniesieniu do pozostałych wskaźników w dalszych obliczeniach przyjęto oficjalne dane GUS.

Wskaźniki według danych GUS:

99,70 m² powierzchni użytkowej / 1 mieszkanie;

36,70 m² powierzchni użytkowej / 1 mieszkańca;

2,71 mieszkańca / 1 mieszkanie;

22,15 mieszkańca /ha;

Średni udział zabudowy jednorodzinnej w budynkach oddanych do użytkowania - 99%.

Średni udział powierzchni użytkowej zabudowy jednorodzinnej do powierzchni użytkowej wszystkich budynków oddanych do użytkowania – 99%

Zasoby mieszkaniowe - stan projektowany na perspektywę 2052r.

Wyliczenie potrzeb w zakresie powierzchni użytkowej i terenów pod mieszkalnictwo, w podziale na zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i zabudowę mieszkaniową jednorodziną.

Przyjęte założenia na 2052r.

Przyjęta liczba mieszkańców na 2052 r. – 13 824 mieszkańców.

Przyjęte standardy mieszkaniowe ogółem:

1 mieszkanie na 1 gospodarstwo domowe;

ogółem powierzchnia użytkowa mieszkań w 2021r.: 490 610 m²;

przyjęty liczbę mieszkańców na lokal : 1,5 mieszkańca / 1 mieszkanie;

liczba mieszkań na 1000 mieszkańców: 666,6 mieszkań / 1000 mieszkańców;

wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkań na 1 mieszkańca - 50,0 m²;

pokrycie potrzeb mieszkaniowych (na podstawie zmiany trendu mieszkaniowego według realizacji z lat 2010-2021):

w zabudowie wielorodzinnej – 2% powierzchni użytkowej, przy obecnej na poziomie 1,5%

w zabudowie jednorodzinnej – 98% powierzchni użytkowej, przy obecnej na poziomie 98,47%

OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW UŻYTYCH W OBLICZENIACH:

M - mieszkania

p.uż. – powierzchnia użytkowa

mk – mieszkaniec/mieszkańcy gminy

Pc – powierzchnia całkowita

Pt – powierzchnia terenu

Lm – liczba mieszkań

Lmk – liczba mieszkańców

Gzal – gęstość zaludnienia

Obliczenie powierzchni użytkowej pod mieszkalnictwo na 2052 r. według nowych potrzeb

Obliczenie łącznej powierzchni użytkowej mieszkań na 2052r. przy wskaźniku 46m² powierzchni użytkowej / mieszkańca.

$$p.u\dot{z}. = 13\ 824\ mk \times 50\ m^2\ p.u\dot{z}./mk = 691\ 200\ m^2.$$

Obliczenie liczby mieszkańców mogącej pomieścić się w istniejących zasobach mieszkaniowych przy wskaźnikach, założonych na 2052 r. Łączna powierzchnia użytkowa (stan na 2021r.) podzielona przez przyjęty na 2052 r. wskaźnik 46 m² powierzchni użytkowej na mieszkańca.

$$Lmk1 = 490\ 610\ m^2\ p.u\dot{z}. : 50\ m^2\ p.u\dot{z}. / mk = 9\ 812\ mk$$

Obliczenie liczby mieszkańców, dla których należy wybudować mieszkania, liczby mieszkań i ich łącznej powierzchni użytkowej - od prognozowanej na 2052 r. liczby mieszkańców odejmujemy liczbę mieszkańców wyliczoną powyżej i mnożymy przez wskaźnik 50 m² powierzchni użytkowej / mieszkanie.

ogółem liczba mieszkańców, dla których należy wybudować mieszkania:

$$Lmk2 = 13\ 824\ mk - 9\ 812\ mk = 4\ 012\ mk,$$

ogółem liczba mieszkań do wybudowania przy wskaźniku 1,5 mk / M:

$$L = 4\ 012\ mk : 1,5\ mk/M = 2\ 674\ M$$

ogółem łączna powierzchnia użytkowa mieszkań do wybudowania na rok 2052:

$$p.u\dot{z}.\ max = 2\ 674\ mk \times 50\ m^2\ p.u\dot{z}./mk = 133\ 700\ m^2, z\ tego:$$

$$w\ zabudowie\ wielorodzinnej\ (2\%)\ p.u\dot{z}.\ MW = 133\ 700m^2 \times 0,02 = 2\ 674\ m^2$$

$$w\ zabudowie\ jednorodzinnej\ (98\%)\ p.u\dot{z}.\ MN = 133\ 700 \times 0,02m^2 \times 0,98 = 131\ 026\ m^2$$

Na podstawie art. 10 ust. 7 ustawy o planowaniu zagospodarowaniu przestrzennym zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej zwiększa się o 30%, stąd do studium przyjęto łączną powierzchnię użytkową mieszkań do wybudowania na rok 2052:

$$p.u\dot{z}. = 131\ 026\ m^2 \times 1,30 = 170\ 334\ m^2$$

z tego, na podstawie planowanej struktury mieszkaniowej przyjmuje się:

w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej (30%) p.u\dot{z}.:

$$MW = 170\ 334\ m^2 \times 0,30 = 51\ 100\ m^2$$

w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej (70%) p.u\dot{z}.:

$$MN = 170\ 334\ m^2 \times 0,70 = 119\ 234\ m^2$$

Obliczenie łącznej powierzchni użytkowej wszystkich zasobów mieszkaniowych w perspektywie 2052r.

Obliczenie łącznej powierzchni użytkowej wszystkich zasobów mieszkaniowych w perspektywie 2052 r. (stanu istniejącego i projektowanego):

łączna (istniejąca i projektowana) powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej

- bez 30% rezerwy:

$$p.u\dot{z}. = 490\ 610\ m^2 + 133\ 700\ m^2 = 624\ 310\ m^2$$

łączna powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej - z 30% rezerwą:

$$p.u\dot{z}. = 490\ 610\ m^2 + 170\ 334\ m^2 = 660\ 944\ m^2, z\ tego:$$

w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej

$$p.u\dot{z}. MW = 624\,310\text{ m}^2 * 0,02 = 12\,486\text{ m}^2$$

w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej

$$p.u\dot{z}. MN = 624\,310\text{ m}^2 * 0,98 = 611\,824\text{ m}^2$$

Obliczenie powierzchni terenów potrzebnych pod nową zabudowę mieszkaniową.

Zabudowa wielorodzinna MW:

Założenia:

zabudowa wielorodzinna - 2% p.uż. nowej zabudowy;

średnia ważona liczba kondygnacji – 3.0 kondygnacji;

intensywność zabudowy $I = (Pc/Pt) = 1,00$;

do obliczeń przyjmuje się założenie, że $p.u\dot{z}. = 0,7 Pc$, a wyliczona powierzchnia terenu Pt jest powierzchnią netto i stanowi 75% (wskaźnik $\times 0,75$) powierzchni terenu brutto określonej w studium.

Obliczenie powierzchni całkowitej nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:

$$p.u\dot{z}. = 0,7 \times Pc \text{ stąd } Pc = p.u\dot{z}. : 0,7 = 3\,407\text{ m}^2 : 0,7 = 4\,867\text{ m}^2$$

Obliczenie powierzchni terenów dla nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:

$$Pt = Pc : I = 4\,867\text{ m}^2 : 1,0 = 4\,867\text{ m}^2 = \text{ok. } 0,5\text{ ha}$$

Przyjmuje się, że wyliczona powierzchnia odnosi się do działek zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, a więc terenu mieszkalnictwa netto. Z uwagi na skalę i stopień agregacji ustaleń studium, wyznaczone w nim obszary zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej należy traktować jako tereny brutto (łącznie z zielenią towarzyszącą (skwery, ale nie parki) publiczną, drogami, parkingami, usługami podstawowymi itp.). Stąd powierzchnia terenu brutto:

$$Pt_{MW} = Pt : 0,75 = 0,5\text{ ha} : 0,75 = \text{ok. } 0,7\text{ ha}$$

Zabudowa jednorodzinna MN:

Założenia:

zabudowa jednorodzinna - 98% p.uż. nowej zabudowy;

intensywność zabudowy $I = (Pc/Pt) = 0,15$ (przyjęto na podstawie analizy stanu istniejącego średnia wielkość działek 800 m², średnia powierzchnia zabudowy 30%, średnia wysokość zabudowy 1,5 kondygnacji, średnia powierzchnia jednego budynku mieszkalnego według GUS 99,7 m²);

do obliczeń przyjmuje się założenie, że $p.u\dot{z}. = 0,7 Pc$, a wyliczona powierzchnia terenu Pt jest powierzchnią netto i stanowi 75% (wskaźnik $\times 0,75$) pow. terenu brutto, określonej w studium.

Obliczenie powierzchni całkowitej nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:

$$p.u\dot{z}. = 0,7 \times Pc \text{ stąd } Pc = p.u\dot{z}. : 0,7 = 166\,927\text{ m}^2 : 0,7 = 238\,467\text{ m}^2$$

Obliczenie powierzchni terenów dla nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:

$$Pt = Pc : I = 238\,467\text{ m}^2 : 0,15 = 1\,589\,780\text{ m}^2 = 158,97\text{ ha}$$

Przyjmuje się, że wyliczona powierzchnia odnosi się do działek zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, a więc terenu mieszkalnictwa netto. Z uwagi na skalę i stopień agregacji ustaleń studium, wyznaczone w nim obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej należy traktować jako tereny brutto (łącznie z zielenią towarzyszącą (skwery, ale nie parki) publiczną, drogami, parkingami, itp.). Stąd powierzchnia terenu brutto:

$$Pt_{MN} = Pt : 0,75 = 158,97\text{ ha} : 0,75 = 212\text{ ha}$$

Powierzchnia terenów pod nową zabudowę mieszkaniową na 2052 rok ogółem:

$$PtM = PtMW + PtMN = 0,7 \text{ ha} + 212,0 \text{ ha} = \mathbf{212,7 \text{ ha}}$$

4) Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową usług, w tym usług społecznych

Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową usług administracji publicznej

Wilkowice są siedzibą administracji samorządowej na poziomie gminnym z Urzędem Gminy, jako jej siedzibą. Nie znajdują się tutaj inne organy ani instytucje administracji publicznej i samorządowej, realizujące swoje zadania.

Określenie potrzeb na perspektywę.

Z uwagi na przewidywany nieznaczny wzrost liczby ludności w gminie Wilkowice, w okresie perspektywicznym nie przewiduje się rozbudowy lub budowy nowych jednostek administracji publicznej, chyba, że potrzeba taka wynikać będzie ze zmian obowiązujących przepisów prawa. Wówczas należy ująć je w studium, po określeniu rodzaju i wielkości potrzeb.

Analiza potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej i innych usług podstawowych

Infrastruktura społeczna stanowi istotną część usług publicznych, określających komfort życia mieszkańców poprzez dostęp do usług podstawowych w miejscu zamieszkania, poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość wypoczynku i rekreacji. Programowanie potrzeb w tym zakresie zależne jest od prognozowanej liczby ludności oraz przyjętych wskaźników perspektywicznych dla poszczególnych rodzajów usług. Na infrastrukturę społeczną składają się usługi:

- edukacji i wychowania, w tym: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe,
- ochrony zdrowia i opieki społecznej, jak: szpitale, przychodnie, praktyki lekarskie, apteki, placówki pomocy społecznej i placówki socjalizacyjne,
- kultury fizycznej, sportu i rekreacji, w tym: tereny sportowe, zieleń rekreacyjna,
- kultury i sztuki,
- administracja i bezpieczeństwo publiczne.

Uzupełnieniem są usługi podstawowe z zakresu handlu, gastronomii oraz obiekty obsługi ludności, w tym m.in. punkty usług rzemieślniczych.

Uwarunkowania demograficzne.

Zgodnie z analizą demograficzną na rok 2052 przyjęto liczbę 13 824 mieszkańców gminy.

Dla określenia potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej przyjmuje się założenie, że większość tych usług powinna być związana przestrzennie z lokalizacją planowanej nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zapewniając mieszkańcom łatwy dostęp do usług. Z przyjętych bilansów nowej zabudowy mieszkaniowej powinny być wyłączone te zasoby, których realizacja odbywać się będzie w ramach rezerw, istniejących w pełni ukształtowanych strukturach urbanistycznych.

Należy przy tym zauważyć, że w okresie perspektywicznym (2052r.) przewiduje się ogólne utrzymanie liczby ludności gminy. Dodatkowo planowane „rozgęszczenie” zabudowy w istniejących zasobach mieszkaniowych, poprzez przyjęcie większych wskaźników powierzchniowych na mieszkańca, spowoduje zmniejszenie liczby mieszkańców istniejących obszarów, korzystających z istniejącej tam infrastruktury społecznej. Spowoduje to poprawienie wskaźników obsługi tych mieszkańców, ale może też wpłynąć na konieczność likwidacji (zmiany funkcji) niektórych obiektów tej infrastruktury.

1. Określenie potrzeb z zakresu infrastruktury społecznej na perspektywę 2052 r.

Edukacja i wychowanie.

Dla określenia potrzeb w zakresie edukacji i wychowania na perspektywę przyjmuje się niżej podane wskaźniki.

Tabela 34 Wskaźniki i standardy urbanistyczne dla infrastruktury społecznej w zakresie usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych na perspektywę 2052r. r.*)

Lp.	Rodzaj usług /wskaźnika	Żłobki	Przedszkola	Szkoły podstawowe
1.	% liczby mieszkańców korzystających z usług	0,3%	3%	9%
2.	Zalecana chłonność placówki	60 dzieci	120 dzieci	500-700 uczniów
3.	Powierzchnia działki	0,3 ha	0,4 ha	1,5 – 2,0 ha
4.	Liczba mieszkańców / 1 obiekt	20 000	4 000 – 5 000	10 000
5.	Powierzchnia terenu/1 mieszkańca	0,15 m ² /mk	0,9 m ² /mk	1,8 m ² /mk
6.	Zalecany max promień dojazdu pieszego	1000 m	500 m	500 – 800 m

*) na podstawie „Standardy urbanistyczne dla terenów mieszkaniowych – wybrane zagadnienia” Grażyna Dąbrowska – Milewska, 2010.

Tabela 35 Dla placówek oświatowych przyjmuje się wielkości:

Lp.	Rodzaj placówki	Liczba dzieci /uczniów na oddział /klasę	Dodatkowe warunki
1.	żłobki	20	1 dziecko/ 1 miejsce
2.	przedszkola	20-25	1 dziecko/ 1 miejsce
3.	szkoły podstawowe	20-25	1 zmiana
5.	szkoły ponadpodstawowe	25/30	1 zmiana

*) na podstawie „Standardy urbanistyczne dla terenów mieszkaniowych – wybrane zagadnienia” Grażyna Dąbrowska – Milewska, 2010.

Dla założonego przyrostu liczby 490 mieszkańców na rok 2052r., w oparciu o przyjęte wskaźniki, wyliczono zapotrzebowanie powierzchni użytkowej oraz powierzchni terenów dla obiektów z zakresu edukacji i wychowania, podane w poniższej tabeli.

Tabela 36 Zapotrzebowanie w zakresie edukacji i wychowania dla mieszkańców nowej zabudowy

Lp.	Rodzaj usług	Przyjęty wskaźn. do liczby ludności (%)	Liczba miejsc /dzieci	Liczba dzieci na oddział	Liczba oddziałów /klas	Wskaźn. m ² pow. użyt. na 1 dziecko	Zapotrzebowanie ogółem	
							pow. użytkowa zab. (m ²)	pow. terenu (ha)
1.	Żłobki	0,3	2	20	0	10	0	0

2.	Przedszkola	3,0	15	20-25	1	10	150	0,01
3.	Szkoły podstawowe	6,0	30	20-25	1	8	240	0,25
Razem							390	0,26

źródło: opracowanie własne

Zapotrzebowanie na nowe obiekty w zakresie edukacji i wychowania dla mieszkańców mogą zostać zapewnione przez istniejące obiekty.

2. Placówki szkolnictwa ponadpodstawowego.

W zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego Wilkowice nie posiadają obiektów. Potrzeby w tym zakresie są zaspokajane przez ofertę miasta powiatowego bezpośrednio graniczącego z gminą Wilkowice, tj. Bielsko-Białą.

3. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.

Izochrona dojścia do placówek podstawowej służby zdrowia nie powinna przekraczać odległości 1000-1500m.

Tabela 37 Zalecane perspektywiczne wskaźniki zatrudnienia placówek podstawowej opieki zdrowotnej.

Lp.	Zatrudniony:	Liczba osób objętych opieką zdrowotną
1.	lekarz rodzinny lub lekarz POZ	2500 – 3000 mieszkańców
2.	lekarz pediatra w POZ	1200 1500 mieszkańców
3.	lekarz ginekolog	10000 kobiet (15-49 lat)
4.	pielęgniarka środowiskowa - rodzinna	2500 – 3000 mieszkańców
5.	położna środowiskowa - rodzinna	6000 kobiet (15 – 49 lat)
6.	pielęgniarka środowiskowa w placówkach nauczania i wychowania	600 – 800 uczniów

*) na podstawie „Standardy urbanistyczne dla terenów mieszkaniowych – wybrane zagadnienia” Grażyna Dąbrowska – Milewska, 2010.

Wobec w miarę stabilnej liczby ludności w okresie perspektywnym, obecna ilość placówek ochrony zdrowia i opieki społecznej wydaje się wystarczająca. Niemniej jednak, z uwagi na nowe obszary lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, tereny te powinny być również wyposażone w usługi podstawowe z zakresu ochrony zdrowia i opieki społecznej, w zasięgu uzasadnionej izochrony dojścia pieszego.

4. Kultura fizyczna, sport i rekreacja.

W stanie istniejącym zgodnie z rejestrem gruntów, tereny rekreacji i wypoczynku zajmują w Wilkowicach 14,80 ha, co daje wskaźnik 11,01 m² na mieszkańca.

Tabela 38 Zalecane wskaźniki programowo-powierzchniowe dla terenów zieleni i rekreacji przydomowej oraz ogólnodostępnych kompleksów zieleni, wypoczynku i sportu.

Rodzaj terenów	Program	Minimalna powierzchnia	Wskaźnik powierzchniowy minimalny	Max promień dościa (m)
Tereny przydomowe, na terenie działki budowlanej (netto)	plac zabaw dla dzieci do lat 6	250 m ²	5 m ² /mk	50
	plac zabaw dla dzieci starszych (powyżej 50 mieszkań)	250 m ²		100
Podstawowe ogólnodostępne tereny wypoczynku i sportu	ogród osiedlowy	2 ha	4,0 m ² /mk	500
	boiska sportowe do gier zespołowych		1,5 m ² /mk	
Ponadpodstawowe tereny wypoczynku i sportu	park	2 ha	4,0 m ² /mk	1000
	zespół boisk 1000 m kryte pływalnie hala sportowa	2 ha	2,5 m ² /mk	

*) na podstawie „Standardy urbanistyczne dla terenów mieszkaniowych – wybrane zagadnienia” Grażyna Dąbrowska – Milewska, 2010.

Uzupełnieniem mogą być perspektywiczne wskaźniki sportowo-rekreacyjnych obiektów kubaturowych, określające poziom zabezpieczenia potrzeb w tym zakresie:

- stadiony – 1 obiekt/60000–70000 mieszkańców;
- boiska sportowe – 1 obiekt/1500–2000 mieszkańców;
- pływalnie kryte – 1 obiekt/35000–40000 mieszkańców;
- korty tenisowe – 1 obiekt/25000–30000 mieszkańców;
- hale sportowe – 1 obiekt/45000–50000 mieszkańców;
- sale ćwiczeń – 1 obiekt/3000 mieszkańców.

Przyjmuje się założenie, że na terenach zieleni i rekreacji osiedlowej (przydomowej) nie przewiduje się trwałej zabudowy kubaturowej, a na ogólnodostępnych terenach zieleni, wypoczynku i sportu jedynie niewielkie obiekty zaplecza. Dlatego też zapotrzebowanie w tym zakresie ogranicza się do określenia potrzebnej powierzchni terenów.

Tabela 39 Zapotrzebowanie terenów rekreacji i sportu

Rodzaj terenu	Funkcja terenu	Wskaźnik powierzchniowy minimalny
Tereny przydomowe, na terenie działki budowlanej (netto)	plac zabaw dla dzieci	5 m ² /mk
Podstawowe ogólnodostępne tereny	ogród osiedlowy	4,0 m ² /mk

wypoczynku i sportu	boiska sportowe do gier zespołowych	1,5 m ² /mk
Ponadpodstawowe tereny wypoczynku i sportu	park	4,0 m ² /mk
	zespół boisk	2,5 m ² /mk

źródło: opracowanie własne

Dla nowej zabudowy mieszkaniowej (490 mieszkańców) w celu programowania zapotrzebowania terenów zieleni, sportu i rekreacji przyjmuje się na perspektywę zapotrzebowanie na poziomie 1,0 ha według wskaźników przedstawionych w powyższych tabelach.

5. Kultura i sztuka.

W obszarach planowanej na perspektywę nowej zabudowy mieszkaniowej nie ma konieczności lokalizacji nowych obiektów.

6. Pozostałe rodzaje usług podstawowych.

Każda nowo tworzona lub rozwijana struktura urbanistyczna winna być wyposażona w szereg usług podstawowych, gwarantujących mieszkańcom zapewnienie właściwego standardu oraz bezpieczeństwa zamieszkiwania. Zapotrzebowanie na ww. usługi dla 490 mieszkańców zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 40 Zapotrzebowanie na osiedlowe usługi podstawowe.

Lp.	Rodzaj usług	Wskaźnik Pc zabudowy na 1 mieszkańca*	Powierzchnia całkowita zabudowy [m ²]	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m ²]
1.	Handel	0,3 – 1,0	490	368
2.	Gastronomia.	0,1 – 0,2	98	74
3.	Usługi rzemiosła i podobne	0,15 – 0,4	196	147
4.	Administracja i biura	0,03 – 0,05	25	18
5.	Oddział poczty i banku	0,05 – 0,15	74	55
6.	Posterunek policji	0,02 – 0,03	15	11
	Razem		898	673

*) wg wytycznych opracowanych przez Wydz. Architektury Politechniki Gdańskiej

Wielkość powierzchni użytkowej w poszczególnych częściach gminy z nową zabudową należy dostosować do rzeczywistych potrzeb.

7. Usługi komercyjne, ponadpodstawowe.

Jest to grupa działalności gospodarczych o dominującej funkcji usług dla firm i dla ludności, nie obejmująca wydzielonych grup usług, tj. usług publicznych oraz usług handlu wielkopowierzchniowego (WOH) o pow. sprzedaży przekraczających 2000m². Usługi komercyjne skupione są przede wszystkim w obszarze śródmiejskim. Mniejsze zespoły usług komercyjnych towarzyszą strefom zabudowy mieszkaniowej i rozlokowane są w ich otoczeniu.

Według stanu na 2021 rok powierzchnia zagospodarowanych terenów usług komercyjnych wynosi ogółem

8,33 ha a powierzchnia użytkowa zabudowy usługowej 77 516 m². Daje to odpowiednio wskaźniki 9 305 m² pow.uż/ha i 5,81 m² pow. uż/mieszkańca. Rozwój sfery usług stanowić będzie ważny czynnik rozwoju ogólnego potencjału gospodarczego gminy i podażą będzie za wzrostem stopnia zamożności społeczeństwa i wzrostem oczekiwań w stosunku do rodzaju i wielkości świadczonych usług.

Dlatego też, na okres perspektywiczny zakłada się zwiększenie wskaźnika pow. użytkowej zabudowy usługowej do 8,0 m² pow. użytk./mieszkańca.

W zależności od rodzaju działalności gospodarczej, wskaźniki powierzchni użytkowej zabudowy w stosunku do powierzchni terenu mogą być bardzo zróżnicowane. Dlatego też dla terenów usług komercyjnych przyjmuje się wskaźniki w przedziale od 3000 do 10000 m² pow. użytk. zabudowy/ha terenu, z dopuszczalnością wskaźników granicznych, wykraczających poza przyjęte wartości. Dla potrzeb obliczeniowych przyjęto wskaźnik 6000 m² pow. użytk. zabudowy/ha terenu.

Dla docelowej liczby mieszkańców 13 824 mk pow. użytkowa zabudowy usług komercyjnych przy wskaźniku 8,0 m² pow. użytk./mieszkańca wynosić będzie:

$$P_u = 13\,824 \text{ mk} \times 8,0 \text{ m}^2 \text{ p.uż/mk} = 110\,592 \text{ m}^2$$

Wielkość niezbędnych rezerw terenowych przy wskaźniku 6000m² p.uż/ha terenu:

$$P_{tu} = (110\,592 \text{ m}^2 - 77\,516 \text{ m}^2) : 6000 \text{ m}^2 \text{ p. uż./ha} = 5,51 \text{ ha.}$$

Na podstawie art. 10 ust. 7 ustawy o pizp wielkość zapotrzebowania na nowe tereny pod usługi komercyjne zwiększa się o 30%, stąd docelowo łączne rezerwy terenów wyniosą:

$$P_t = 5,51 \text{ ha} \times 1,3 = 7,16 \text{ ha}$$

5) Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową terenów aktywności gospodarczej

Tereny produkcyjno-składowo-magazynowe zlokalizowane są głównie w rejonie południowym gminy w pasie trasy S1.

Według stanu na koniec 2021 r. powierzchnia zagospodarowanych terenów przemysłowo-składowych wynosi 32,41 ha, a łączna powierzchnia użytkowa zabudowy – 194 260 m², co daje wskaźnik 5993 m² p.uż./ha terenu.

Przy liczbie pracujących na koniec 2021 r. na 1000 mieszkańców 221 (ogółem 2950 os) oraz proporcji pracujących w przemyśle 65 % co daje to wskaźnik 92,95 m²/na 1 pracującego. Zakładając, że z uwagi na automatyzację procesów produkcyjnych oraz zjawiska demograficzne, poziom pracujących na 1000 mieszkańców będzie zawierał się w przedziale od 200 do 230 na 1000 mieszkańców, to przy utrzymaniu powierzchni użytkowej otrzymamy wskaźnik 93,00 m²/na 1 pracującego.

Programowanie zapotrzebowania na tereny przemysłowo-składowe nie musi zachowywać proporcji w stosunku do perspektywicznej liczby ludności gminy. Obecnie rynek pracy zdominowany jest przez przemysł, w którym trudno wyróżnić dominującą branżę. Daje to dobrą i pewną stabilizację dzisiejszego rynku pracy i będzie miało na niego wpływ jeszcze przez ok. 20-30 lat.

Najważniejszą wydaje się dywersyfikacja i rozbudowa potencjału gospodarczego gminy poprzez tworzenie nowych zakładów, wykorzystujących nowoczesne technologie, pozwalające młodym, wykształconym ludziom na znalezienie zatrudnienia i spełnianie swoich zawodowych ambicji.

Zadania gminy dotyczą przede wszystkim tworzenia warunków do działalności gospodarczej, wspierania podmiotów przez odpowiednią politykę i promocję gminy. Ważnym elementem wsparcia będą również działania związane z planowaniem przestrzennym i rozwojem infrastruktury technicznej na terenach wykorzystywanych i możliwych do wykorzystania do celów gospodarczych.

Cele strategiczne w sferze gospodarczej powinny wpływać na decyzje podejmowane przez wszystkie podmioty działające w gminie oraz przyszłych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych. Wysoki stopień rozwoju gospodarczego gminy w harmonii ze środowiskiem można osiągnąć przez:

- zwiększenie dostępności przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- zwiększenie aktywności inwestorów w gminie;
- podniesienie atrakcyjności warunków prowadzenia działalności dla małych i średnich przedsiębiorstw;
- rozwiniętą infrastrukturę usługową na terenie gminy.

Wobec powyższych uwarunkowań celem zmiany studium w sferze gospodarczej jest zaplanowanie odpowiednio dużych rezerw terenów przemysłowo-składowych, usytuowanych w różnych częściach gminy, dających potencjalnym inwestorom możliwości wyboru lokalizacji, stosownie do potrzeb. Do bilansu przyjęto więc rezerwy terenów, zdefiniowane pod ten cel w planach miejscowych.

W zależności od planowanego rodzaju działalności gospodarczej i związanego z tym sposobu zagospodarowania terenu, wskaźniki powierzchni użytkowej zabudowy w stosunku do powierzchni terenu, mogą być bardzo zróżnicowane. Dlatego też dla terenów przemysłowo-składowych przyjmuje się zoptymalizowane wskaźniki w przedziale od 1000 do 5000 m² pow. użytk. zabudowy/ha terenu, z dopuszczalnością wskaźników granicznych, wykraczających poza przyjęte wartości.

Dla potrzeb dalszych prac obliczeniowych przyjęto wskaźnik 3000 m² pow. użytk. zabudowy/ha terenu. Oznacza to, że dzisiejsze powierzchnie obszarów produkcyjnych powinny być „rozgęszczane” w celu bardziej optymalnego rozplanowania zabudowy.

Oznacza to, że przy założeniu, że powierzchnia użytkowa zagospodarowanych terenów przemysłowo-składowych do roku 2052 pozostanie na porównywalnym poziomie, wymagana powierzchnia zabudowy wyniesie 194 260 m² / 3000 m² co daje 64,75 ha terenu. Zapotrzebowanie na nowe tereny produkcyjno-usługowe wynosi co najmniej 32,34 ha.

43. SZACOWANA CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Na potrzeby sporządzenia bilansu należało wyznaczyć obszar o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. W tym celu wykorzystano metodologię zaproponowaną w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych opartą o przedstawione tam definicje zwartej zabudowy – „rozumie się przez to zgrupowanie nie mniej niż 5 budynków, za wyjątkiem budynków o funkcji wyłącznie gospodarczej, pomiędzy którymi największa odległość sąsiadujących ze sobą budynków nie przekracza 100 m” oraz „obszaru zwartej zabudowy - rozumie się przez to obszar wyznaczony przez obwiednię prowadzoną w odległości 50 m od zewnętrznych krawędzi skrajnych budynków tworzących zwartą zabudowę lub po zewnętrznych granicach działek, na których położone są te budynki, jeśli ich odległość od tych granic jest mniejsza niż 50 m” oraz uzupełniono ją o dane dotyczące uzbrojenia terenu w układ komunikacyjny, sieć wodociągową oraz sieć elektroenergetyczną – jako niezbędne do inwestowania w obszarze gminy (odstąpiono od sieci kanalizacyjnej, gdyż zgodnie z planem aglomeracji część terenów w zwartej zabudowie na obszarze Gminy Wilkowice nie będzie objęta zbiorczym systemem odprowadzania ścieków). Uzyskany obraz przestrzenny został wskazany na schemacie nr 7.

Powierzchnia obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej została oszacowana na 1069,63 ha, obejmuje ona zarówno układ drogowy, działki zieleni miejskiej, wody powierzchniowe, tereny infrastruktury technicznej, tereny sportowo-rekreacyjne, jak również działki budowlane niezabudowane oraz zabudowane obiektami budowlanymi o funkcjach mieszkaniowych jednorodzinnych i wielorodzinnych, przemysłowych i usługowych.

Tabela 41 Zestawienie powierzchni w podziale na funkcje w obszarze o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

funkcja	powierzchnia terenu (m ²)
cmentarz	27 656,85
kolej	22 615,78
komunikacja	265 624,98
komunikacja, place	47 266,89
las	294 962,37
składowisko odpadów	4 557,98
tereny rolne	668 575,88
uprawy ogrodnicze, sady, szkółki	104 416,37
wody powierzchniowe – płynące	17 658,74
wody powierzchniowe - stojące	4 426,70
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	5 843 768,41
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	22 055,54
zabudowa produkcyjna	274 406,67
zabudowa usług publicznych	118 441,70
zabudowa usług turystycznych	72 601,28
zabudowa usług	71 294,20
zieleń naturalna	2 835 982,86
Razem:	10 696 313,29

źródło: opracowanie własne

Tym samym kolejnym krokiem, jest oszacowanie powierzchni terenów, które w ramach istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej mogą być zabudowane na podstawowe funkcje mieszkaniowe, przemysłowe i usługowe. W tym celu z obszaru zurbanizowanego wyłączono działki drogowe, wodne, zieleni urządzonej, usług sportu i rekreacji, infrastruktury technicznej oraz działki zabudowane. Następnie dokonano oceny uzyskanych obszarów pod kątem ustawowej definicji działki budowlanej tj. nieruchomości gruntowej lub działki gruntu, której wielkość, cechy geometryczne, dostęp do drogi publicznej oraz wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej spełniają wymogi realizacji obiektów budowlanych. Uzyskany obraz przestrzenny został wskazany na schemacie nr 8.

Powierzchnia obszaru potencjalnie możliwego do zabudowy w ramach obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej została oszacowana na 138,00 ha. Do oszacowania rozkładu wskazanej powierzchni na poszczególne funkcje zastosowano metodę kontynuacji zabudowy, która wprost wynika z warunków określonych w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Uzyskany obraz przestrzenny został wskazany na schemacie nr 9.

Tabela 42 Zestawienie powierzchni obszarów potencjalnie możliwych do zabudowy w ramach obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na funkcje podstawowe

funkcja	powierzchnia terenu brutto (ha)	powierzchni terenu netto (ha) – 0,75 brutto
jednorodzinna	944955,1	708716,3
produkcyjna	69557,02	52167,77
usługi	375324,1	281493,1
	1389836	1042377

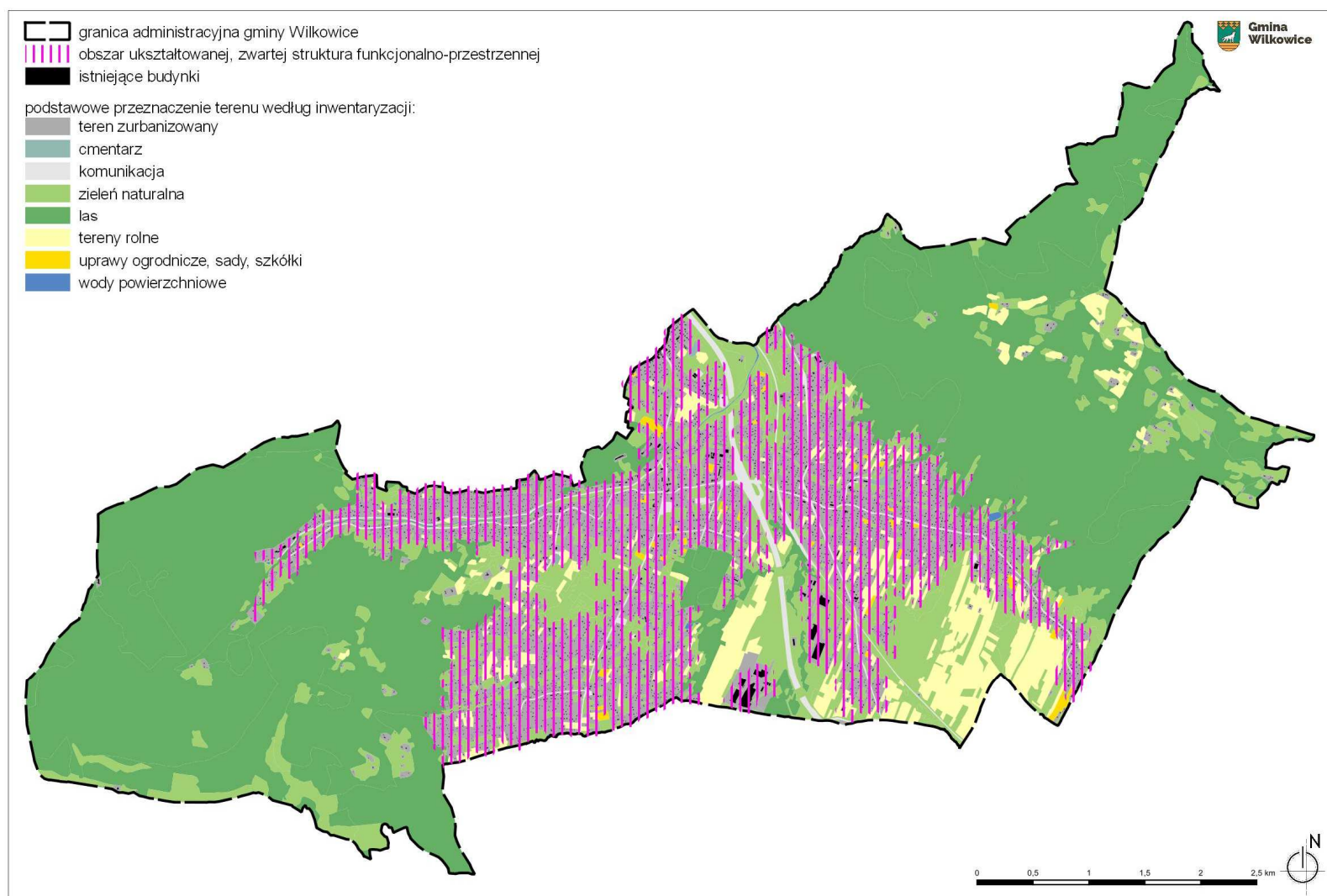
źródło: opracowanie własne

Tabela 43 Przełożenie powierzchni obszarów potencjalnie możliwych do zabudowy w ramach obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej na powierzchnię użytkową

funkcja	suma powierzchni terenu netto (m ²) – 0,75 brutto	suma powierzchni użytkowej według zasad przyjętych w części obliczeń chłonnościowych $P_{uz} = (P_c / 0,8)$ $P_c = P_t * I$ (I dla MN = 0,07, P = 0,15, U = 0,15) $P_t = P_n / 0,75$
jednorodzinna	708716	$(708716 * 0,07) / 0,8 = 62012$
produkcyjna	52167	$(52167 * 0,15) / 0,8 = 9781$
usługi	281493	$(281493 * 0,15) / 0,8 = 52779$

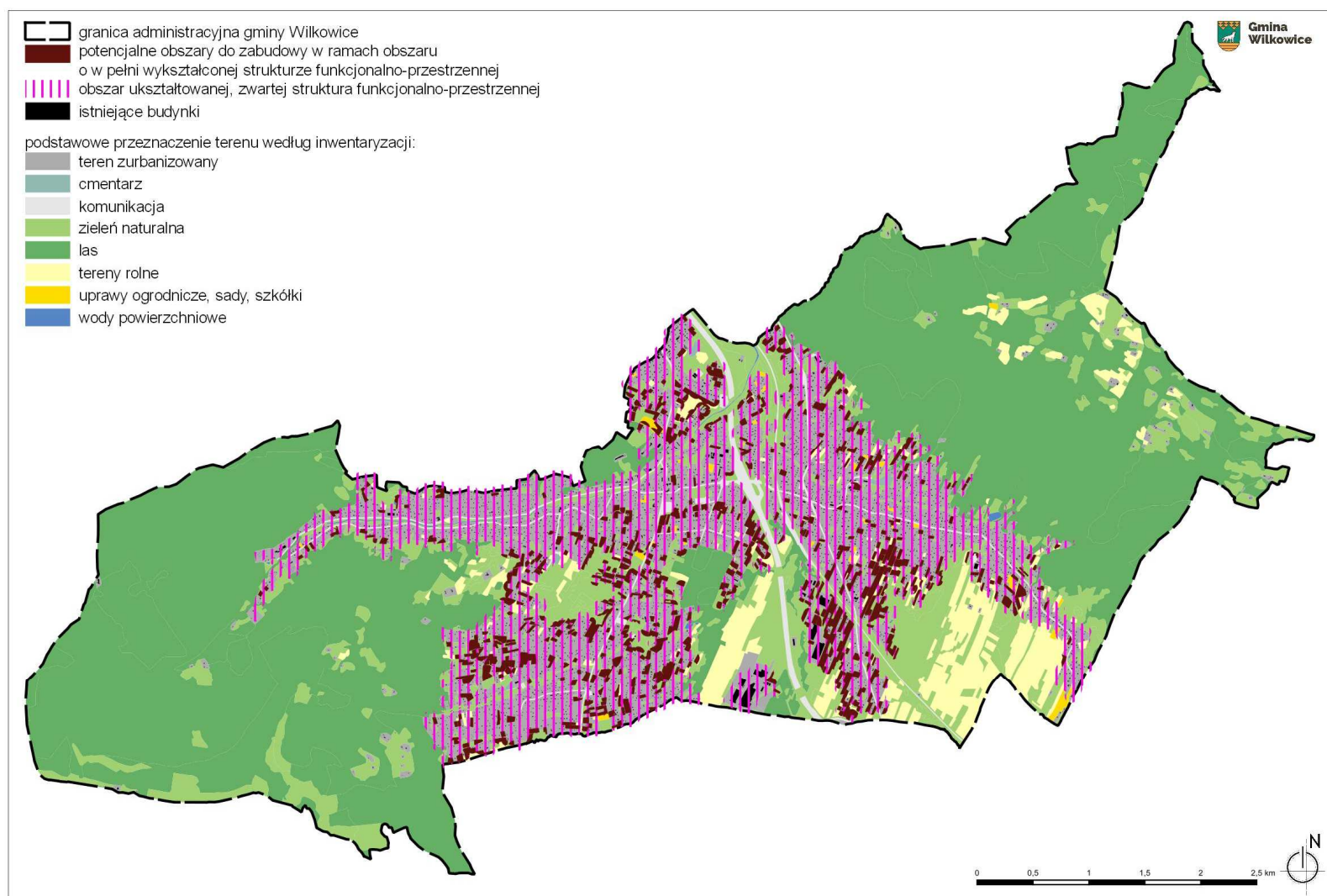
źródło: opracowanie własne

Schemat 8 Obszar o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej na tle inwentaryzacji urbanistycznej przeznaczenia (stan na 2022r.)

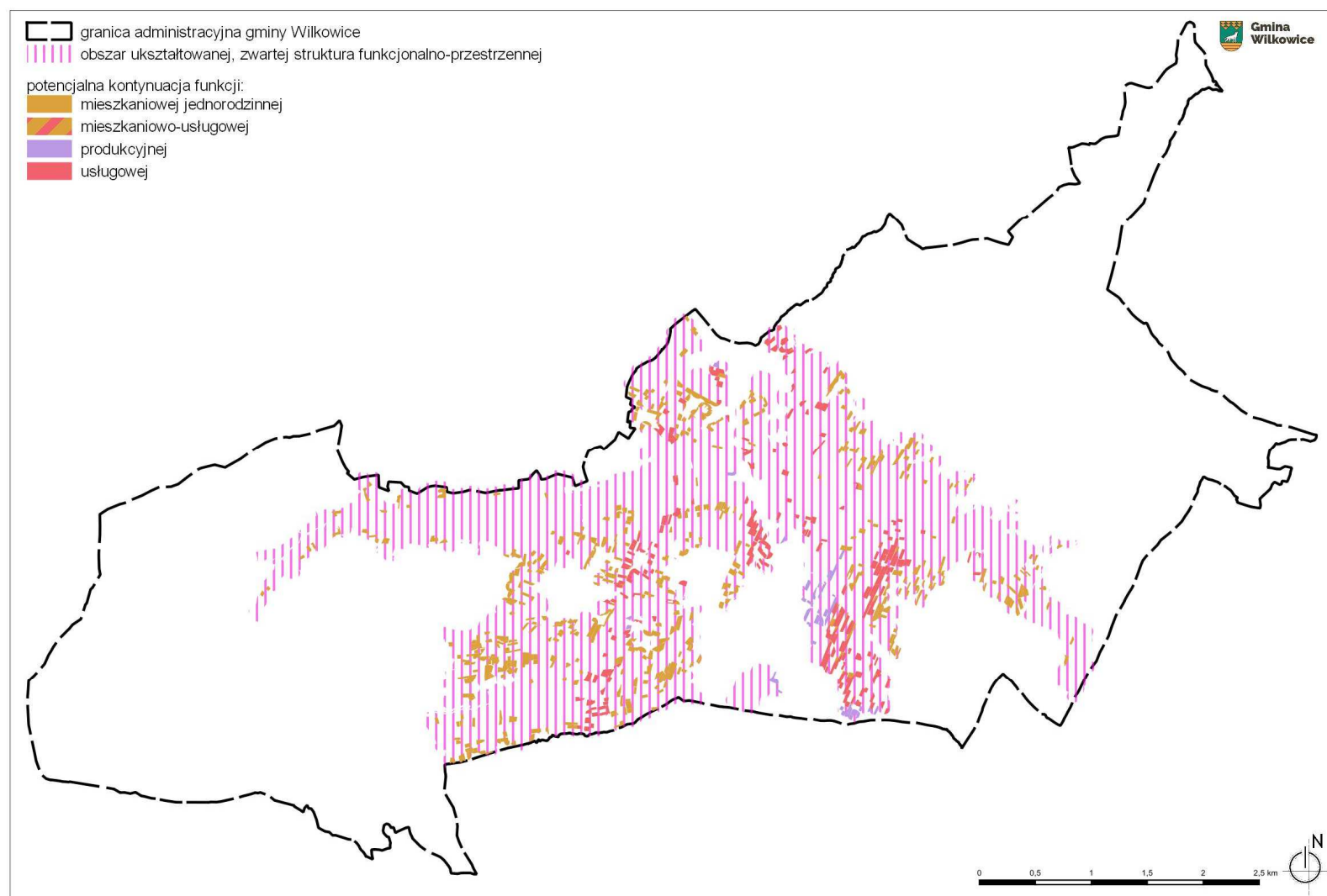
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT (pobranie 2022r.)

Schemat 9 Obszar potencjalnie możliwy do zabudowy w ramach obszaru o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (stan na 2022r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT (pobranie 2022r.)

Schemat 10 Potencjalna kontynuacja funkcji zabudowy w obszarze potencjalnie możliwym do zabudowy w strukturze funkcjonalno-przestrzennej (stan na 2022r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT (pobranie 2022r.)

44. SZACOWANA CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWĘ

Na potrzeby sporządzenia bilansu należało wyznaczyć obszary, w których na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego możliwa jest lokalizacja zabudowy. Uzyskany obraz przestrzenny został wskazany na schemacie nr 10. Dodatkowo scharakteryzowano przeznaczenia podstawowe wynikające z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Uzyskany obraz przestrzenny został wskazany na schemacie nr 11.

Tabela 44 Zestawienie powierzchni terenów przeznaczonych do zurbanizowania w podziale na podstawowe funkcje wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

funkcja	powierzchni terenu brutto (ha)	powierzchni terenu netto (ha) – 0,75 brutto
jednorodzinna	790,56	592,92
wielorodzinna	0,67	0,50
produkcyjna	78,51	58,88
usługi	202,88	152,16
Razem	1072,62	804,46

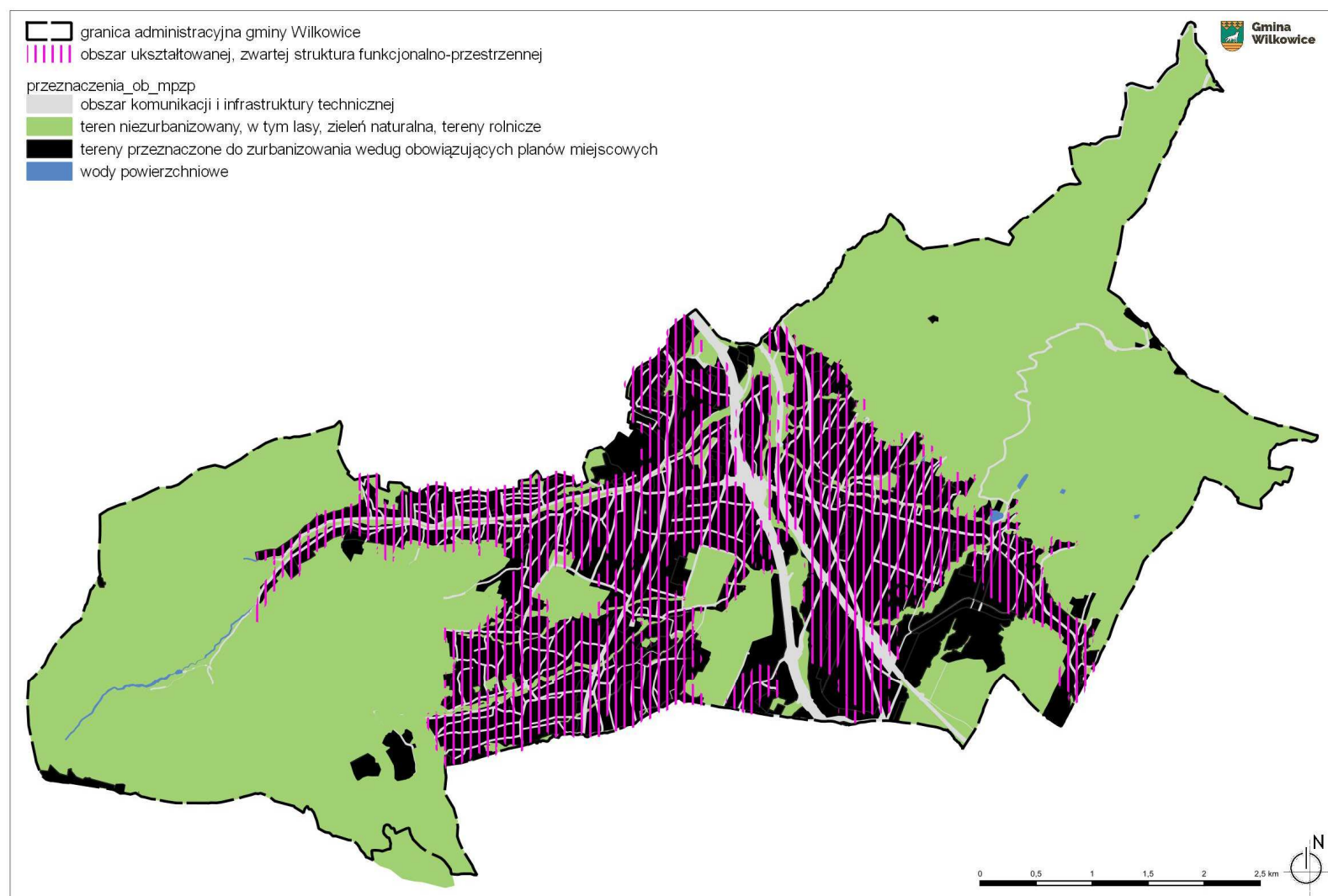
źródło: opracowanie własne

Tabela 45 Przełożenie powierzchni terenów przeznaczonych do zurbanizowania w podziale na podstawowe funkcje wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na powierzchnię użytkową

funkcja	powierzchni terenu netto (ha) – 0,75 brutto	powierzchni użytkowej według zasad przyjętych w części obliczeń chłonnościowych $P_{uż.} = (P_c / 0,8)$ $P_c = P_t * I$ (I dla MN = 0,07, MW=0,15, P = 0,15, U=0,15) $P_t = P_n / 0,75$
jednorodzinna	592,92	$(5929200 * 0,07) / 0,8 = 518805$
wielorodzinna	0,5025	$(5025 * 0,07) / 0,8 = 439,68$
produkcyjna	58,88	$(588825 * 0,07) / 0,8 = 51522,19$
usługi	152,16	$(1521600 * 0,07) / 0,8 = 133140$
	804,46	703906,9

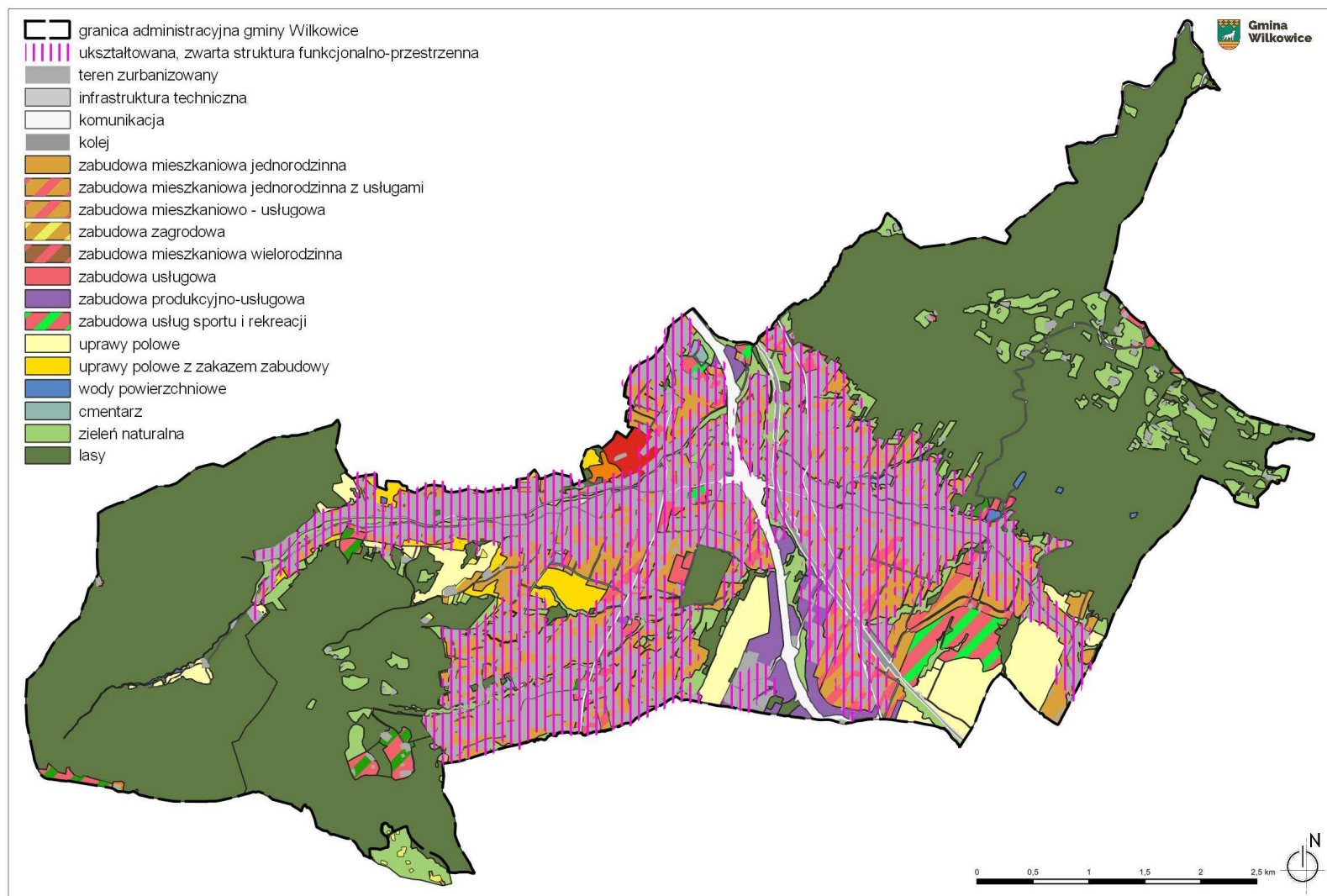
źródło: opracowanie własne

Schemat 11 Obszary przeznaczone do zurbanizowania wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne

Schemat 12 Obszar przeznaczony do zurbanizowania w podziale na podstawowe funkcje wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne

45. PORÓWNANIE MAKSYMALNEGO W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIA NA ZABUDOWĘ Z CHŁONNOŚCIĄ OBSZARÓW O ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ W PLANACH MIEJSCOWYCH.

- 1) Bilans potrzeb pod nową zabudowę z uwzględnieniem rezerw wynikających ze stanu istniejącego i planów miejscowych

Tabela 46 Bilans zapotrzebowania na powierzchnię użytkową w perspektywie roku 2052r. z uwzględnieniem rezerw wynikających ze stanu istniejącego i planów miejscowych.

Lp.	Funkcja terenu	Istniejąca powierzchnia użytkowa zabudowy 2020 r. (m ²)	Planowana powierzchnia użytkowa zabudowy na 2052r. (m ²)	Powierzchnia użytkowa rezerw terenów w obrębie istniejącej zabudowy o w pełni wykształconej strukturze (m ²)	Powierzchnia użytkowa w obrębie terenów wyznaczonych w obowiązujących mpzp (m ²)	Powierzchnia użytkowa rezerw terenów wyznaczonych w obowiązujących mpzp poza obszarem istniejącej zabudowy o w pełni wykształconej strukturze (m ²)	Bilans/ zapotrzebowanie terenów w perspektywie 2052r. (kol.3 – kol.2- kol. 4 – kol. 5) (m ²)
	1	2	3	4	5	6	7
1.	MW	9 812	12 486	-	440	-	2 674,00
2.	MN	480 798	611 824	62012	518805	45735	23 279,00
3.	P	194 260	194 260	9781	51522	24860	-34 641,00
4.	U	128 272	110 592	52779	133140	27468	-97 927,00

źródło: opracowanie własne

Tabela 47 Bilans zapotrzebowania na powierzchnię zabudowy w perspektywie roku 2052r.. z uwzględnieniem rezerw wynikających ze stanu istniejącego i planów miejscowych.

Lp.	Funkcja terenu	Istniejąca powierzchnia zagospodarowania terenów 2020 r. (ha)	Planowana powierzchnia terenów w 2052r. (ha)	Powierzchnia rezerw terenów w obrębie istniejącej zabudowy o w pełni wykształconej strukturze (ha)	Powierzchnia terenów w obrębie terenów wyznaczonych w obowiązujących mpzp (ha)	Powierzchnia rezerw terenów wyznaczonych w obowiązujących mpzp poza obszarem istniejącej zabudowy o w pełni wykształconej strukturze (m ²)	Bilans/ zapotrzebowanie terenów w perspektywie 2052r. (kol.3 – kol.2- kol. 4 – kol. 5) (ha)
1	2	3	4	5	6	7	
1.	MW	2,21	2,91	0	0,5025		0,70
2.	MN	602,98	815,68	70,87	592,92	52,26	89,57
3.	P	32,42	64,76	5,21	58,88	28,41	-1,28
4.	U	33,11	40,27	28,15	152,16	31,39	-52,38

źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę powyższą tabelę należy stwierdzić, że w gminie Wilkowiec, przyjmując założenie, że realizowana będzie prognoza demograficzna realna wystąpi deficyt powierzchni mieszkaniowych. Oznacza to, że w ramach kierunków zagospodarowania przestrzennego wystąpi potrzeba wskazania nowych obszarów mieszkaniowych, jednocześnie działania te nie powinny powodować ograniczenia terenów produkcyjnych oraz usługowych, gdyż gmina biorąc pod uwagę konieczność rozwijania działalności opartych na atrakcyjności turystycznej oraz bazie do rozwoju produkcji wykorzystującej sąsiedztwo ważnego ośrodka rozwoju subregionalnego jakim jest miasto Bielsko-Biała, powinna w perspektywie 2053 r. zabezpieczać znaczne tereny produkcyjne i usługowe. Ponadto, z uwagi na zmianę oceny terenów, na których znajdują się terenochołonne instalacje fotowoltaiczne z obszarów rolnych na tereny produkcji energii potrzeba wyznaczenia terenów produkcyjnych, w szczególności przy dążeniu do gospodarek ograniczających w maksymalnym stopniu wykorzystanie węglowodorów lub wręcz zeroemisyjnych, jest bezspeczna.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy wynikające z analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych i możliwości finansowych gminy, przekracza w odniesieniu do funkcji mieszkaniowej szacowaną chłonność obszarów o w pełni

wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz chłonność obszarów zaplanowanych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

- 2) Bilans powierzchni wynikających z zapotrzebowania powierzchni terenów dla nowej zabudowy na perspektywę rok 2052r. a ustaleniami studium

Tabela 48 Porównanie powierzchni wynikających z zapotrzebowania powierzchni terenów dla nowej zabudowy na perspektywę rok 2052r. a ustaleniami kierunkowymi studium.

Lp.	Funkcja terenu	Istniejąca powierzchnia zagospodarowania terenów 2021 r. (ha)	Zapotrzebowanie terenów pod nową zabudowę 2052r. (ha)	Powierzchnia rezerw terenów w obrębie istniejącej zabudowy o w pełni wykształconej strukturze (ha)	Powierzchnia terenów w obrębie terenów wyznaczonych w obowiązujących mpzp (ha)	Powierzchnia rezerw terenów wyznaczonych w obowiązujących mpzp poza obszarem istniejącej zabudowy o w pełni wykształconej strukturze (m2)	Powierzchnia terenów w obrębie terenów wyznaczonych w projekcie studium (ha)	Bilans/ zapotrzebowanie terenów w perspektywie 2052r. (kol.7 + kol.5 - kol.2 - kol.3 - kol.4) (ha) *
1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	MW	2,21	2,91	0	0,5025		1,19	1,72
2.	MN	602,98	815,68	70,87	592,92	52,26	807,52	8,16
3.	P	32,42	64,76	5,21	58,88	28,41	105,13	-40,37
4.	U	33,11	40,27	28,15	152,16	31,39	145,05	-104,78

źródło: opracowanie własne

46. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Gmina Wilkowice, z racji konieczności realizacji zadań własnych, zobligowana jest do realizacji sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej związanej z lokalizacją nowej zabudowy. Możliwości finansowe Gminy Wilkowice są uwarunkowane poziomem dochodów własnych, głównie z wpływów z podatków od nieruchomości oraz z udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (od podatników zamieszkałych na obszarze gminy) oraz od osób prawnych (podatników posiadających siedzibę na obszarze gminy). Działania mające na celu utrzymanie i przyciągnięcie jak największej liczby mieszkańców oraz stymulowanie rynku pracy, będą przyczyniały się do generowania

dochodów własnych gminy, które systematycznie i sukcesywnie będą kierowane na realizację infrastruktury w planowanych terenach urbanizacji.

Suma wydatków z budżetu gminy Wilkowice wyniosła w 2021 roku 90,8 mln złotych, co daje 6,8 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek wydatków o 6.5% w porównaniu do roku 2020. Największa część budżetu gminy Wilkowice - 26.7% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo (18.5%) oraz na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (9.5%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 23,6 mln złotych, czyli 26,0% wydatków ogółem.

Gmina Wilkowice uwzględnia w swoich wydatkach potrzeby w zakresie obsługi terenów mieszkaniowych w infrastrukturę społeczną i techniczną. Już teraz ma bardzo dobrze rozwiniętą sieć kanalizacyjną i wodociągową, które są sukcesywnie rozbudowywane. Sieć drogowa zapewnia dobrą obsługę komunikacyjną większości istniejących terenów zabudowanych, w związku z czym inwestycje w układ komunikacyjny gminy to głównie remonty już istniejących dróg. Na tej podstawie można wyciągnąć wniosek, że gmina jest w stanie zapewniać obsługę komunikacyjną i infrastrukturalną poszczególnym terenom zabudowanym i przeznaczonym w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę.

Na podstawie wydatków inwestycyjnych przeanalizowano możliwości finansowania budowy dróg i infrastruktury technicznej, opierając się na analizie budżetu Gminy Wilkowice oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej. Ustalono, biorąc pod uwagę średnią wysokość wydatków inwestycyjnych z ubiegłych lat, że zdolność finansowania inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i dróg publicznych wynosi w Gminie Wilkowice na około 2,5 mln zł rocznie (ok. 2,5% budżetu gminy).

47. POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANE Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY

Gmina Wilkowice, z racji konieczności realizacji zadań własnych, zobligowana jest do realizacji sieci komunikacyjnych oraz infrastruktury technicznej i społecznej związanej z lokalizacją nowej zabudowy, zarówno na obszarach już zurbanizowanych, jak i tych zaplanowanych do zabudowy w obowiązujących planach miejscowych. Na podstawie niniejszej analizy stwierdzono dodatkowo zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy, co wymaga wyznaczenia w studium i zagospodarowania nowych obszarów, dotychczas niezurbanizowanych.

Przyjęto oszacowanie kosztów inwestycji wynikających z poszczególnych inwestycji z zakresu układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej. Ich koszty oszacowano na poziomie około 80 mln zł. Biorąc jednak pod uwagę założenia dotyczące prawdopodobieństwa realizacji tych inwestycji, łączne szacunkowe koszty kształtują się na poziomie ponad dwukrotnie niższym - 40 mln zł, z czego koszty realizacji inwestycji najbardziej istotnych dla udostępnienia terenów inwestycyjnych kształtują się na poziomie 20 mln zł.

Przyjmując wielkość prognozowanych wydatków majątkowych w wysokości około 2,5 mln zł/rok i zakładając przeznaczenie ich w większości na realizację inwestycji, to realizacja najistotniejszych z nich może zabrać około 8 lat, a realizacja pozostałych zakładanych inwestycji - kolejne 22 lata. Uwzględniając wzrost możliwości inwestycyjnych Gminy Wilkowice w związku z potencjalnym zwiększeniem dochodów gminy w wyniku zagospodarowania udostępnionych terenów inwestycyjnych – czas ten może ulec skróceniu.

Z uwagi na fakt, że Gmina Wilkowice jest dobrze wyposażona w usługi społeczne, zmiana struktury i liczby mieszkańców wymagać będzie raczej reorganizacji istniejących obiektów usług publicznych, takich jak szkoły, przedszkola, żłobki, obiekty służby zdrowia, niż znacznych nakładów inwestycyjnych związanych z budową nowych placówek.

Tym samym, potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, nie przekraczają

możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy w tym zakresie.

Szacuje się, że tak zarysowane potrzeby inwestycyjne związane z lokalizacją nowej zabudowy nie przekroczą możliwości finansowania jej przez Gminę Wilkowice w prognozowanym 30-letnim okresie. Szacunki te opierają się dodatkowo na założeniu, że Gmina Wilkowice prowadzić będzie racjonalną politykę w zakresie uruchamiania nowych obszarów. Zakłada się więc stabilizację dochodów i wydatków Gminy Wilkowice, wynikającą z rozwoju podmiotów gospodarczych oraz wykorzystywania (trend zaobserwowany na podstawie stanu istniejącego) w pierwszej kolejności terenów posiadających dostęp do już istniejącej infrastruktury technicznej. Pozwoli to Gminie Wilkowice na rozłożenie działań inwestycyjnych w czasie oraz etapowanie realizacji inwestycji w zależności od możliwości budżetowych w poszczególnych latach.

ROZDZIAŁ XII **STAN PRAWNY GRUNTÓW**

48. ANALIZA STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Stan prawny gruntów zidentyfikowano w zakresie informacji istotnych do podejmowania decyzji w skali i zakresie merytorycznym odpowiadającym studium, to jest w zakresie podstawowych form własności gruntów, ze szczególnym uwzględnieniem gruntów gminnych. Grunty te mają decydujące znaczenie dla realizacji większości celów i zadań publicznych związanych ze zmianą struktury przestrzennej gminy.

Grunty we własności gminy, to głównie tereny dróg, tereny nieruchomości publicznych (obiekty kultury, edukacji, administracji, obsługi infrastruktury technicznej i rekreacyjno-sportowe), zieleni urządzonej (publiczne parki). Dodatkowo gmina posiadana nieliczne tereny rolne. Według danych GUS z 2021 roku łączna powierzchnia gruntów komunalnych Wilkowice wynosi 119 ha, a w tym 102 ha wchodzi w skład gminnego zasobu nieruchomości a 16 ha to powierzchnia gruntów zajęta pod drogi gminne.

Decydująca większość gruntów, niebędących drogami publicznymi i terenami usług publicznych jest własnością prywatną osób fizycznych lub prawnych. W tej sytuacji, z punktu widzenia celów polityki przestrzennej gminy, wszelkie podejmowane działania będą wiązały się z koniecznością wyprzedzającego uregulowania stosunków własnościowych gruntów, wskazanych do realizacji konkretnych przedsięwzięć celu publicznego.

Grunty prywatne mają więc znaczenie decydujące dla realizacji większości ze zidentyfikowanych celów i zadań publicznych, związanych ze stopniową zmianą struktury przestrzennej gminy. Uzyskanie prawa do dysponowania lub częściowego dysponowania nieruchomościami dla realizacji inwestycji celu publicznego winno być przedmiotem przemyślanej, długoterminowej, stabilnej polityki władania, zarządzania i gospodarowania nieruchomościami.

ROZDZIAŁ XIII **WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW** **ODRĘBNYCH**

49. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na obszarze objętym studium występują obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych, do których należą:

- obiekty chronione w myśl ustawy prawo ochrony przyrody, omówione w Rozdziale VI,
- obszary i obiekty chronione w myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, omówione w Rozdziale VII,
- zasoby wód podziemnych, omówione w Rozdziale XV,
- obszary chronione w myśl ustawy Prawo Wodne omówione w Rozdziale XVIII.

ROZDZIAŁ XIV **WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH**

50. OSUWISKA

Na obszarze gminy Wilkowice, na podstawie „Mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi dla gminy Wilkowice” opracowanej przez Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy zidentyfikowano następujące obszary naturalnych zagrożeń geologicznych:

- osuwiska aktywne okresowo,
- osuwiska nieaktywne,
- tereny zagrożone ruchami masowymi.

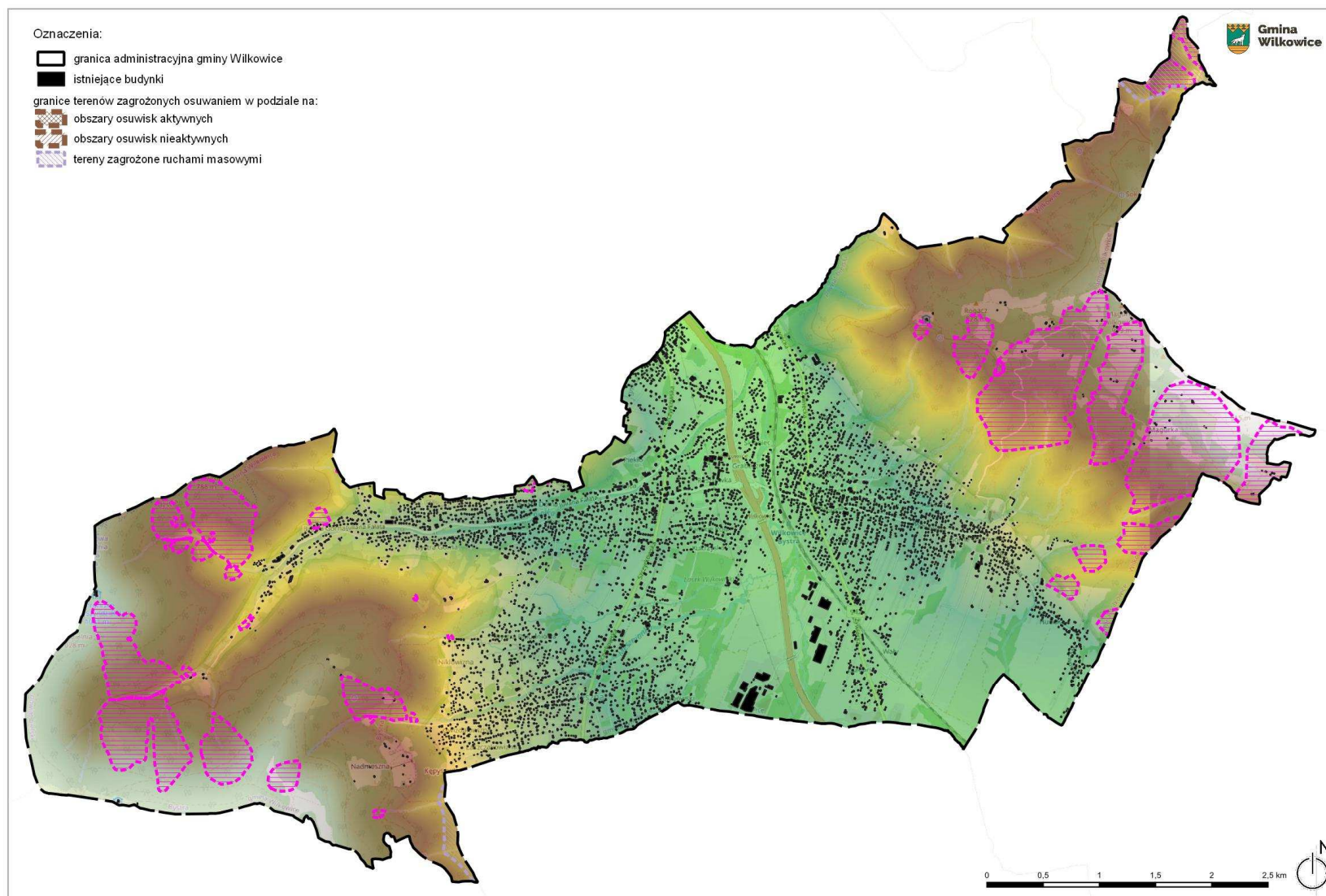
Największe koncentracje osuwisk znajdują się na południowych stokach Beskidu Małego między Rogaczem a Magurką (909 m n.p.m.), na południowy-wschód od Wilkowic w pobliżu granicy z gminą Łodygowice oraz w Beskidzie Śląskim na południowych stokach między Szyndzielnią a Górą Równia oraz na północnych i wschodnich stokach pasma Klimczok – Magura.

Na terenie gminy znajdują się 3 osuwiska częściowo okresowo aktywne. Uaktywnienie się osuwisk może następować okresowo, głównie w zależności od intensywności opadów atmosferycznych, choć prawdopodobieństwo ich osuwania się na badanym terenie jest niewielkie.

Na obszarze gminy Wilkowice tereny zagrożone ruchami masowymi znajdują się na dwóch obszarach: przy południowej granicy gminy z miejscowością Buczkowice oraz na północno-wschodniej granicy gminy z miejscowościami Kozy oraz Międzybrodzie Bialskie.

Lokalizacje obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych przedstawiono na poniższym schemacie.

Schemat 13 Tereny zagrożone osuwaniem mas ziemnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej

ROZDZIAŁ XV
WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD
PODZIEMNYCH, UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO
SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ WYSTĘPOWANIE TERENÓW
GÓRNICZYCH, WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

51. ZŁOŻA KOPALIN

Na terenie gminy Wilkowice nie występują zasoby złóż kopalin.

52. WODY PODZIEMNE I ICH JAKOŚĆ

Obszar gminy Wilkowice należy, zgodnie z regionalizacją hydrogeologiczną do regionu karpackiego i podregionu Karpat zewnętrznych. Warunki geologiczne wpływają na występowanie w obszarze gminy zwierciadła wód podziemnych w utworach fliszowych i czwartorzędowych. Wody podłoża kredowo-trzeciorzędowego poziomu wodonośnego związane z masywami Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego mają charakter szczelinowy lub szczelinowo-porowy. Występują w obrębie warstw piaskowców i łupków.

Poziom wodonośny jest nieciągły o zmiennej głębokości. W dnach większych dolin i w obrębie starych stożków napływowych zalega na głębokości 2 - 5 m, na stokach i grzbietach może zalegać nawet na głębokości 20 m pod powierzchnią terenu. Zbiorniki występujące w piaskowcach i łupkowych utworach fliszu karpackiego odznaczają się stosunkowo małą zasobnością. Ilość wód gromadzących się w utworach fliszowych zależy od litologii podłoża i systemu szczelin umożliwiających krążenie wody. Znaczenie gospodarcze mają głównie wody występujące w strefie spękań piaskowców oraz rzadziej łupków, głównie w pobliżu stref uskokowych ułatwiających krążenie wód podziemnych. Są to jednak zbiorniki otwarte, naturalnie nie chronione, silnie narażone na potencjalne zanieczyszczenia i drenowane przez rzeki, których zasilanie odbywa się głównie poprzez infiltrację opadów atmosferycznych oraz dopływy z wód powierzchniowych.

Pierwszy poziom wodonośny związany jest z czwartorzędowymi pokrywami zwietrzelinowymi. Zwierciadło wody występuje w aluwialnych dolinach rzeki Białej i jest w kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi. Charakteryzuje się swobodnym zwierciadłem leżącym na głębokości 1 - 2 m pod powierzchnią terenu. Są to zbiorniki o porowym charakterze ośrodka, związane z utworami piaszczysto-żwirowymi, lokalnie zaglinionymi, wykazujące zróżnicowaną naturalną odporność na zanieczyszczenia. Kształtowanie się poziomu zwierciadła wody jest ściśle zależne od wielkości opadów atmosferycznych i izolacji od powierzchni terenu poprzez utwory spoiste. Głębokość zalegania wody gruntowej ma istotny wpływ na konsystencję gruntów, która w strefie płytkiego zalegania wody, przy braku spadku terenu, zwłaszcza w okresach powodziowych i opadowych jest często miękkoplastyczna. Wody w utworach czwartorzędowych pozostając w kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi, w dużym stopniu narażone są na zanieczyszczenia związane z działalnością bytową ludności. Obszary dolinne są bardziej podatne na degradację antropogeniczną, co wynika z występujących gruntów, sprzyjających infiltracji zanieczyszczeń do płytko występujących wód gruntowych. Wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego związanego z utworami aluwialnymi rzek praktycznie, jako jedyne mają znaczenie dla zaopatrzenia w wodę. Potencjalna wydajność studni osiąga najczęściej 15 - 30 m³/h. Poza dolinami większych rzek studnie cechuje z reguły niska wydajność.

Bardzo istotne znaczenie hydrogeologiczne i gospodarcze dla obszaru gminy ma występowanie na terenie Bystrej Śląskiej wód mineralnych typu chlorkowo-sodowo-wapniowo-bromkowo-jodkowe (solanki) ze źródłem wody mineralnej „HANIA” o poborze 2,5 m³/h.

Obszar gminy należy do trzech następujących Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych (LZWP):

- Zbiornik Warstw Godula (Beskid Śląski) o numerze K/1 348. Występuje na szczelinowo-porowym typie ośrodka, powstałym w utworach kredowych;

- Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały) o numerze K/2 447. Występuje na szczelinowo-porowym typie ośrodka, powstałym w utworach kredowych;
- Dolina rzeki Biała o numerze QII 448. Występuje na porowym typie ośrodka, powstałym w utworach czwartorzędowych.

Teren gminy leży w zasięgu dwóch następujących Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd):

- 157 (kod: PLGW2000157) o powierzchni 359,4 km², na północnej części gminy, w Regionie Wodnym Małej Wisły,
- 158 (kod: PLGW2000158) o powierzchni 1482,80 km², na południowej części gminy, w Regionie Wodnym Górnej Wisły.

Ujęcia wód

Istotną kwestią dla analizy uwarunkowań zasobów wód podziemnych jest występowanie ujęć wody z ustanowionymi strefami ochrony. W granicach gminy znajduje się:

- ujęcie dla Sanatorium Kolejowego (studnia 1 i 2) wraz z proponowanymi strefami ochrony, według Dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia wody podziemnej z utworów kredowych w miejscowości Bystra Wilkowice, zatwierdzonej decyzją Wojewody Bielskiego nr 3/89 z dnia 6 marca 1989 r.,
- gminne ujęcie wody podziemnej w Mesznej wraz z proponowanymi strefami ochrony, według Dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia wody podziemnej z utworów kredowych, zatwierdzonej decyzją Wojewody Bielskiego nr 169/94 z dnia 8 listopada 1994 r.,
- ujęcie wody podziemnej wraz z proponowanymi strefami ochrony, według Dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych i kredowych, zatwierdzonej decyzją Wojewody Bielskiego nr 157/95 z dnia 7 września 1995 r.,
- źródło „Hania” wraz z proponowanymi strefami ochrony, według Projektu stref ochronnych ujęcia źródła „Hania” w Bystrej Śląskiej wraz z weryfikacją zasobów, zatwierdzonego decyzją Wojewody Bielskiego nr 137/94 z dnia 31 sierpnia 1994 r., które po uwzględnieniu nowego ujęcia zostały zmienione zgodnie z Dokumentacją hydrogeologiczną ustalającą zasoby eksploatacyjne dla ujęcia wód podziemnych z utworów kredowych na terenie pgr 73/4 w Bystrej Śląskiej, przyjętą zawiadomieniem Starosty Bielskiego z dnia 4 czerwca 2010 r.,
- ujęcie wody powierzchniowej nr III na potoku Zimnik w Wilkowicach,
- ujęcie wody powierzchniowej z potoku Białka w Bystrej wraz z wyznaczonymi strefami ochrony według Rozporządzenia nr 1/2009 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 5 sierpnia 2009r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z potoku Białka w Bystrej, gmina Wilkowice, powiat bielski, województwo śląskie,
- ujęcie wody powierzchniowej z potoku Mesznianka w Mesznej wraz z wyznaczonymi strefami ochrony według Rozporządzenia nr 1/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 12 lipca 2012r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z potoku Mesznianka w Mesznej, gmina Wilkowice, powiat bielski, województwo śląskie,
- ujęcie wody podziemnej, według Dokumentacji hydrogeologicznej zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych z utworów kredowych (flisz) ujęcia wody ze źródła K-1 na zboczu G. Klimczok w Beskidzie Śląskim, przyjętej zawiadomieniem Starosty Bielskiego z dnia 4 listopada 2005 r.,
- ujęcie wody podziemnej, według Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych z utworów trzeciorzędowych dla KERA Ceramika S.C. w Wilkowicach, przyjętej zawiadomieniem Starosty Bielskiego z dnia 31 maja 2011r.,
- ujęcie wody podziemnej, według Dokumentacji hydrogeologicznej zasobów eksploatacyjnych ujęcia wód z utworów kredowych - studni wierconej S1 na działce nr

- 214/139 obręb Wilkowice przy Schronisku PTTK na Magurce, zatwierdzonej decyzją Starosty Bielskiego z dnia 29 lutego 2016r.,
- ujęcie wody podziemnej, według Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych w miejscowości Bystra dla potrzeb Spółki Wodociągowej w Wilkowicach, zatwierdzonej decyzją Starosty Bielskiego z dnia 20 kwietnia 2022 r.,
 - ujęcie wody podziemnej, według Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych (studni głębinowej SW-1) z utworów kredowych, zlokalizowanego na terenie zakładu NACOMI GROUP Sp. z o.o. w Wilkowicach przy ulicy Ziółowej 29 (dz. nr 4633/1), zatwierdzonej decyzją Starosty Bielskiego z dnia 13 grudnia 2022 r.,
 - ujęcie wody podziemnej, według Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne studni S-1 i S-2 z utworów kredy górnej dla zaopatrzenia w wodę obiektów Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej, zatwierdzonej decyzją Starosty Bielskiego z dnia 24 kwietnia 2023 r.,
 - źródło „Barbórka”, według Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne źródła naturalnego "Barbórka", przyjętej zawiadomieniem Starosty Bielskiego z dnia 8 marca 2004 r.,
 - źródło „Na Mrażnicy”, według Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne źródła "Na Mrażnicy" zlokalizowanego na działce nr 1789/6 w Bystrej Krakowskiej, zatwierdzonej decyzją Starosty Bielskiego z dnia 25 lipca 2022 r.,
 - źródło według Dokumentacji hydrogeologicznej w kat. „B” ujęcia źródeł biorących początek w utworach kredy, zatwierdzonej decyzją Prezydium Wojewódzkiej rady Narodowej nr 11/72 z dnia 18 marca 1972 r.,
 - źródło „Józef”, według Dokumentacji hydrogeologicznej w kat. „B” źródła „Józef” w miejscowości Magurka Wilkowska, zatwierdzonej decyzją Wojewody Bielskiego nr 4/82 z dnia 6 lutego 1982 r.

Na terenie gminy Wilkowice zlokalizowane są 3 spółki wodociągowe, które pozyskują łącznie wodę z ujęć powierzchniowych usytuowanych na potokach, ze studni głębinowych oraz z ujęcia infiltracyjnego. Spółka Wodociągowa w Wilkowicach pozyskuje wodę z 3 ujęć powierzchniowych usytuowanych na potokach Wilkówka oraz Zimnik. Dysponuje także trzema studniami głębinowymi, które uruchamia w czasie suszy. Każda ze studni ma głębokość około 100m, a ich łączna wydajność to 400 m³/dobę. Spółka Wodociągowa w Mesznej pozyskuje wodę z ujęcia wody powierzchniowej na potoku Mesznianka, a w sytuacjach wyjątkowych ze studni głębinowej mieszczącej się na terenie stacji uzdatniania wody. Dla ujęcia wody na potoku Mesznianka zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej. Spółka Wodociągowa w Bystrej dysponuje jednym ujęciem wody powierzchniowej na potoku Białka, dla którego ustanowiono strefy ochrony.

Ponadto, według Mapy wód podziemnych Państwowego Instytutu Geologicznego i Centralnego Banku Danych Hydrogeologicznych, na terenie gminy znajduje się 25 obiektów hydrogeologicznych - 4 z nich to źródła, 5 z nich to otwory badawcze i piezometr, zlokalizowane na terenie składowiska odpadów w celu badania i kontroli przenikania zanieczyszczeń do gleb i wód, a pozostałe to studnie. 6 obiektów należy do spółek wodociągowych, a pozostałe to otwory użytkowane przez osoby prywatne lub ośrodki wypoczynkowe.

Jakość wód podziemnych

Jakość wód podziemnych w dużym stopniu uzależniona jest od stanu wód powierzchniowych. Podłoże gminy Wilkowice charakteryzuje się brakiem warstwy izolacyjnej w stropie czwartorzędu i małą grubością pokrywy zwietrzelinowej na utworach fliszowych. Wody podziemne nie mają zatem naturalnej ochrony i pozostają w kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi, przez co w dużym stopniu narażone są na zanieczyszczenia związane z działalnością bytową ludności i przemysłem. Potencjalne zagrożenie

dla jakości wód podziemnych stanowi również istniejące składowisko odpadów komunalnych przy ul. Woprowskiej w Wilkowicach.

Wody podziemne są monitorowane przez Państwowy Instytut Geologiczny oraz Państwowy Inspektorat Ochrony Środowiska. Na terenie gminy Wilkowice brak jest punktów monitoringowych jakości wód podziemnych. Najbliższe punkty znajdują się w Bielsku-Białej i Żywcu. Z badań przeprowadzonych w tych punktach wynika, że wody kredowe badane w punkcie w Bielsku-Białej były w 2006 r. i 2007 r. jakości III klasy, wody kredowe badane na Szyndzielni w 2006 r. wykazały jakość III klasy, a w 2007 r. II klasy jakości wód, natomiast w Żywcu badane wody czwartorzędowe zarówno w 2006 r. jak i w 2007 r. były III klasy jakości.

Jakość wód występujących na terenie gminy Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (w klasach czystości wg A. Maciorszczyka) przedstawia się następująco:

- GZWP nr K/1 348 Zbiornik Warstw Godula (Beskid Śląski) - kl. Ia, Ib.
- GZWP nr K/2 447 Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały) - kl. Ia, Ib.
- GZWP nr QII 448 Dolina rzeki Białej - kl. Ic.

W ocenie stanu JCWPd 157 określono stan ilościowy jako słaby, stan chemiczny jako dobry i stan ogólny jako słaby, a ocenę ryzyka niespełnienia celów środowiskowych określono jako zagrożoną (źródło: Karta informacyjna JCWPd nr 157). Przyczyną słabego stanu jest przekroczenie zasobów dyspozycyjnych w skali roku z powodu poboru odwodnieniowego (rejon GZW). W ocenie JCWPd 158 określono stan ilościowy i chemiczny jako dobry i stan ogólny jako dobry.

53. UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na obszarze gminy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

54. TERENY GÓRNICZE

Na obszarze gminy nie występują tereny górnicze.

ROZDZIAŁ XVI
STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ
UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ
GOSPODARKI ODPADAMI

55. SYSTEM KOMUNIKACJI DROGOWEJ I KOLEJOWEJ

Transport na obszarze gminy odbywa się głównie z wykorzystaniem infrastruktury drogowej. Uzupełnieniem przewozów drogowych są pasażerskie i towarowe przewozy kolejowe.

Podstawowy układ komunikacji drogowej w Wilkowicach stanowią:

- droga ekspresowa S1: Pyrzowice – granica państwa ze Słowacją,
- droga wojewódzka nr 942 relacji Bielsko-Biała - Wisła,
- drogi powiatowe i gminne.

Ruch tranzytowy odbywa się głównie poprzez drogę S1, pozostały układ komunikacyjny obsługuje ruch wewnętrzny.

Ważnymi generatorem ruchu na obszarze gminy jest strefa aktywności gospodarczej zlokalizowana w południowej części Wilkowic – przy drodze ekspresowej S1 i w pobliżu drogi wojewódzkiej 942.

Układ komunikacji kolejowej w gminie tworzy linia kolejowa nr 139, relacji Katowice-Zwardoń, na odcinku Bielsko-Biała Leszczyny-Żywiec. Linia jest o znaczeniu państwowym, magistralna, na fragmencie dwutorowa i zelektryfikowana. Należy do transeuropejskiej sieci transportu TEN-T oraz międzynarodowej sieci linii kolejowych AGC i GTC.

Gmina jest podzielona na dwie części poprzez linię kolejową oraz drogę ekspresową S1. Występuje konieczność wyboru trasy uwzględniając przejazdy kolejowe oraz przeprawy pod drogą S1, co utrudnia przemieszczanie pomiędzy poszczególnymi częściami.

56. SYSTEM KOMUNIKACJI ZBIOROWEJ

Komunikacja zbiorowa w Wilkowicach obsługiwana jest przez komunikację kolejową i autobusową.

Na terenie Wilkowic znajduje się jedna stacja PKP – Wilkowice Bystra, na której zatrzymują się lokalne pociągi spółki Koleje Śląskie sp. z o.o., jadące do Katowic, Bielska-Białej, Żywca i Zwardonia. Gmina jest bezpośrednio połączona koleją z centrum województwa śląskiego. Pozostałe pociągi, w tym międzynarodowe nie zatrzymują się na stacji.

Komunikację autobusową na obszarze gminy i powiatu realizuje głównie Komunikacja Beskidzka S.A., dawniej PKS w Bielsku-Białej S.A. oraz MZK w Bielsku-Białej i przewoźnicy prywatni. Główne połączenia autobusowe obsługujące teren Wilkowic to:

Linie Komunikacji Beskidzkiej S.A.:

- linia 116 (Bielsko-Biała – Pietrzykowice przez Wilkowice Górne i Bystrą),
- linia 117 (Bielsko-Biała – Rybarzowice przez Bystrą, Meszną, Buczkowice Skrzyżowanie),
- linia 118 (Bielsko-Biała – Rybarzowice przez Wilkowice, Łodygowice Skrzyżowanie),
- linia 119 (Bielsko-Biała – Kalna przez Bystrą, Meszną, Buczkowice, Godziszkę),
- linia 120 (Bielsko-Biała – Szczyrk Biały Krzyż przez Bystrą, Meszną, Buczkowice, Szczyrk Białą),
- linia 156 (Bystra Śląska – Meszna, Wilkowice Granica (kursuje w dni nauki szkolnej).

Linie MZK w Bielsku-Białej:

- linia 2 (Osiedle Kopernika – Wilkowice Górne),
- linia 57 (Filarowa Med Work/Bielsko-Biała Dworzec – Bystra Leśniczówka).

57. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Energia elektryczna na terenie Wilkowic dostarczana jest poprzez sieć elektroenergetyczną Spółki TAURON Dystrybucja S. A. Istniejąca infrastruktura techniczna elektroenergetyczna obejmuje następujące elementy sieci dystrybucyjnej:

- linia napowietrzna WN 110 kV Magurka – Szczyrk,
- linia napowietrzna WN 110 kV Komorowice – Żywiec,
- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia (SN-15 kV),
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia (nN-0,4 kV),
- stacje elektroenergetyczne SN/nN.

Przez teren Wilkowic nie przebiegają linie energetyczne najwyższych napięć 400 kV i 220 kV. Zdecydowana większość odbiorców energii elektrycznej jest zasilana z sieci średniego i niskiego napięcia.

58. ZAOPATRZENIE W GAZ ZIEMNY

Usługę dystrybucji gazu w gminie świadczy Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. poprzez Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze oraz jednostkę terenową Gazownię w Żywcu. Na obszarze Wilkowic sieć gazowa obejmuje:

- Gazociąg wysokiego ciśnienia DN250/300 CN 6,3MPa relacji Wapienica – Żywiec wraz z odgałęzieniami:
 - DN100 CN6,3 MPa do SRP Bystra Śląska wraz z terenem stacji,
 - DN100 CN6,3 MPa do SRP Mieszna wraz z terenem stacji,
 - DN100 CN6,3 MPa w kierunku SRP w Buczkowicach wraz z terenem stacji.
- Gazociąg średniego i niskiego ciśnienia stal i z rur PE o zróżnicowanych średnicach w zakresie od DN2- do DN200.

b) Sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym i może być źródłem gazu dla potencjalnych odbiorców.

Głównymi użytkownikami gazu ziemnego na terenie gminy są gospodarstwa domowe. Według danych GUS w 2021 roku w Wilkowicach z sieci gazowej korzystało 9 958 osób, co stanowi około 74,7% ludności. Na przestrzeni lat 2007-2021 liczba odbiorców wzrosła o prawie 40%. Długość czynnej sieci gazowej w 2021 roku wyniosła 126 378 m.

59. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Na obszarze gminy Wilkowice nie występuje zorganizowany system ciepłowniczy. Mieszkańcy i przedsiębiorstwa są zaopatrywani w ciepło poprzez lokalne źródła ciepła z zastosowaniem indywidualnych systemów grzewczych.

Do celów grzewczych i technologicznych w lokalnych źródłach ciepła wykorzystywana jest energia elektryczna, gaz płynny, olej opałowy lub paliwa stałe. Wykorzystywanie źródeł nieekologicznych powoduje znaczną emisję zanieczyszczeń w procesie spalania. Zjawisko to wymusza sukcesywne ograniczanie paliwa stałego na rzecz paliw ekologicznych (w tym gazu i oleju opałowego).

W celu dbałości o życia mieszkańców oraz w celu ochrony walorów krajobrazowych, z uwagi na brak systemu ciepłowniczego oraz ogólnie zauważalne zjawiska zanieczyszczenia powietrza, gmina powinna promować proekologiczny styl życia. Korzystna może być właściwa edukacja ekologiczna oraz promocja instalacji OZE poprzez montaż urządzeń na budynkach publicznych i przystąpienie do programów oferujących dofinansowanie termomodernizacji i wymian źródeł ciepła.

60. ZAOPATRZENIE W WODĘ I SIEĆ WODOCIĄGOWA

Na terenie gminy Wilkowice zlokalizowane są spółki wodociągowe: Spółka Wodociągowa w Wilkowicach, Spółka Wodociągowa w Miesznej, Spółka Wodociągowa w Bystrej oraz „AQUA” S.A. Pozyskują one wodę

zarówno z ujęć powierzchniowych usytuowanych na rzekach i potokach, jak i ze studni głębinowych z ustanowionymi strefami ochrony.

Spółka Wodociągowa w Wilkowicach rozprowadza wodę siecią grawitacyjną poprzez studnie redukcyjne. Sieć pokrywa całą zurbanizowaną powierzchnię Wilkowic, a jej długość to około 48 km. Jakość dostarczanej wody jest bardzo dobra.

Spółka Wodociągowa w Mesznej zarządza siecią wodociągową o długości ponad 20 km, do której podłączonych jest ponad 600 obiektów. Jakość wody jest określana jako bardzo miękka 24mg/L CaCo₃.

Spółka wodociągowa w Bystrej pozyskuje wodę z ujęcia infiltracyjnego położonego pomiędzy szczytami Magury, Klimczoka i Szyndzielni. Jakość dostarczanej wody jest bardzo dobra.

AQUA S.A. świadczy usługę zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na terenie gmin powiatu bielskiego oraz sąsiednich. Długość sieci wodociągowej to około 2085 km. Wodę oceniono na bardzo miękką. Na terenie gminy Wilkowice przedsiębiorstwo wraz ze spółkami gminnymi tworzy spójną sieć wodociągową.

Według danych GUS w 2021 roku odsetek budynków mieszkalnych przyłączonych do sieci wodociągowej wyniósł 83,4%. Długość czynnej sieci rozdzielczej wyniósł w 2021 roku 109,3 km. Stan techniczny sieci w poszczególnych sołectwach jest zróżnicowany, jednak gmina sukcesywnie realizuje inwestycje wymiany i modernizacji sieci wykonanej z żeliwa i stali.

61. SIEĆ KANALIZACYJNA I GOSPODARKA ŚCIEKOWA

W zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków Gmina Wilkowice należy do aglomeracji Bielsko-Biała Komorowice (o RLM 233 193), a administratorem systemu kanalizacji jest spółka AQUA S.A. Ścieki komunalne są odprowadzane systemem kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni w Bielsku-Białej – Komorowicach. Ścieki z terenów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, skąd są wywożone przez upoważnione firmy do oczyszczalni ścieków w Komorowicach, lub są oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach ścieków.

Spółka AQUA S. A. prowadzi również usługi w zakresie odprowadzania i przyjmowania ścieków przemysłowych. Ponadto przy Oczyszczalni Ścieków Komorowice znajduje się Stacja Utylizacji Emulsji Olejowych, która oferuje usługi w zakresie przetwarzania odpadów niebezpiecznych, głównie emulsji olejowych i cieczy zaolejonych.

Ważnym elementem gospodarki ściekowej w Wilkowicach jest system odprowadzania wód opadowych. Wody opadowe i roztopowe najczęściej zagospodarowywane są na nieruchomościach indywidualnie przez mieszkańców i działalności gospodarcze, oraz trafiają w wyniku spływów powierzchniowych do przydrożnych rowów i cieków powierzchniowych. Aktualnie w trakcie realizacji inwestycji gmina sukcesywnie realizuje budowę instalacji kanalizacji deszczowej, odwadniającej drogi gminne i tereny administracji publicznej.

Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej zostało określone w ramach osi priorytetowej V „Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów” Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilkowice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024.

Według danych GUS w 2021 roku, odsetek budynków mieszkalnych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej wyniósł 69,9% budynków mieszkalnych. W 2021 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 60,9 km.

62. SIECI TELEKOMUNIKACYJNE ORAZ SZEROKOPASMOWE

W związku z postępującym rozwojem technologii telekomunikacyjnych, zastosowaniem sieci telefonii bezprzewodowej i stałą poprawą dostępności do Internetu, dostępność usług telekomunikacyjnych na terenie gminy należy uznać za wystarczającą. Należy uwzględnić rozwój sieci szerokopasmowych, w tym bezprzewodowych.

63. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Energia ze źródeł odnawialnych nie jest powszechnie wykorzystywana na obszarze gminy, jednak w związku z potrzebą ochrony środowiska poprzez ograniczenie niskiej emisji, w perspektywie najbliższych lat przewiduje się wzrost wykorzystania energii odnawialnej: głównie słonecznej, energii z biomasy i energii geotermalnej.

Na terenie Gminy Wilkowice w ramach rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) została zrealizowana inwestycja w Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej. Realizacja nastąpiła w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 - projekt pn. „Inwestycja w odnawialne źródła energii – optymalizacja gospodarki energią elektryczną w Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej”. Inwestycja objęła wykonanie dwóch mikroelektrowni fotowoltaicznych o mocy 40 kW każda, które umieszczono na połaciach dachu dwóch budynków należących do Centrum. Przebudowano również układ zasilający i pomiarowy wewnętrznej sieci elektroenergetycznej w budynku stacji transformatorowej. Wytwarzana energia pokrywa około 12% energii elektrycznej wykorzystywanej przez szpital i działające przy nim poradnie. Osoby odwiedzające szpital mogą uzyskać informację na temat wyprodukowanej ilości energii w skali dnia, tygodnia, miesiąca i roku oraz od powstania instalacji. Dane te są wyświetlane na monitorze umieszczonym w holu głównym szpitala.

Nie zidentyfikowano innych urządzeń OZE produkujących energię lub ciepło na skalę komercyjną (nie prosumencką). W dokumentach gminnych (Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Wilkowice na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024) wskazano, że gmina znajduje się w obszarze mało atrakcyjnym do wykorzystania energii wiatru. Dodatkowo położenie gminy w zasięgu obszarów ochrony przyrody i korytarzy ekologicznych nie predysponuje do wykorzystania energii wiatru czy energii wody.

Należy rozważyć pozostałe energie odnawialne, w tym energię z biomasy czy energię geotermalną, a także indywidualne rozwiązania w formie kolektorów słonecznych czy pomp ciepła.

64. GOSPODARKA ODPADAMI

Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu nieruchomości zamieszkałych jest ustawowym obowiązkiem gmin, nałożonym ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Obowiązki odbioru odpadów komunalnych od mieszkańców realizuje firma Ekoład Sp. z o.o., zlokalizowana przy ul. Swojskiej 3 w Wilkowicach. Mieszkańcy Wilkowic mogą także korzystać z Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Wilkowicach przy ul. Wilkowskiej 51.

Odpady komunalne na terenie gminy odbierane są głównie z gospodarstw domowych, przedsiębiorstw handlowych oraz obiektów użyteczności publicznej. Selektywne zbieranie odpadów odbywa się poprzez ich segregację z podziałem na papier i tekturę, szkło, tworzywa sztuczne i odpady biodegradowalne. Ponadto zbierane są także odpady wielkogabarytowe w wyznaczonych terminach. Mieszkańcy gminy mogą korzystać z aplikacji SegreGO, która udostępnia harmonogram wywozu śmieci, informuje o sposobie gospodarowania odpadami w gminie oraz informuje mieszkańców o sposobie segregacji i postępowania z odpadami.

Masa wytworzonych odpadów średnio przez jednego mieszkańca w 2021 roku wyniosła w Wilkowicach 310 kg. W 2021 roku 63,8% odpadów zebrano selektywnie. Ilości odpadów komunalnych odebranych z terenów gminy w 2021 r. są następujące:

- opakowania z papieru i tektury: 186,80 ton,
- opakowania ze szkła: 373,42 ton,
- opakowania z tworzyw sztucznych: 387,58 ton,
- zmieszane odpady opakowaniowe: 13,55 ton,
- wielkogabarytowe: 270,92 ton,
- biodegradowalne: 785,20 ton,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne: 9,53 ton,
- pozostałe odpady zebrane selektywnie: 570,46 ton,

- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne: 1 500,1 4 ton.

W przeszłości na terenie gminy działało składowisko z instalacją przedsiębiorstwa Ekoład Sp. z o.o. do zbiórki, zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów. W 2015 roku rozpoczęła się rekultywacja tego terenu. Od czasu likwidacji składowiska odpady przekazywane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Bielsku-Białej.

ROZDZIAŁ XVII
ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

65. ZADANIA PUBLICZNE O ZNACZENIU PONADLOKALNYM WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13.09.2016r., poz. 4619) ujęto cele i zasady, w zasięgu których znajduje się gmina Wilkowice w zakresie:

Celów i kierunków polityki przestrzennej:

- Cel 1 Nowoczesna gospodarka – Promocja gospodarczego wzrostu i innowacji (kierunek 1.1, 1.3),
- Cel 2 Szanse rozwojowe mieszkańców – Zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych (kierunek 2.1, 2.3),
- Cel 3 Przestrzeń – Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego,
- Cel 4 Relacje z otoczeniem – Infrastrukturalne powiązania regionu.

Inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie ww. celów:

- Cel 1: Budowa Szybkiej Kolei Regionalnej Stworzenie Szybkiej Kolei Regionalnej: Katowice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zawadoń (granica państwa),
- Cel 1: Modernizacja i rewitalizacja linii kolejowych Prace na linii kolejowej nr 139 Czechowice - Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zawadoń (granica państwa),
- Cel 1, 2, 3, 4: Budowa sieci dróg/tras rowerowych Budowa spójnej sieci dróg/tras rowerowych o zasięgu ponadlokalnym wg jednolitych standardów.

ROZDZIAŁ XVIII

WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

66. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ

Zgodnie z art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wbudowano wał przeciwpowodziowy,
- wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Na terenie Gminy Wilkowice wskazano obszar szczególnego zagrożenia powodzią na podstawie obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) i obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat) – zidentyfikowano go na rzece Biała, w rejonie granicy z miastem Bielsko-Biała.

Wskazano również zasięg obszaru, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%.

67. RYZYKO POWODZIOWE

W Wilkowicach oprócz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, ważnym problemem związanym z ryzykiem powodziowym jest występowanie podtopień i zalewów powodziowych.

Największe zagrożenie stanowi rzeka Biała i jej dopływ – Białka. Główne ryzyko wystąpienia zalewów powodziowych pojawia się podczas nawalnych deszczów, które występują najczęściej w czerwcu, lipcu, sierpniu i wrześniu oraz podczas roztopów. Zasięg zalewów powodziowych mieści się w partiach górskich w głębokich dolinkach wcosowych, a w części pogórskiej w granicach terasy zalewowej potoków.

Obszary zagrożone podtapianiem i zalewami powodziowymi podlegają wymaganiom dotyczącym ochrony przeciwpowodziowej, która w dużym stopniu jest w kompetencji samorządów. Według „Opracowania ekofizjograficznego...” konieczne jest zabezpieczenie stref istniejącego zainwestowania, mieszczących się w granicach wyznaczonego obszaru zalewowego przed zalaniem. Wskazuje się również zrezygnowanie z podpiwniczania budynków wznoszonych na obszarach zalewowych oraz projektowanie obiektów budowlanych w sposób wykluczający przebywanie ludzi w porze nocnej na kondygnacji przyziemnej.

ROZDZIAŁ XIX **WNIOSKI**

68. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE

Gmina Wilkowice, biorąc pod uwagę opracowaną w ramach studium prognozę demograficzną nieznacznie zwiększy swoją liczbę mieszkańców. Należy jednakże zwrócić uwagę z jednej strony na wysoki wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców pokazujący sukcesywny wzrost zainteresowania gminą, jako miejsca zamieszkania, z drugiej strony na strukturę ludności i udział ludności w grupach ekonomicznych oraz ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego w kolejnych latach, który wskazuje na pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa gminy. Obecnie najmniejszą grupę w strukturze ludności stanowią dzieci.

Postrzeganie gminy jako docelowe miejsce do życia powoduje, że najszybciej przyrasta udział ludności w wieku poprodukcyjnym, jednocześnie powoduje to, że wskaźnik ilości osób pracujących na 1000 mieszkańców stale się obniża i w roku 2019 wyniósł 178 osób. Jest to wskaźnik niższy od Polski (221), woj. śląskiego (279) i pow. bielskiego (255) co w dłuższej perspektywie może negatywnie wpływać na potencjał gospodarczy gminy .

Tym samym, z jednej strony należy wzmacniać jakość i atrakcyjność zamieszkania poprzez ochronę walorów przyrodniczych, kształtowanie ładu przestrzennego oraz utrzymanie i wzmacnianie bazy usług publicznych, w tym związanych z ochroną zdrowia oraz sportem. Jednocześnie w oparciu o wydzielony obszar Strefy Aktywności Gospodarczej wzdłuż drogi krajowej S1 należy utrzymać wysoką atrakcyjność inwestycyjną dla średnich i dużych podmiotów gospodarczych, co powinno umożliwić zrekompensowanie stałego spadku udziału małych firm (do 9 osób) w liczbie podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy, a jednocześnie przeciwdziałać negatywnemu zjawisku zmniejszania się liczby pracujących w gminie.

69. UWARUNKOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Na dziedzictwo kulturowe gminy składają się wartości materialne, takie jak układy osadnicze i obiekty zabytkowe oraz wartości niematerialne, takie jak historia, zwyczaje i obrzędy, źródła nazewnictwa, znane postaci, itp.

Na terenie Gminy Wilkowice występują:

- obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków, dla których obowiązują przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków, dla których w studium należy wskazać wytyczne określania zasad ich ochrony w planach miejscowych,
- stanowiska archeologiczne, dla których obowiązują przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Należy uwzględnić ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez odpowiednie ustalenia studium i wytyczne ochrony w planach miejscowych.

70. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Urozmaiconą rzeźbą terenu jak i sąsiedztwo Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego powodują, że Gmina Wilkowice jest atrakcyjnym i często wybieranym obszarem dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego. Należy zapewnić odpowiednią ochronę występującym tu obszarowym i punktowym formom ochrony przyrody obejmującym:

- Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego wraz z otuliną,
- Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną,
- Obszar Natura 2000 – Specjalne Obszar Ochrony Siedlisk „Beskid Śląski”(PLH240005) – zlokalizowany wzdłuż zachodniej granicy gminy, w paśmie Klimczok-Szyndzielnia-Kozia Góra,

- Obszar Natura 2000 – Specjalne Obszar Ochrony Siedlisk „Beskid Mały” (PLH240023) – zlokalizowany przy wschodniej granicy gminy, w paśmie Czupla i Magurki,
 - pomnik przyrody nieożywionej – Jaskinia "Wietrzna Dziura", położona w Beskidzie Małym, w masywie Magurki,
 - pomniki przyrody ożywionej.
- c) Przy wyznaczaniu kierunków zagospodarowania terenów należy również wziąć pod uwagę przebieg korytarzy ekologicznych.
- d) Należy uwzględnić politykę proekologiczną, w tym związaną z ograniczeniem niskiej emisji, rozwojem OZE, adaptacją do zmian klimatu (w tym przeciwdziałaniu powodzi i suszy) oraz zwiększaniem bioróżnorodności obszaru zurbanizowanego.

71. UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNO-PRAWNE

W zakresie wymogu ochrony ładu przestrzennego, konieczne jest przyjęcie polityki przestrzennej zmierzającej do utrzymania gdzie to możliwe, zwartych terenów zabudowanych, oddzielonych od siebie kompleksami terenów otwartych - pól uprawnych lub terenów zieleni. Studium winno zagwarantować niedopuszczanie do zlewania się poszczególnych miejscowości, utrzymanie ich zwartego charakteru, ochronę charakterystycznych panoram i wglądów. Istotne jest również niedopuszczanie do powstawania konfliktów przestrzennych związanych z kierunkami przeznaczenia terenu czy intensywnością jego zagospodarowania. Cały obszar gminy objęty jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, których ustalenia powinny być uwzględnione w studium.

72. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNO-KRAJOBRAZOWE

Rozwój zagospodarowania przestrzennego w Wilkowicach odbywa się w sposób zaplanowany i stosunkowo uporządkowany z uwagi na pokrycie planami miejscowymi niemal 100% powierzchni gminy. Zestawienie zasięgów terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych, ze stanem istniejącym wskazuje jednak na dużą presję przeznaczania terenów pod zabudowę, głównie mieszkaniową, kosztem terenów rolnych i terenów zieleni.

Ze względu na warunki ukształtowania terenu, wysoki stopień lesistości i występowanie terenów chronionych, rozwój zabudowy w zachodnich i wschodnich obszarach gminy (w zasięgu obszarów parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000) nie powinien być dopuszczony. Należy chronić walory krajobrazowe Wilkowic, przede wszystkim krajobraz górski. Struktura przestrzenna gminy powinna uwzględniać istniejące uwarunkowania prawne (w tym planistyczne – obowiązujące plany miejscowe) oraz możliwości obsługi systemami komunikacji i infrastruktury.